

ASISTENȚA JURIDICĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIE PENALĂ

Manualul judecătorului și al procurorului

Chișinău 2012

CZU

Constantin Gurschi, judecător al Curții Supreme de Justiție
Ghenadie Nicolaev, judecător al Curții Supreme de Justiție
Diana Rotundu, procuror, șef adjunct al Secției asistență juridică internațională și integrare europeană a Procuraturii Generale
Liliana Nani, procuror în Secția asistență juridică internațională și integrare europeană a Procuraturii Generale
Silvia Capcelea, consultant în Secția cooperare juridică internațională din cadrul Direcției relații internaționale și integrare europeană a Ministerului Justiției

CUPRINS

Capitolul I

1. Noțiunea, scopul și principiile asistenței juridice internaționale în materie penală .....
2. Asistența judiciară și tratatele (acordurile) internaționale, ca instrumente de aplicare.....
3. Modalitatea de transmitere, forma, conținutul și limba cererilor de asistență judiciară .....
4. Cheltuielile și suportarea lor în cadrul asistenței juridice internaționale.....
5. Transmiterea de obiecte și alte valori, înscrisuri, date și informații .....

Capitolul II

1. Comisiile rogatorii .....
- A) *Comisiile rogatorii formulate de organele de drept din Republica Moldova* .....
- Conținutul și forma cererii de comisie rogatorie
- Obiectul comisiei rogatorii
- Nu pot forma obiectul comisiei rogatorii:
- B) *Executarea în republica moldova a comisiilor rogatorii formulate de organele de drept străine* .....
2. Actele procedurale și modalitatea de comunicare a lor
- A) *Citarea martorilor, experților sau a persoanelor urmărite aflate în străinătate. Imunitățile*
- B) *Transferul și protecția martorilor deținuți*
3. Alte tipuri de comisii rogatorii
- A) *Audierea prin teleconferință în procesul de executare a comisiilor rogatorii* .....
- B) *Transmiterea spontană de informații* .....
- C) *Supravegherea transfrontalieră* .....
- D) *Comunicarea cazierului judiciar* .....
- E) *Echipe comune de investigații* .....
- F) *Livrarea transfrontalieră controlată* .....
- G) *Investigații sub acoperire* .....

Capitolul III

- I. Transferul procedurilor penale .....
  1. Procedura de preluare a urmăririi penale .....
  2. Procedura de preluare a cauzelor penale aflate în faza judiciară a procesului penal .....
  3. Transmiterea procedurilor represive către autoritățile străine .....
  4. Principiul *non bis in idem*.....

Capitolul IV

- I. Extradarea. Condițiile de fond și de formă ale extradării .....
  1. Condițiile de fond ale extradării .....
    1. *Condiții privind persoana* .....
    2. *Condiții privind fapta* .....
    3. *Condiții privitoare la procedură* .....
  2. Condițiile procedurale (de formă) ale extradării .....
- II. Procedura extradării din republica moldova
  - A) *Procedura de extradare și soluționarea cauzei* .....
  - B) *Predarea persoanei extradate și termenele de efectuare* .....
- III. Reținerea și arestul provizoriu în vederea extradării. Sesizarea și soluționarea acesteia de către instanțele judecătorești .....
- IV. Procedura solicitării extradării de către Republica Moldova.....

Capitolul V

1. Transferul persoanelor condamnate. Prevederi generale .....
2. Transferul persoanelor în cazul în care Republica Moldova este stat de condamnare .....
3. Transferul persoanelor în cazul în care Republica Moldova este stat de executare .....
4. Continuarea executării sentinței ori schimbarea condamnării. Specificul soluționării cererilor.....
5. Tranzitul .....

Capitolul VI

1. Recunoașterea și executarea hotărârilor penale străine de către autoritățile Republicii Moldova .....
2. Condițiile și procedura executării hotărârilor penale naționale de către alte state .....

CAPITOLUL I

Constantin Gurschi,
judecător al Curții Supreme de Justiție

1. NOȚIUNEA, SCOPUL ȘI PRINCIPIILE ASISTENȚEI JURIDICE INTERNAȚIONALE ÎN MATERIE PENALĂ

În perioada contemporană, criminalitatea, în special cea organizată cu scopul comercializării substanțelor narcotice, legalizării veniturilor ilegal obținute, săvârșirea actelor de terorism sau corupție, a ieșit din hotarele naționale și prezintă un real pericol nu numai pentru un stat aparte, dar și pentru întreaga comunitate internațională.

Dreptul internațional, fiind un sistem de principii și norme destinate reglementării relațiilor în domeniul asistenței juridice internaționale, a ajuns, în ultimele decenii, într-o perfecționare continuă, inclusiv în materie penală, având ca scop crearea mecanismelor necesare pentru lupta împotriva acestor fenomene infracționale, prin unificarea legislațiilor naționale precum și prin colaborarea efectivă bilaterală și multilaterală privind asistență juridică dintre statele Comunității Europene.

Pentru Republica Moldova asistența juridică internațională devine mult mai importantă și ea rezultă din situația reală, în care sute de mii de cetățeni sunt plecați din țară și muncesc în alte state europene. Totodată, prăbușirea lagărului socialist și desființarea fostei URSS, declararea independenței de către Republica Moldova, constituirea ei ca un stat de drept și democratic a oferit posibilități cetățenilor altor țări să viziteze Moldova, precum și să participe la activitatea econo-

mică a republicii.

Ca noțiune, asistența juridică internațională în materie penală înseamnă colaborarea unui stat, numit „stat solicitant” cu un alt stat, numit „stat solicitat”, prin autoritățile competente, stabilite de fiecare stat în parte, conform Tratatului bilateral, ori în baza Tratatului internațional (multilateral), la care au aderat ambele state, ori pe baza de reciprocitate, printr-o cerere, numită „cerere de asistență juridică”, pentru a acorda ajutor, în cadrul unui proces penal, la soluționarea cauzei penale sau la executarea unei hotărâri judecătorești.

Conform art. 531 alin. (1) CPP, raporturile cu țările străine sau curțile internaționale referitoare la asistența juridică în materie penală sunt reglementate de Codul de procedură penală și de prevederile Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371/01.12.2006, publicată la 02.02.2007 (Monitorul Oficial 14-17/42) cu modificările efectuate prin Legea nr.89-XVI din 24.04.2008 (MO 99-101), denumită în continuare Legea nr.371/2006.

Scopul asistenței juridice internaționale rezultă din prevederile Legii și constă în protecția intereselor de suveranitate, securitate, ordine publică și a altor interese ale Republicii Moldova, definite prin Constituție.

Referitor la principiile care guvernează asistența juridică în materie penală, aceasta reprezintă un principiu de cooperare judiciară internațională. Asistența judiciară este utilizată atunci când un stat se arată incapabil să demareze o anchetă sau o procedură de unul singur, fiind nevoit să apeleze la ajutorul altui stat, de exemplu, pentru audierea martorilor sau pentru supravegherea persoanelor aflate în deplasare în afara teritoriului statului solicitant.

Totuși, asistența juridică internațională în materie penală se bazează pe trei principii generale:

- reciprocitate,
- confidențialitate,
- necondamnare repetată pentru una și aceeași faptă.

Regula principală este că asistența juridică poate fi solicitată și acordată numai atunci când între state există un tratat bilateral sau multilateral, care este aplicabil, în cazul nostru, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru statul solicitant.

Actul internațional important, ca instrument al asistenței juridice internaționale în materie penală, este considerată CONVENȚIA EUROPEANĂ DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ ÎN MATERIE PENALĂ, adoptată

la Strasbourg pe 20 aprilie 1959.

Conform art. 5 din Convenție, statele-membre ale Consiliului European, în cazul în care nu au încheiate tratate bilaterale sau, dacă sunt Părți ale Convenției, însă Partea contractantă și-a rezervat un drept prin declarație, orice altă Parte va putea aplica principiul reciprocității.

În principiu, asigurarea reciprocității se aplică numai dacă statul solicitant solicită o astfel de garanție, în sensul că Moldova poate și își exprimă disponibilitatea de a executa o cerere similară formulată de către Statul solicitant. O astfel de asigurare trebuie să fie formulată și în cazul în care Moldova este în calitate de stat solicitat.

Principiul reciprocității este reglementat și de art. 436, alin. (2) CPP, care stipulează că condițiile de reciprocitate se confirmă într-o scrisoare, prin care ministrul Justiției sau Procurorul General se obligă să acorde, în numele Republicii Moldova, asistență juridică statului străin sau instanței penale internaționale la efectuarea unor acțiuni procesuale, cu garantarea drepturilor procesuale ale persoanei în privința căreia se efectuează asistența, drepturi prevăzute de legea națională. Aplicarea reciprocității depinde însă și de practica care există în relația dintre Republica Moldova și statul solicitat sau solicitant. Este posibil ca executarea unei cereri de asistență juridică să se facă și în lipsa unei astfel de asigurări date din partea ministrului Justiției sau Procurorului General, dar numai atunci când, potrivit practicii și în dependență de relațiile bilaterale stabilite între aceste state, fiecare dintre ele consideră, cu certitudine, că asistența juridică respectivă va fi acordată.

Conform art. 3 din Legea nr. 371/2006, aplicarea principiului reciprocității poate avea loc și prin canalele diplomatice, dar și în asemenea situație organele de urmărire penală sau instanțele de judecată, în temeiul alin. (3) CPP, mai întâi trebuie să se adreseze Procurorului General sau, respectiv, Ministrului Justiției, care la rândul lor, vor sesiza ministrul de Externe. Avînd în vedere prevederile alin. (3) ale articolului mai sus citat, Republica Moldova și-a asumat obligația de a executa o cerere de asistență juridică internațională în materie penală chiar și în lipsa reciprocității, atunci când:

a) cererea de asistență juridică se dovedește necesară grație naturii faptei sau a caracterului imperios al luptei împotriva unor forme grave de criminalitate;

b) cererea de asistență juridică poate contribui la ameliorarea

situației inculpatului ori a condamnatului sau la reintegrarea lui socială;

c) cererea de asistență juridică poate servi la clarificarea situației juridice a unui cetățean al Republicii Moldova.

CONFIDENȚIALITATEA este un alt principiu al asistenței juridice internaționale.

Conform dicționarului (*Dicționarul Universal al Limbii Romane de Lazăr Șăineanu, Editura LITERA, Chișinău, 1998*), *confidențial* înseamnă a se spune sau a se face în taină, secret, sau o scrisoare care se predă numai destinatarului. Vom remarca că, în relațiile de asistență juridică internațională, în special atunci când cererea de asistență juridică survine de la organele de urmărire penală, informațiile care se comunică ori care urmează a fi comunicate la o asemenea fază a procesului penal trebuie să fie protejate și atunci se aplică principiul confidențialității.

Acordarea asistenței juridice cu aplicarea confidențialității se bazează pe înțelegerile Părților contractante, stabilite de Convenția ori Tratatul respectiv.

Astfel, conform art. 33 din Convenția europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, partea solicitantă poate cere părții solicitate să păstreze confidențialitatea cererii și conținutul ei, cu excepția măsurilor necesare pentru executarea acesteia. Dacă partea solicitată nu se poate conforma acestei condiții de confidențialitate, va trebui să informeze partea solicitantă în cel mai scurt termen posibil.

Partea solicitantă trebuie, dacă i se cere, cu condiția ca cererea să nu fie contrară principiilor fundamentale ale dreptului său intern, să păstreze confidențialitatea tuturor mijloacelor de probă și a informațiilor comunicate de partea solicitată, mai puțin în măsura în care dezvăluirea lor este necesară cercetărilor sau procedurii descrise în cerere.

Conform prevederilor art. 25 din al DOILEA PROTOCOL ADIȚIONAL la Convenția Europeană de Asistență Juridică în materie penală, încheiat la Srasbourg, la 8 noiembrie 2001, la fel se prevede că Partea solicitantă poate cere Părții solicitate să vegheze ca cererea și conținutul ei să rămână confidențiale, cu excepția cazului în care acest lucru nu este compatibil cu satisfacerea cererii. Dacă Partea solicitată nu poate respecta imperativul confidențialității, ea informează fără întârziere despre acest lucru Partea solicitantă.

În baza acestor prevederi, prin art. 6 al Legii nr. 371/2006, Republica Moldova s-a obligat, după caz, să asigure confidențialitatea la acordarea asistenței juridice altui stat, stipulînd în norma vizată că, în limitele legii naționale, la cererea statului solicitant, va asigura confidențialitatea cererilor de asistență juridică și a actelor anexate la acestea. În cazul în care condiția păstrării confidențialității nu poate fi asigurată, Republica Moldova înștiințează statul străin, care va decide asupra situației apărute.

Prevederile expuse se vor aplica corespunzător și de către Republica Moldova, în situația în care va fi stat solicitant.

Principiul NECONDAMNĂRII REPETATE PENTRU UNA ȘI ACEEAȘI FAPTĂ este un principiu fundamental, cunoscut în majoritatea sistemelor de drept, potrivit căruia o persoană nu poate fi cercetată penal ori judecată decît numai o singură dată pentru aceeași faptă. Acest principiu se regăsește în majoritatea instrumentelor internaționale. Unul dintre cele mai importante este Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice ale omului, adoptat prin Rezoluția nr. 2200 A (XXI) din 16 decembrie 1966, unde, în art.14 paragraf 7, este prevăzut: „Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărîre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări”.

La nivel european, țările membre ale Consiliului Europei regăsesc acest principiu, numit și NON BIS IN IDEM, în art. 4 al Protocolului nr. 7 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, din 22.11.1984, care stipulează:

„Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvîrșirea infracțiunilor pentru care a fost deja condamnat printr-o hotărîre definitivă conform legii și procedurii penale ale aceluiași stat”.

Principiul este aplicabil ori de cîte ori autoritățile competente formulează din nou împotriva unei persoane o acuzație în materie penală după pronunțarea unei hotărîri definitive de condamnare sau de achitare în același stat, hotărîre care se bucură de autoritate de lucru judecat cu privire la această faptă. În cazul dat, trebuie să persiste următoarele condiții:

a) să existe o hotărîre de condamnare la o pedeapsă penală dintre cele prevăzute de instrumentul internațional, sau de achitare a unei persoane împotriva căreia a fost formulată o acuzație în materie

penală. Nu importă în care grad de jurisdicție a fost adoptată hotărîrea în cauză.

b) hotărîrea de condamnare sau de achitare să fie definitivă, conform legii și procedurii penale ale statului respectiv, fie prin epuizarea căilor ordinare de atac, fie prin neexercitarea acestora;

c) autoritățile judiciare competente să formuleze din nou aceeași acuzație, privind aceleași fapte cu caracter penal, împotriva aceleiași persoane și nu prezintă importanță în a doua procedură, dacă faptele au aceeași sau o altă încadrare juridică.

Art. 4 al Protocolului nr. 7 nu se referă numai la dreptul de a nu fi condamnat de două ori pentru aceeași faptă, ci se referă și la dreptul de a nu fi URMĂRIT penal sau judecat de două ori pentru aceeași faptă.

Vom menționa că principiul, reglementat de aceste instrumente, este obligatoriu doar pentru statul în care a fost pronunțată o hotărîre penală (la nivel național), ceea ce nu împiedică alte state să înceapă sau să continue procedurile penale pentru aceeași faptă.

Aplicarea pe plan internațional a acestui principiu, inclusiv în ceea ce privește asistența juridică în materie penală, în afară de instrumentele enunțate (Pactul și CEDO), mai este reglementată în:

- Convenția europeană de extrădare, încheiată la Paris la 13.12.1957, și Protocoalele sale adiționale, încheiate la Strasbourg la 15 octombrie 1975 și la 17 martie 1978;
- Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărîrilor judecătorești represive, adoptată la Haga la 28 mai 1970;
- Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate, adoptată la Strasbourg la 21 martie 1983;

În legislația națională principiul discutat este reglementat de art.5, art.35 alin.(2), art.39 alin.(1) lit.b) și art.43 alin.(1) din Legea nr.371/2006, precum și în art.546 alin.(2) pct.2), CPP.

Ca exemplu de aplicare a principiului comentat poate fi cazul cînd statul străin solicită asistența juridică din partea autorităților competente ale Republicii Moldova, privind extrădarea unui cetățean străin sau apatrid, pentru a fi urmărit penal sau pentru a fi condamnat de către acel stat, la examinarea cererii, Procuratura Generală sau, după caz, Ministerul Justiției trebuie să verifice în instituțiile specializate naționale dacă cetățeanul străin ori apatridul nu a fost deja condamnat sau achitat, sau dacă procedura penală în privința lui nu

a fost încetată, potrivit unei hotărîri judecătorești devenite definitive, sau dacă, printr-o ordonanță a organului de urmărire penală, s-a încetat procesul penal în privința aceleiași fapte, ori dacă în privința persoanei respective nu se efectuează urmărirea penală de către organele naționale. În cazul stabilirii unor atare situații, Procuratura Generală sau Ministerul Justiției, în temeiul principiului necondamnării repetate pentru una și aceeași faptă, cu trimitere la articolele respective din Legea națională, precum și la instrumentul internațional (Tratatul sau Protocolul respectiv), va refuza extrădarea.

Conform art.5 al Legii nr.371/2006, principiul necondamnării pentru una și aceeași faptă se completează cu încă o situație expusă în alin. (1) lit.b), potrivit căreia asistența juridică internațională va fi refuzată, dacă în Republica Moldova ori în alt stat, pedeapsa aplicată printr-o hotărîre judecătorească definitivă de condamnare a fost executată de către respectiva persoană sau aceasta a format obiectul unei grațieri, amnistii în totalitatea ei ori asupra părții de pedeapsă neexecutate.

2. ASISTENȚA JUDICIARĂ ȘI TRATATELE (ACORDURILE) INTERNAȚIONALE, CA INSTRUMENTE DE APLICARE

Reglementarea asistenței juridice internaționale este prevăzută de două categorii generale de acte juridice:

- a) actele juridice naționale sub formă de Legi, Hotărîri ale Guvernului sau ale Parlamentului;
- b) acte juridice internaționale sub formă de Tratamente, Convenții, Acorduri și Protocouri, numite în continuare „tratate”.

La prima categorie se atribuie normele cuprinse în Capitolul IX al Codului de Procedură Penală și în Legea nr.371/2006. Conform art. 531 alin.(1) CPP, raporturile cu țările străine sau curțile internaționale referitoare la asistența juridică în materie penală sunt reglementate de prezentul cod și de prevederile Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Dispozițiile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și alte obligații ale Republicii Moldova vor avea prioritate în raport cu dispozițiile Codului național de Procedură Penală. Modul de aplicare a cestei ultime dispoziții este explicat în pct.3 al Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.2 „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Constituției Republicii Moldova” din 30.01.1996, cu mo-

dificările efectuate prin hotărârile Plenului CSJ din 20.01.1999 și din 22.12.2008, adică: „potrivit prevederilor art.27 din Convenția cu privire la dreptul tratatelor, încheiată la 23.05.1969 la Viena, statul care este parte la tratatul internațional nu are dreptul să nu îndeplinească obligațiunile prevăzute de acest tratat din motivul că ele contravin legislației naționale. Republica Moldova este parte a acestei Convenții și de aceea instanțele judecătorești, în cazurile în care legislația națională contravine actului internațional la care Republica Moldova este parte, sunt obligate să aplice dispozițiile acestui act internațional”.

A doua categorie, referitoare la actele juridice internaționale de asistență în materie penală, include:

- tratatele bilaterale, încheiate de Republica Moldova cu un alt stat;
- tratatele multilaterale, încheiate între trei și mai multe state sau la care au aderat trei și mai multe state, cum ar fi cele adoptate la nivelul Consiliului Europei ori al Organizației Națiunilor Unite, la care Moldova a aderat.

Noțiunea de „tratată internațională” este redată în art.(2) al Legii nr.593/24.09.1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, care include orice acord încheiat în scris de către Republica Moldova, destinat a produce efecte juridice și guvernat de normele dreptului internațional, perfectat fie într-un singur, fie în două sau mai multe instrumente conexe, oricare ar fi denumirea sa particulară (tratată, acord, convenție, act general, pact, memorandum, schimb de note, protocol, statut, modus vivendi, act final, aranjament etc.), toate având valoare juridică egală. În cazul în care Moldova nu are încheiat un tratată bilateral cu statul solicitat, iar acesta, este membru al unui Tratat, (Convenții multilaterale), la care Moldova, la fel, este parte, asistența juridică în materie penală, poate fi acordată în baza prevederilor acestuia.

Republica Moldova are încheiate următoarele tratate bilaterale:

- Tratatul între Republica Moldova și Republica Letonia cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Riga la 14.04.1993, ratificat la 10.06.1993, intrat în vigoare din 18 iunie 1996, publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, vol.19.
- Tratatul între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Chișinău la 09.02.1993, ratificat la 10.06.1993, intrat în vigoare din 18.02.1995, publicat în ediția

oficială „Tratate internaționale”, 1999, vol.19.

- Tratatul între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Moscova la 25.02.1993, ratificat la 04.11.1994, intrat în vigoare din 26.01.1995, publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, vol.21.
- Tratatul între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Kiev la 13.12.1993, ratificat la 04.11.1994, intrat în vigoare din 24.04.1995, publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, vol.22.
- Tratatul între Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Bacu la 26.04.2004, ratificat la 14.04.2005, intrat în vigoare din 12.02.2006, publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, vol.35.
- Tratatul între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală, semnat la Chișinău la 06.07.1996, ratificat la 03.12.1996, intrat în vigoare din 22.03.1998, publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, vol.21.
- Acord între Republica Moldova și Republica Turcia cu privire la asistența juridică în materie civilă, comercială și penală, semnat la Ankara la 22.05.1996, ratificat la 03.12.1996, intrat în vigoare din 23.02.2001, publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2002, vol.29.
- Tratatul între URSS și Republica Socialistă Cehoslovacia privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală semnat la 12.08.1982, pus în aplicare de Republica Moldova și Republica Slovacia la 26.05.2006 și între Republica Moldova și Republica Cehă la 28.08.2005.
- Tratatul între URSS și Republica Populară Ungaria privind acordarea asistenței juridice în materie civilă, familială și penală, pus în aplicare pentru Republica Moldova și Republica Ungaria la 17.11.2005.

În ceea ce privește actele internaționale, ca instrumente de asistență juridică în materie penală, lista acestora este mult mai impunătoare. Printre acestea, la care Republica Moldova este parte, figurează:

- Convenția europeană de asistență juridică în materie penală din 20.03.1959, semnată la Strasboorg, ratificată de Moldova

la 26.09.1997, intrată în vigoare de la 06.05.1998, publicată în ediția oficială „Tratatele internaționale” 1999, vol.14.

Convenția este completată cu două Protocoale adiționale:

- Protocolul adițional la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, adoptat la Strasbourg la 17.03.1978, ratificat de Moldova la 17.05.2001, intrat în vigoare din 25.09.2001. Acest Protocol încă nu este ratificat de către toate statele-membre ale Consiliului Europei. Potrivit prevederilor protocolului, s-a lărgit sfera cooperării internaționale privind trimiterea documentelor referitoare la executarea unei pedepse și la măsuri similare, precum suspendarea executării unei pedepse, eliberarea condiționată sau amânarea executării unei pedepse, întreruperea executării acesteia etc.
- Al Doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală a fost adoptat la Strasbourg la 08.11.2001 și semnat de Republica Moldova în martie 2012. Ratificarea acestuia de către țările-membre ale Consiliului Europei a început din februarie 2007. După ultimele date, Protocolul este ratificat de către Albania, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Portugalia, România, Elveția, Slovacia, Israel. Urmează să fie ratificat și de Republica Moldova. Al Doilea Protocol, la rândul său, dezvoltă mult mai pe larg prevederile Convenției referitor la acțiuni de asistență juridică în materie penală în ceea ce privește comunicarea directă dintre autoritățile statului solicitant și ale celui solicitat, instituie mai multe forme de comunicare, cum ar fi audierile video sau conferințele prin telefon, observațiile transfrontaliere, echipe comune de investigații, livrări sub controlul organelor de urmărire penală, inclusiv acțiuni de acoperire a lor;
  - Convenția europeană de extrădare, adoptată la Strasbourg la 13.12.1957, ratificată la 21.09.2001, intrată în vigoare din 25.09.2001, publicată în ediția oficială „Tratatele internaționale”, vol.1;
  - Protocolul adițional la Convenția europeană de extrădare din 15.10.1975, adoptat la Strasbourg, ratificat la 21.06.2001, intrat în vigoare din 25.09.2001, publicat în baza de date MOLDLEX;
  - Al Doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare, semnat la Strasbourg la 17.03.1978, ratificat la 21.06.2001, intrat în vigoare din 25.09.2001;

- Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk la 22.01.1993 (numită Convenția CSI), ratificată la 16.03.1995, intrată în vigoare din 26-03.1996, publicată în ediția „Tratatele internaționale” 1999, v.16;
- Protocolul la Convenția CSI 22.01.1993, ratificat la 04.04.2003, publicat în baza de date MOLDLEX;
- Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate, adoptată la Strasbourg la 21.03.1983, ratificată la 11.03.2004, intrată în vigoare din 01.09.2004;
- Protocolul adițional la Convenția europeană asupra persoanelor condamnate, adoptat la Strasbourg la 18.12.1987, ratificat la 11.03.2004, publicat în ediția oficială „Tratatele internaționale”, 2006, vol.35;
- Convenția europeană cu privire la transmiterea procedurilor penale, adoptată la Strasbourg la 15.05.1972, ratificată de Moldova, intrată în vigoare din 24.04.2007, publicată....
- Convenția privind valoarea internațională a hotărârilor repressive, încheiată la Haga la 28.05.1970, ratificată la 10.02.2006, intrată în vigoare din 21.09.2006, publicată în ediția oficială „Tratatele internaționale” 2006, vol.36;
- Convenția europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, încheiată la Strasbourg la 08.11.1990, ratificată la 15.03.2002, intrată în vigoare din 01.09.2002, publicată în ediția oficială „Tratatele internaționale” 2006, vol.35;
- Convenția penală privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27.01.1999, ratificată la 30.10.2003, publicată în Buletinul Curții Supreme de Justiție nr.12, 2003;
- Convenția europeană privind reprimarea terorismului din 21.01.1977, ratificată la 18.06.1999, intrată în vigoare din 24.12.1999, publicată în ediția oficială „Tratatele internaționale”, 2001, vol.28;
- Protocolul adițional la Convenția europeană pentru reprimarea terorismului din 15.05.2003, ratificat de RM la 10.03.2005;
- Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane /EST-197/, din 16.05.2005, semnată de Republica Moldova la 15 mai 2005, ratificată prin Legea din 30.03.2006, intrată în vigoare de la 01.02.2008.

La nivelul Organizației Națiunilor Unite există următoarele instrumente de acordare a asistenței juridice internaționale în materie penală:

- Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York din 31 octombrie 2003.
- Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000, ratificată prin Legea nr.15-XV din 17.05.2005, intrată în vigoare din 16.10.2005, publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, vol.35;
- Protocolul adițional la Convenția ONU din 15.11.2000 privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor.
- Protocolul adițional la Convenția ONU din 15.11.2000, împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare;
- Convenția ONU privind suprimarea finanțării terorismului din 09.12.1999, ratificată de Moldova la 17.05.2005, intrată în vigoare din 01.12.2005, publicată în baza de date MOLDEX;
- Convenția Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 20.12.1988, ratificată de Moldova la 02.11.1994 (Hotărîrea Parlamentului nr.252), intrată în vigoare din 09.12.1995, publicată în ediția oficială „Tratate internaționale” 1999, vol.8.

În relațiile dintre statele-membre ale Uniunii Europene se aplică Convențiile adoptate la nivelul Consiliului Europei privind asistența juridică în materie penală precum și cele ce sunt adoptate anume în cadrul Uniunii Europene și care conțin prevederi de asistență juridică în materie penală. Printre acestea putem menționa:

- Convenția de asistență reciprocă în materie penală între statele-membre ale Uniunii Europene, adoptată la Bruxelles, la 29 mai 2000. Ea completează Convenția de la Strasbourg din 1959 cu Protocoalele sale adiționale, cu Convenția de aplicare a Acordului Schengen din 14.06.1985 și nu aduce atingere dispozițiilor mai favorabile stabilite la nivelul bilateral sau multilateral al subiecților relațiilor de asistență juridică în materie penală;
- Protocolul la Convenția de asistență reciprocă în materie penală între Statele Membre ale Uniunii Europene, din 16.10.2001;

- Convenția de aplicare a Acordului Schengen, încheiat la 14 iunie 1985 privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune, semnată la 19.06.1990.

Textele Convențiilor, precum și lista actualizată a ratificărilor și declarațiilor de aderare, pot fi vizualizate la următoarea adresă de internet: <http://conventions.coe.int/>.

Ca exemplu, potrivit listei actualizate, Convenția Europeană de asistență juridică în materie penală din 1959 este ratificată de către 50 state membre ale Consiliului Europei (anexa 1).

Convenția Europeană de extrădare din 13.12.1957 este ratificată la fel de către toate aceste state, plus Republica Sud Africană și Israel, state care nu sunt membre ale Consiliului Europei (anexa 2).

Astfel, bunăoară, în eventuala necesitate de solicitare a asistenței juridice în materie penală din partea Republicii Moldova, ca stat solicitant, către statul solicitat Republica Sud Africană, comisia rogatorie poate fi bazată pe prevederea Convenției nominalizate.

Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate (anexa 3) este ratificată de către 64 state membre ale Consiliului Europei și de către 19 state care nu sunt membre ale acestei Comunități, printre care Australia, Cili, Canada, Mexica, SUA, Japonia (anexa 3).

Este important de menționat că, la semnarea (aderarea) și ratificarea unora dintre Convențiile enumerate, Republica Moldova a făcut declarații ori și-a asumat unele rezerve.

Astfel, potrivit Hotărîrii Parlamentului nr.1332-XIII din 26.09.97 (MO nr.71/604 din 30.10.97), privind ratificarea Convenției europene de asistență judiciară în materie penală din 20.04.1959, s-au făcut următoarele declarații și rezerve:

1. În temeiul art.2 din Convenție, Republica Moldova declară că va refuza asistența juridică în cazul în care:
  - actul comis nu constituie o infracțiune în conformitate cu legislația RM;
  - infractorului i s-a aplicat actul de amnistie;
  - în conformitate cu legislația națională, persoana nu poate fi trasă la răspundere penală;
  - după comiterea crimei, infractorul a avut o dereglare psihică de lungă durată, care exclude responsabilitatea penală;
  - în privința aceleiași persoane și pentru aceleași fapte este deja intentată o procedură penală în curs ori există o sentință sau o hotărîre în vigoare a organelor competente de clasare a urmă-

ririi penale.

2. În temeiul art.5 paragraful 1 din Convenție, Republica Moldova declară că își rezervă dreptul de a executa cererile de asistență juridică privind percheziția sau sechestrarea obiectelor, în funcție de respectarea condițiilor menționate la articolul 5 paragraful 1 lit.(a), (b) și (c) din convenție.

3. Republica Moldova își rezervă dreptul de a nu îndeplini cererile de asistență juridică, prevăzute la art.13, paragraful 2 din convenție.

4. În temeiul art.15, paragraful 6 din convenție, Republica Moldova declară că cererile de asistență juridică trebuie să fie adresate Ministerului Justiției sau Procuraturii Generale.

5. În temeiul art.16, paragraful 2 din convenție, Republica Moldova declară că cererile de asistență juridică și documentele anexate trebuie să fie întocmite sau în limba moldovenească, sau în una din limbile oficiale ale Consiliului Europei, ori să fie traduse în una din aceste limbi.

Declarații privind aplicarea instrumentului internațional de asistență juridică Republica Moldova a făcut la momentele ratificării:

- Convenției europene de extrădare (Hotărîrea Parlamentului nr.1183-XIII din 14.05.97, M.O. nr. 41-42 din 26.06.97);
- Protocolului la Convenția C.S.I. (Legea nr.164-XV din 04.04.2003, M.O. nr.76 din 22.04.2003);
- Convenției privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională (Legea nr.914-XV din 15.03.2002, M.O. nr.43-45 din 28.03-2002);
- Convenției europene asupra transferării persoanelor condamnate (Legea nr.69-XV din 11.03.2004, M.O. nr.53-55 din 02.04.2004);
- Protocolului adițional la Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate (Legea nr.70-XV din 11.03.2004; M.O. nr.53-55 din 02.03.2004).

În fiecare dintre ultimele trei Acte internaționale, Republica Moldova a făcut declarații foarte importante: pînă la restabilirea deplină a integrității teritoriale a țării, prevederile privind transferul se vor aplica doar pe teritoriul controlat efectiv de autoritățile Republicii Moldova, i-ar cele referitoare la spălarea banilor, sechestrarea, confiscarea veniturilor provenite din activitate infracțională nu se aplică

pe teritoriul controlat efectiv de organele autoproclematei republici moldovenești nistrene pînă la soluționarea definitivă a diferendului din această regiune.

Astfel, la soluționarea cererilor de asistență juridică, autoritățile competente au obligația de a ține seamă de aceste declarații ori rezerve.

3. MODALITATEA DE TRANSMITERE, FORMA, CONȚINUTUL ȘI LIMBA CERERILOR DE ASISTENȚĂ JUDICIARĂ

Avînd la îndemînă instrumentele de asistență juridică în materie penală enumerate mai sus, domeniul de aplicare al acestora rezultă însuși din conținutul acestora sau, mai bine zis, din actele internaționale bilaterale sau multilaterale la care Republica Moldova este parte. Potrivit Legii nr.371/2006, alin.(3) art.1, se stabilesc următoarele forme de cooperare juridică internațională în materie penală:

- a) transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor;
- b) comunicarea actelor de procedură;
- c) citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite;
- d) comisiile rogatorii;
- e) transferul, la solicitare, de proceduri penale;
- f) extrădarea;
- g) transferul persoanelor condamnate;
- h) recunoașterea hotărîrilor penale ale instanțelor judecătorești străine;
- i) comunicarea cazierului judiciar.

În conformitate cu art.533 CPP, modificat prin Legea nr.48-XVI din 7 martie 2008, volumul asistenței juridice internaționale, care poate fi solicitat de Moldova ori acordat altui stat solicitant, s-a lărgit esențial și cuprinde asistența juridică și în următoarele activități procedurale:

- audierea persoanelor în calitate de martor, bănuț, învinuit, inculpat, parte civilmente responsabilă;
- efectuarea cercetării la fața locului, a percheziției, ridicării de obiecte și documente, sechestrarea, confruntarea, prezentarea spre recunoaștere, identificarea abonaților telefonici, interceptarea comunicărilor, efectuarea expertizelor, confiscarea bunurilor provenite din săvîrșirea infracțiunilor și alte acțiuni

- de urmărire penală prevăzute de prezentul cod;
- căutarea și extrădarea persoanelor care au săvârșit infracțiuni, sau pentru a executa pedeapsa sub formă de închisoare;
  - alte acțiuni care nu contravin Codului de Procedură Penală. Sub asemenea „alte acțiuni” se au în vedere acțiunile prevăzute de legislația statului străin, parte la Tratatul internațional respectiv la care este parte și Republica Moldova, acțiuni care nu contravin CPP.

Necesitatea acestor modificări a fost dictată de obligațiile pe care și le-a asumat Moldova odată cu semnarea și ratificarea Convenției europene privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii. Astfel, în art.8 al Convenției, referitor la obligațiile de asistență reciprocă se specifică faptul că părțile își acordă, la cerere, asistența reciprocă cea mai largă posibilă pentru identificarea și descoperirea instrumentelor, produselor și altor bunuri susceptibile de confiscare. Această asistență va consta în special în orice măsură aptă de aducerea și punerea în siguranță a elementelor de probă privind existența bunurilor menționate, amplasarea ori mutarea acestora, natura lor, statutul juridic ori valoarea acestora.

Realizarea asistenței reciproce, prescrise de art.8, se va efectua conform dreptului intern al părții solicitate, în baza acestuia și conform procedurilor precizate în cerere, în măsura în care ele nu sunt incompatibile cu acest drept intern (art.9).

La rândul său, modalitatea de transmitere a cererilor de asistență juridică se efectuează, la fel, în conformitate cu prevederile actelor internaționale (exemplu: articolul 15 din Convenția europeană de asistență juridică în materie penală) și legislației naționale (art.532 CPP).

În principiu, există trei căi de transmitere: DIRECTĂ, PRIN INTERMEDIUL AUTORITĂȚILOR CENTRALE și pe cale DIPLOMATICĂ.

Noțiunea de „autoritate centrală”, potrivit art. 2 al Legii nr.371/2006, înseamnă autoritatea competentă a statului solicitat desemnată pentru transmiterea cererilor de asistență juridică.

Art. 7 al Legii concretizează că cererile de asistență juridică se adresează prin intermediul autorităților centrale, care sunt Ministerul Justiției și Procuratura Generală. Prin intermediul Ministerului Justiției se transmit cererile de asistență juridică formulate în fazele de judecată și de executare a pedepsei, iar prin intermediul Procuraturii Generale - cele formulate în faza de urmărire penală. Cererile de asistență juridică pot fi transmise fie direct, de către autoritățile străine,

fie pe cale diplomatică sau prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol).

Conform actelor de ratificare a Convențiilor ori Protocoalelor adiționale la acestea, Republica Moldova a specificat, în mai multe rânduri, care sunt autoritățile competente de examinare a cererilor de asistență juridică.

De exemplu, dacă ne referim la Hotărârea Parlamentului nr.1332. XIII din 26.09.97, pentru ratificarea Convenției europene de asistență juridică în materie penală, în pct.6 s-a specificat că, în temeiul art.24 din Convenție, se declară că, pentru Republica Moldova autorități judiciare se consideră: judecătorii, Curtea de Apel, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Justiției, Procuratura Generală, precum și organele acesteia.

La ratificarea Convenției privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională, în afară de Procuratura Generală, s-a mai stabilit, ca o autoritate responsabilă pentru realizarea prevederilor convenției menționate, și Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

Potrivit art.5 din Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate, cererile de transferare și răspunsurile la acestea se formulează în scris și trebuie să fie adresate de către Ministerul Justiției al statului solicitant Ministerului de Justiție al statului solicitat.

După cum s-a remarcat, calea diplomatică, de asemenea, tot este o posibilitate de transmitere a cererilor de asistență juridică internațională, cale care poate fi stabilită de părți în Convenția respectivă. O astfel de stipulare găsim în paragraful 1 art.12 din Convenția europeană de extrădare, în sensul că cererea se va formula în scris și se va prezenta pe cale diplomatică. Însă această prevedere a fost completată prin articolul 5 din al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare, conform căruia textul paragrafului 1 art.12 al Convenției s-a înlocuit cu următorul text: „Cererea va fi formulată în scris și adresată de Ministerul Justiției al părții solicitante Ministerului Justiției al părții solicitate; totuși calea diplomatică nu se exclude”.

În ceea ce privește transmiterea directă a cererilor de asistență juridică, varianta dată este prevăzută de alin. (2) al art.7 din Legea nr. 371/2006, care prevede că, în cazul în care cererile se transmit direct organelor de urmărire penală ori autorităților judecătorești ale Republicii Moldova, acestea din urmă vor fi în drept să le examineze numai după obținerea autorizației de executare din partea autorităților centrale. La caz, este vorba de autorizația Procuraturii Generale, iar în

cazurile ce rezultă din prevederile Convenției privind spălarea banilor – a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

În caz de urgență, cererea de asistență juridică poate fi transmisă prin poștă, inclusiv electronică, prin telegraf, telex, fax sau prin orice alt mijloc de comunicare adecvat, care lasă urmă scrisă, cu garantarea transmiterii ulterioare pe cale oficială. Dar, în toate cazurile, transmiterea directă a cererilor de asistență juridică poate avea loc numai dacă instrumentul juridic internațional, aplicabil în relația dintre statul solicitant și statul solicitat reglementează acest mod de transmitere.

În cadrul Uniunii Europene, art. 6 din Convenția de asistență reciprocă în materie penală între statele-membre ale UE stabilește că în relațiile dintre autoritățile statelor membre se aplică, ca regulă generală, contactul direct.

Forma și conținutul cererilor de asistență judiciară

Cererea de asistență judiciară se face în scris, în afară de cazul în care autoritatea centrală a statului solicitat, în situații urgente, acceptă o cerere într-o altă formă cum ar fi: prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare sau prin orice alt mijloc de telecomunicație, posibilitate prevăzută de art.4 pct.9 din al Doilea protocol adițional la Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală. Dacă cererea nu este făcută în scris, ea va fi confirmată în scris în termen de 10 zile, în afară de cazul în care autoritatea centrală a statului solicitat convine altfel.

Obligația autorităților competente din Moldova de a formula în scris cererea în domeniul cooperării judiciare sau de a executa o asemenea cerere este stabilită în majoritatea Convențiilor enumerate în pct. 2, capitolul I.

Cererea trebuie să cuprindă următoarele informații:

a) Instrumentul juridic în baza căruia se solicită asistența (pct. 2, capitolul I).

Este important să se indice în mod corect instrumentul aplicabil (Convenția, Tratatul, Protocolul adițional), denumirea, articolul, paragraful care oferă temei de a solicita asistența, nefiind acceptabilă invocarea legii interne în cazul în care în relația dintre Moldova și statul solicitat este aplicabil un tratat bilateral sau multilateral în materie penală.

În lipsa instrumentului judiciar internațional, asistența poate fi solicitată în baza principiului reciprocității.

b) Autoritatea care formulează cererea.

În calitate de regulă generală, cererea este formulată de către autoritățile centrale competente – Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, precum și autoritățile judecătorești enumerate în art. 2 din Legea 371/2006.

Se va preciza calitatea autorității solicitante – judiciare, administrative sau polițienești – și se vor indica coordonatele autorității respective (adresa, telefon, fax, persoana de contact).

c) Activitatea ce se solicită a fi efectuată și motivele formulării cererii

Este important să se descrie cât mai clar și cât mai exact activitățile solicitate. Vor fi evitate frazele prea lungi sau formulările greu de înțeles – aceasta cu atât mai mult cu cât cererea trebuie tradusă, astfel încât persoana care efectuează traducerea să fie lipsită de posibilitatea de a da propria interpretare textului. În măsura în care este posibil, de prezentat datele exacte și complete de identificare ale persoanei (nume, prenume, data și locul nașterii, cetățenia, adresa) sau informații care să ajute la identificarea ei (ex: numărul și seria pașaportului sau numărul permisului de conducere, profesia), iar în cazul persoanei juridice se vor indica elementele de identificare.

d) Calificarea și natura juridică a faptei

Reproducerea literală a dispozițiilor legale (textul de lege integral).

Simpla indicare a articolului din Codul Penal sau din legea care incriminează fapta nu este suficientă. Se va preciza, totodată, și natura infracțiunii.

e) Descrierea sumară a faptei care face obiectul cauzei

Este important să se descrie fapta într-o manieră cât mai exactă și clară. Descrierea trebuie să fie sumară, dar trebuie să conțină elementele esențiale. Aceste aspecte sunt importante, în special în cazul în care statul solicitat acordă asistența numai dacă condiția dublei incriminări este îndeplinită. Ele sunt necesare întrucât este vorba de activități precum percheziția, predarea ori indisponibilizarea mijloacelor de probă sau documente pentru a căror realizare se verifică dubla incriminare.

O astfel de prezentare poate fi inclusă în cererea de asistență sau poate fi întocmită separat și anexată la cerere. Ea trebuie întocmită

astfel, încât autoritatea solicitată să poată aprecia dacă și în ce măsură cererea de asistență poate fi executată. Prezentarea trebuie să cuprindă informații cu privire la locul, timpul și modul de săvârșire a infracțiunii.

f) Dacă este cazul unei cereri de comunicare a actelor de procedură, aceasta trebuie să cuprindă numele și adresa destinatarului, calitatea lui procesuală, precum și natura documentului ce urmează să fie comunicat.

În cazul în care se dorește participarea la efectuarea activității solicitate, se va face o mențiune despre aceasta în cerere și se vor prezenta coordonatele persoanelor desemnate de către autoritatea solicitantă.

Pentru percheziția corporală sau domiciliară, sechestru sau predare de bunuri trebuie să se anexeze actul judiciar prin care s-a dispus o astfel de măsură. La cerere se anexează acte în sprijinul acesteia, după caz, în funcție de natura și obiectul cererii. Actele anexate cererii de asistență judiciară trebuie certificate de autoritatea judiciară solicitantă (ștampila și semnătura organului judiciar), fiind scutite de orice alte formalități de suprlegalizare. Problemele pot apărea în cazul cererilor adresate statelor anglo-saxone, lucru explicabil, având în vedere că acestea cunosc o procedură, în anumite cazuri, total diferită. În același timp, pot apărea probleme și în relația cu statele Americii Latine, care atribuie o importanță deosebită la certificarea autentificării documentelor și semnăturii.

Limba în care urmează a fi întocmite cererile de asistență judiciară rezultă din prevederile concrete ale Convenției (Tratatului) respectiv. Drept exemplu, în articolul 16 din Convenția europeană de asistență juridică în materie penală se prevede că fiecare parte contractantă, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să-și rezerve facultatea de a pretinde ca cererile și documentele anexate, care-i sunt adresate, să fie însoțite, fie de o traducere în propria sa limbă, fie de o traducere în una din limbile oficiale ale Consiliului Europei sau în una din aceste limbi, pe care o va indica. Celelalte părți vor putea aplica regula reciprocității.

În art. 23 al Convenției europene de extrădare, una din cele mai des aplicate de Moldova, este prevăzut ca documentele ce se prezintă să fie redactate fie în limba părții solicitante, fie în cea a

părții solicitate, care, după caz, va putea cere o traducere în una din limbile oficiale ale Consiliului Europei, la alegerea sa.

Această chestiune este reglementată în art. 536, alin.(4) CPP și art. 9 din Legea nr. 371/2006, potrivit căroră, cererile care se formulează de autoritățile Republicii Moldova și actele anexate acestora vor fi însoțite de traduceri în una din limbile prevăzute în tratatul internațional aplicabil în relația cu statul solicitat. Traducerea cererilor de asistență juridică și a actelor anexate lor se realizează de RM, dacă prin prezenta lege nu este stabilit altfel. În fapt, acestea trebuie însoțite de o traducere în limba română sau în limba engleză ori franceză. În cazul în care documentele menționate sunt traduse într-o altă limbă decât limba română, autoritatea centrală competentă sau autoritatea judiciară competentă, în cazul transmiterii directe, ia măsuri pentru traducerea acestora în regim de urgență. Pe cale de consecință, în cazul în care o autoritate judiciară a RM primește direct o cerere de asistență, traducerea se efectuează de către autoritatea respectivă. De regulă, în astfel de cazuri cererile sunt traduse în limba română. Răspunsul la cererile adresate Republicii Moldova va fi redactat în limba română, traducerea acestuia în limba oficială a statului solicitant sau în una dintre limbile engleză ori franceză fiind facultativă, cu excepția cazului în care, prin instrumentul juridic internațional aplicabil, se dispune altfel.

Este însă recomandabil și în interesul autorității judiciare solicitante să se anexeze la cerere o traducere în limba oficială a statului solicitat, aceasta – pentru a urgenta executarea cererii. În cazul unor state precum Elveția, Belgia, Olanda sau Canada, traducerea se va efectua în limba indicată de statul respectiv, în funcție de zona geografică în care se transmite cererea. Cererile formulate în temeiul curtoaziei internaționale și actele anexe se vor traduce în limba oficială a statului solicitat. Traducerea cererilor și a actelor anexe se efectuează de autoritatea care are competența de a formula cererea.

Operativitatea nu este prevăzută expres în lege, însă ea rezultă indirect din necesitatea respectării termenului rezonabil. Soluționarea unei cereri de asistență după aproximativ 1 an, chiar 2, nu mai prezintă utilitate, deoarece e posibil ca procesul penal din statul solicitat să fie finalizat. În esență, aceasta presupune ca autoritățile investite cu soluționarea cererii să reacționeze prompt și să soluționeze cererea fără întârziere.

În cadrul Uniunii Europene, art. 4 din Convenția de asistență reciprocă în materie penală între statele-membre ale Uniunii Europene, adoptată la Bruxelles la 29 mai 2000, prevede că statul-membru solicitat va executa cererea de asistență imediat ce va fi posibil, ținând cont, în măsura posibilităților, de termenele indicate de către statul-membru solicitant. Prin urmare, în cazul în care statul-membru solicitant apreciază ca fiind de o importanță deosebită executarea cererii într-un anumit termen, el va preciza acest lucru în cererea de asistență, explicând motivele care au determinat la stabilirea unui termen-limită. Un astfel de termen trebuie stabilit numai în cazurile în care acesta apare ca necesar și va avea un caracter rezonabil. În situația în care autoritatea solicitată va aprecia, după analizarea cererii, că aceasta nu poate fi soluționată în termenul limită indicat, eava informa autoritatea solicitantă și îi va comunica termenul estimat pentru soluționarea cererii. În astfel de cazuri, este important să existe o comunicare promptă. Chiar și în situația în care nu a fost fixat un termen limită, cererile de asistență trebuie executate în cel mai scurt timp posibil.

4. CHELTUIELILE ȘI SUPTAREA LOR ÎN CADRUL ASISTENȚEI JURIDICE INTERNAȚIONALE

La nivel internațional, reglementarea juridică a cheltuielilor este prevăzută de:

- articolele 9 și 10 din Convenția europeană de asistență juridică în materie penală;
- articolul 14 din Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive;
- articolul 24 din Convenția europeană de extrădare;
- articolul 20 din Convenția europeană privind transferul de proceduri în materie penală;
- articolul 17 din Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate.

La nivel național, acestea sunt reglementate de art. 535 CPP și de art. 11 din Legea 371/2006. Totuși, în principiu, statele acordă asistență în mod gratuit, cu excepția anumitor categorii de cheltuieli, enumerate în norma vizată și care sunt în sarcina statului sau a autorității judiciare solicitante:

a) remunerațiile martorilor și experților, cheltuielile lor de călătorie și de ședere în statul solicitant;

- b) cheltuielile de remitere a obiectelor;
- c) cheltuielile de transferare a persoanelor pe teritoriul statului solicitant;
- d) cheltuielile de tranzitare a persoanelor de pe teritoriul unui stat terț;
- e) cheltuielile de recurgere la o videoconferință pentru îndeplinirea cererii de asistență juridică;
- f) alte cheltuieli considerate drept extraordinare de statul solicitat, în funcție de mijloacele umane și tehnologice utilizate pentru îndeplinirea cererii de asistență juridică.

Ca urmare a unui acord între autoritățile Republicii Moldova, solicitate, și autoritățile străine solicitante, se poate deroga, în cazuri excepționale, de la dispozițiile sus menționate.

5. TRANSMITEREA DE OBIECTE ȘI ALTE VALORI, ÎNSCRISURI, DATE ȘI INFORMAȚII

Cererile de asistență juridică privind procedura și necesitatea de transmitere a unor obiecte și altor valori cel mai des pot avea loc în legătură cu cercetările cauzelor penale, precum și la faza judecării, fiindcă acestea pot fi mijloace de probe sau au fost dobândite ca urmare a săvârșirii infracțiunii.

Cererea poate fi formulată în baza art. 3 paragraful 3 și art. 6 din Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală.

Potrivit art. 12 din al Doilea Protocol adițional la numita Convenție, s-a prevăzut posibilitatea restituirii obiectelor și a altor valori ori înscrisuri, în sensul că partea solicitată poate, la cererea părții solicitante și fără a afecta drepturile terților de bună-credință, să pună la dispoziția părții solicitante obiectele obținute prin mijloace ilicite, în vederea restituirii lor proprietarului legitim. Totodată, în paragraful 2 s-a statuat că, aplicând prevederile art. 3 și 6 din Convenție, partea solicitată poate renunța, fie înainte, fie după predarea lor părții solicitante + la trimiterea obiectelor care au fost predate părții solicitante, dacă acest lucru poate facilita restituirea acestor obiecte proprietarului legitim. Dreptul terților de bună-credință nu sunt afectate.

În cazul în care partea solicitată renunță la trimiterea obiectelor înainte de predarea lor părții solicitante, ea nu va exercita nici un drept de gaj sau un alt drept de recurs care decurge din legislația fiscală sau vamală asupra acestor obiecte.

Într-un alt instrument internațional de asistență judiciară – art. 20 din Convenția europeană de extrădare, referitor la remiterea obiectelor s-a prevăzut:

1. La cererea părții solicitante, partea solicitată va reține, în măsura permisă de legislația sa, obiectele:

a) care pot fi folosite ca elemente doveditoare;

b) care, provenind din infracțiune, au fost găsite în momentul arestării în posesia persoanei reclamate sau au fost descoperite ulterior.

2. Remiterea obiectelor vizate la paragraful 1 al prezentului articol se va efectua chiar în cazul în care extrădarea, deja admisă, nu ar putea avea loc ca urmare a morții sau evadării persoanei reclamate.

3. Când numitele obiecte vor fi susceptibile de reținere sau de confiscare pe teritoriul părții solicitate, aceasta din urmă va putea, în vederea unei proceduri penale în curs, să le păstreze temporar sau să le remită sub condiția restituirii.

Legislația națională Legea nr.371/2006 concretizează și dezvoltă prevederile actelor internaționale în art.12-13, care au următorul conținut:

Articolul 12. Remiterea de obiecte și de alte valori

(1) În cazul în care cererea de asistență juridică are ca obiect sau implică remiterea de obiecte sau de alte valori, acestea pot fi predate atunci când nu sunt necesare dovedirii unei fapte penale ale cărei urmări și judecată țin de atribuțiile autorităților competente ale Republicii Moldova.

(2) Remiterea de obiecte și de alte valori poate fi amânată sau efectuată cu condiția restituirii.

(3) Dispozițiile alin.(1) și (2) nu aduc atingere drepturilor terților de bună-credință și nici statului Republica Moldova, atunci când aceste obiecte și valori pot reveni lui.

(4) Obiectele și alte valori, inclusiv valorile valutare, vor fi predate doar în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive, pronunțate în acest sens de autoritatea judecătorească competentă.

(5) În cazul cererilor de extrădare, predarea obiectelor și a altor valori prevăzute la alin. (1) se poate efectua chiar dacă nu se acordă extrădarea, în special din cauza evadării sau decesului persoanei a cărei extrădare se cere.

Articolul 13. Transmiterea de înscrisuri, date și informații

(1) Republica Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției, comunică, în măsura în care autoritățile sale dispun de ele, extrase din cazierul judiciar și orice date referitoare la acesta pentru o cauză penală la solicitarea expresă a statului străin.

(2) Republica Moldova transmite statului străin interesat informații despre hotărârile judecătorești și despre măsurile ulterioare care se referă la cetățenii aceluia stat și care au făcut obiectul unei mențiuni în cazierul judiciar. Aceste informații se comunică cel puțin o dată pe an.

(3) Dacă persoana în cauză este cetățean al mai multor state, informațiile se comunică fiecărui stat interesat, în afara cazului în care persoana are și cetățenia Republicii Moldova.

(4) Informațiile la care se referă alin.(2) și (3) se transmit prin intermediul Ministerului Justiției, la prezentarea lor din partea autorităților naționale competente.

(5) Informațiile de același gen parvenite de la autorități străine în cadrul schimbului de informații se primesc de Ministerul Justiției, care le transmite Ministerului Afacerilor Interne spre înregistrare, în vederea respectării principiului necondamnării repetate pentru una și aceeași faptă.

Autoritățile judiciare, ca subiecți de sesizare ori excutare, pe lângă prevederile legii naționale, trebuie să țină cont ca cererea de transmitere de obiecte și alte valori să fie bazată și pe prevederea respectivă a Instrumentului internațional reciproc de asistență judiciară internațională.

Anexa nr.1

Европейская конвенция о выдаче СДСЕ № : 024

Договор, открытый подписи стран членом и вступлении стран которые не являются членами

Открыт для подписания

Место: Париж
Дата: 13/12/1957

Вступил в силу

Условия: 3 ратификации.
Дата: 18/4/1960

Статус на 12/10/2012

Государства члены Совета Европы

Государства	Подпись	Ратификация	Вступил в силу	Прим.	Р.	Д.	В.	Т.	С.	О.
Австрия	13/12/1957	21/5/1969	19/8/1969		X	X				X
Азербайджан	7/11/2001	28/6/2002	26/9/2002		X	X				
Албания	19/5/1998	19/5/1998	17/8/1998		X	X				
Андорра	11/5/2000	13/10/2000	11/1/2001		X	X				
Армения	11/5/2001	25/1/2002	25/4/2002		X	X				
Бельгия	13/12/1957	29/8/1997	27/11/1997		X	X				
Болгария	30/9/1993	17/6/1994	15/9/1994		X	X				
Босния и Герцеговина	30/4/2004	25/4/2005	24/7/2005							
Бывшая Югославская Республика Македония	28/7/1999	28/7/1999	26/10/1999		X	X				
Великобритания	21/12/1990	13/2/1991	14/5/1991		X	X		X		
Венгрия	19/11/1991	13/7/1993	11/10/1993		X	X				
Германия	13/12/1957	2/10/1976	1/1/1977		X	X		X		X
Греция	13/12/1957	29/5/1961	27/8/1961		X	X				
Грузия	22/3/2000	15/6/2001	13/9/2001		X	X				
Дания	13/12/1957	13/9/1962	12/12/1962		X	X				
Ирландия	2/5/1966	2/5/1966	31/7/1966		X	X				
Исландия	27/9/1982	20/6/1984	18/9/1984		X	X				
Испания	24/7/1979	7/5/1982	5/8/1982		X	X				
Италия	13/12/1957	6/8/1963	4/11/1963		X	X				
Кипр	18/9/1970	22/1/1971	22/4/1971			X				
Латвия	30/10/1996	2/5/1997	31/7/1997			X				
Литва	9/11/1994	20/6/1995	18/9/1995		X	X				
Лихтенштейн		28/10/1969	26/1/1970		X	X				

Люксембург	13/12/1957	18/11/1976	16/2/1977		X	X				
Мальта	19/3/1996	19/3/1996	17/6/1996		X	X				
Молдова	2/5/1996	2/10/1997	31/12/1997		X	X				
Монако	30/1/2009	30/1/2009	1/5/2009			X				
Нидерланды	21/1/1965	14/2/1969	15/5/1969		X	X		X	X	
Норвегия	13/12/1957	19/1/1960	18/4/1960		X	X				
Польша	19/2/1993	15/6/1993	13/9/1993		X	X				
Португалия	27/4/1977	25/1/1990	25/4/1990		X	X				
Россия	7/11/1996	10/12/1999	9/3/2000		X	X				X
Румыния	30/6/1995	10/9/1997	9/12/1997		X	X				
Сан-Марино	29/9/2000	18/3/2009	16/6/2009		X	X				
Сербия		30/9/2002 в	29/12/2002	54		X				
Словакия	13/2/1992	15/4/1992	1/1/1993	17		X				
Словения	31/3/1994	16/2/1995	17/5/1995							
Турция	13/12/1957	7/1/1960	18/4/1960		X					X
Украина	29/5/1997	11/3/1998	9/6/1998		X	X				
Финляндия		12/5/1971 в	10/8/1971		X	X				
Франция	13/12/1957	10/2/1986	11/5/1986		X	X		X		
Хорватия		25/1/1995 в	25/4/1995			X				
Черногория		30/9/2002 в	6/6/2006	54						
Чешская Республика	13/2/1992	15/4/1992	1/1/1993	17		X				
Швейцария	29/11/1965	20/12/1966	20/3/1967		X	X				X
Швеция	13/12/1957	22/1/1959	18/4/1960		X	X				
Эстония	4/11/1993	28/4/1997	27/7/1997			X				

Государства которые не являются членами Совета Европы

Государства	Подпись	Ратификация	Вступил в силу	Прим.	Р.	Д.	В.	Т.	С.	О.
Израиль		27/9/1967 в	26/12/1967		X	X				
Корея		29/9/2011 в	29/12/2011		X	X				
Южная Африка		12/2/2003 в	13/5/2003		X	X				

Общее число подписей, не следовавших за ратификацией:

Общее число ратификации / вступлений :

50

Примечание:

(17) Датир подписью и ратификацией бывшей Чешской и Словацкой Федеративной Республикой.

(54) Date of accession by the state union of Serbia and Montenegro.

в: Вступление - п: Подпись безоговорочно относительно ратификации - на: Наследование - г: Подпись «референдум объявления». Р: Оговорки - Д.: Декларации - В: Власти - Т: Территориальное применение - С: Связь - О: Возражение.

Anexa nr. 2

Европейская конвенция о взаимной правовой помощи по уголовным делам СДСЕ № : 030

Договор, открытый подписи стран членов и вступления стран которые не являются членами

Открыт для подписания

Место: Страсбург

Дата: 20/4/1959

Вступил в силу

Условие: 3 ратификации

Дата: 12/6/1962

Статус на 12/10/2012

Государства члены Совета Европы

Государства	Подпись	Ратификация	Вступил в силу	Прим.	Р.	Д.	В.	Т.	С.	О.
Австрия	20/4/1959	2/10/1968	31/12/1968		X	X	X			X
Азербайджан	7/11/2001	4/7/2003	2/10/2003		X	X	X			
Албания	19/5/1998	4/4/2000	3/7/2000		X	X				
Андорра	15/6/2004	26/4/2005	25/7/2005		X	X	X			
Армения	11/5/2001	25/1/2002	25/4/2002		X	X	X			
Бельгия	20/4/1959	13/8/1975	11/11/1975		X	X	X			
Болгария	30/9/1993	17/6/1994	15/9/1994		X	X	X			
Босния и Герцеговина	30/4/2004	25/4/2005	24/7/2005							
Бывшая Югославская Республика Македония	28/7/1999	28/7/1999	26/10/1999							
Великобритания	21/6/1991	29/8/1991	27/11/1991		X	X	X			
Венгрия	19/11/1991	13/7/1993	11/10/1993		X	X	X			
Германия	20/4/1959	2/10/1976	1/1/1977			X	X	X		
Греция	20/4/1959	23/2/1962	12/6/1962		X					
Грузия	27/4/1999	13/10/1999	11/1/2000		X	X	X			
Дания	20/4/1959	13/9/1962	12/12/1962		X	X	X			
Ирландия	15/10/1996	28/11/1996	26/2/1997		X	X	X			X
Исландия	27/9/1982	20/6/1984	18/9/1984		X	X	X			
Испания	24/7/1979	18/8/1982	16/11/1982		X	X	X			
Италия	20/4/1959	23/8/1961	12/6/1962			X	X			
Кипр	27/3/1996	24/2/2000	24/5/2000		X	X				
Латвия	30/10/1996	2/6/1997	31/8/1997			X	X			
Литва	9/11/1994	17/4/1997	16/7/1997		X	X	X			
Лихтенштейн		28/10/1969 в	26/1/1970		X					
Люксембург	20/4/1959	18/11/1976	16/2/1977		X	X	X			
Мальта	6/9/1993	3/3/1994	1/6/1994		X	X	X			

Молдова	2/5/1996	4/2/1998	5/5/1998		X	X	X			
Монако	19/3/2007	19/3/2007	17/6/2007		X	X				
Нидерланды	21/1/1965	14/2/1969	15/5/1969		X	X	X	X		
Норвегия	21/4/1961	14/3/1962	12/6/1962		X	X	X			
Польша	9/5/1994	19/3/1996	17/6/1996			X	X			
Португалия	10/5/1979	27/9/1994	26/12/1994			X	X		X	
Россия	7/11/1996	10/12/1999	9/3/2000		X	X	X			
Румыния	30/6/1995	17/3/1999	15/6/1999			X	X			
Сан-Марино	29/9/2000	18/3/2009	16/6/2009		X	X	X			
Сербия		30/9/2002 в	29/12/2002	54	X	X	X			
Словакия	13/2/1992	15/4/1992	1/1/1993	17		X	X			
Словения	26/2/1999	19/7/2001	17/10/2001			X	X			
Турция	23/10/1959	24/6/1969	22/9/1969			X				
Украина	29/5/1997	11/3/1998	9/6/1998		X	X	X			
Финляндия		29/1/1981 в	29/4/1981		X	X	X			
Франция	28/4/1961	23/5/1967	21/8/1967		X	X	X	X		
Хорватия	7/5/1999	7/5/1999	5/8/1999			X	X			
Черногория		30/9/2002 в	6/6/2006	54						
Чешская Республика	13/2/1992	15/4/1992	1/1/1993	17		X	X			
Швейцария	29/11/1965	20/12/1966	20/3/1967		X	X	X			
Швеция	20/4/1959	1/2/1968	1/5/1968		X	X	X			
Эстония	4/11/1993	28/4/1997	27/7/1997		X	X	X			

Государства которые не являются членами Совета Европы

Государства	Подпись	Ратификация	Вступил в силу	Прим.	Р.	Д.	В.	Т.	С.	О.
Бразилия										
Израиль		27/9/1967 в	26/12/1967		X	X	X			
Корея		29/9/2011 в	29/12/2011		X	X				
Чили		30/5/2011 в	28/8/2011		X	X	X			
Южная Африка										

Общее число подписей, не следовавших за ратификацией:

Общее число ратификации / вступлений :

50

Примечание :

(17) Датир подписью и ратификацией бывшей Чешской и Словацкой Федеративной Республикой.

(54) Date of accession by the state union of Serbia and Montenegro.

в: Вступление

- п: Подпись безоговорочно относительно ратификации

- на: Наследование - г: Подпись «референдум объявлению» .

P.: Оговорки

- Д.: Декларации
- В.: Власти
- Т.: Территориальное применение
- С.: Связь - О.: Возражение.

Anexa nr. 3

Конвенция о передаче осужденных лиц
СДСЕ № : 112

Договор, открытый подписи стран членов и стран которые не являются членами, которые приняли участие в составлении и во вступлении других стран не членов

Открыт для подписания

Место: Страсбург

Дата: 21/3/1983

Вступил в силу

Условия: 3 ратификации

Дата: 1/7/1985

Статус на 12/10/2012

Государства члены Совета Европы

Государства	Подпись	Ратификация	Вступил в силу	Прим.	Р.	Д.	В.	Т.	С.	О.
Австрия	21/3/1983	9/9/1986	1/1/1987			X				
Азербайджан	25/1/2001	25/1/2001	1/5/2001		X	X	X			
Албания	19/5/1998	4/4/2000	1/8/2000			X				
Андорра	4/11/1999	13/7/2000	1/11/2000			X	X			
Армения		11/5/2001 в	1/9/2001			X				
Бельгия	21/3/1983	6/8/1990	1/12/1990			X				
Болгария	30/9/1993	17/6/1994	1/10/1994			X				
Босния и Герцеговина	30/4/2004	15/4/2005	1/8/2005							
Бывшая Югославская Республика Македония	28/7/1999	28/7/1999	1/11/1999							
Великобритания	25/8/1983	30/4/1985	1/8/1985		X	X	X		X	
Венгрия	19/11/1991	13/7/1993	1/11/1993			X				
Германия	21/3/1983	31/10/1991	1/2/1992			X				X

Греция	21/3/1983	17/12/1987	1/4/1988			X				
Грузия		21/10/1997 в	1/2/1998			X				
Дания	21/3/1983	16/1/1987	1/5/1987			X	X			
Ирландия	20/8/1986	31/7/1995	1/11/1995		X	X				
Исландия	19/9/1989	6/8/1993	1/12/1993			X				
Испания	10/6/1983	11/3/1985	1/7/1985			X	X			
Италия	20/3/1984	30/6/1989	1/10/1989			X				
Кипр	27/2/1984	18/4/1986	1/8/1986			X				
Латвия	30/10/1996	2/5/1997	1/9/1997			X				
Литва	25/1/1995	24/5/1996	1/9/1996			X				
Лихтенштейн	3/5/1983	14/1/1998	1/5/1998			X	X			
Люксембург	21/3/1983	9/10/1987	1/2/1988			X				
Мальта	4/11/1988	26/3/1991	1/7/1991			X				
Молдова	6/5/1997	12/5/2004	1/9/2004			X				
Монако										
Нидерланды	21/3/1983	30/9/1987	1/1/1988			X	X			
Норвегия	8/3/1985	9/12/1992	1/4/1993			X	X			
Польша	22/11/1993	8/11/1994	1/3/1995			X				
Португалия	21/3/1983	28/6/1993	1/10/1993			X				
Россия	7/4/2005	28/8/2007	1/12/2007			X				
Румыния	30/6/1995	23/8/1996	1/12/1996			X		X		
Сан-Марино	17/3/2004	25/6/2004	1/10/2004							
Сербия		11/4/2002 в	1/8/2002	54						
Словакия	13/2/1992	15/4/1992	1/1/1993	17		X				
Словения	14/5/1993	16/9/1993	1/1/1994							
Турция	19/6/1985	3/9/1987	1/1/1988			X				
Украина		28/9/1995 в	1/1/1996							
Финляндия		29/1/1987 в	1/5/1987			X				
Франция	27/4/1983	11/2/1985	1/7/1985		X	X				
Хорватия		25/1/1995 в	1/5/1995			X				
Черногория		11/4/2002 в	6/6/2006	54						

Чешская Республика	13/2/1992	15/4/1992	1/1/1993	17						
Швейцария	21/3/1983	15/1/1988	1/5/1988		X	X				
Швеция	21/3/1983	9/1/1985	1/7/1985		X	X				X
Эстония	4/11/1993	28/4/1997	1/8/1997		X					

Государства которые не являются членами Совета Европы

Государства	Подпись	Ратификация	Вступил в силу	Прим.	Р.	Д.	В.	Т.	С.	О.
Австралия		5/9/2002 в	1/1/2003							
Багамские Острова		12/11/1991 в	1/3/1992			X	X			
Боливия		2/3/2004 в	1/6/2004			X	X			
Венесуэла		11/6/2003 в	1/10/2003							
Гондурас		9/3/2009 в	1/7/2009							
Израиль		24/9/1997 в	1/1/1998			X				
Канада	21/3/1983	13/5/1985	1/9/1985							
Корея		20/7/2005 в	1/11/2005			X				
Коста-Рика		14/4/1998 в	1/8/1998							
Мексика		13/7/2007 в	1/11/2007			X	X			
Остров Маврикий		18/6/2004 в	1/10/2004					X		
Панама		5/7/1999 в	1/11/1999			X	X			
США	21/3/1983	11/3/1985	1/7/1985			X				
Тонга		3/7/2000 в	1/11/2000							
Тринидад и Тобаго		22/3/1994 в	1/7/1994							
Филиппины										
Чили		30/7/1998 в	1/11/1998							
Эквадор		12/7/2005 в	1/11/2005			X	X			
Япония		17/2/2003 в	1/6/2003			X				

Общее число подписей, не следовавших за ратификацией:

Общее число ратификации / вступлений :

64

Примечание:

(17) Датир подписью и ратификацией бывшей Чешской и Словацкой Федеративной Республики.

(54) Date of accession by the state union of Serbia and Montenegro. в: Вступление - п: Подпись безоговорочно относительно ратификации - на: Наследование - r: Подпись «референдум объявления». Р.: Оговорки - Д.: Декларации - В.: Власти - Т.: Территориальное применение - С.: Связь - О.: Возражение.

CAPITOLUL II

Diana Rotundu,

procuror, șef adjunct al Secției asistență juridică internațională și integrare europeană a Procuraturii Generale

1. COMISIILE ROGATORII

Dacă noțiunea *cererii de asistență juridică internațională în materie penală* este una mai largă, ce presupune cererea prin care se solicită asistență într-o cauză penală în oricare din formele prevăzute în volumul de asistență juridică internațională¹, atunci *comisia rogatorie* constituie un segment mai îngust al acestui domeniu și se referă strict la cererile prin intermediul cărora se dobîndesc probe pe teritoriul altui stat, în cadrul unui proces penal.

Astfel, comisia rogatorie este o formă de asistență juridică internațională și constă în împuternicirea pe care un organ de urmărire penală sau o instanță judecătorească competentă dintr-un stat, sau o instanță internațională o acordă unor autorități similare din alt stat pentru a îndeplini în locul și în numele său activități procesuale referitoare la un anumit proces penal².

Reieșind din rezultatele utilizării activităților de asistență juridică internațională în materie penală, scopul comisiilor rogatorii se conturează a fi următorul:

¹ Articolul 2 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006

² Articolul 24 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006

- asigurarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, indiferent de locul unde ele au comis infracțiunea;
- consolidarea eforturilor autorităților de drept din diferite state pentru a combate criminalitatea;
- contribuirea la administrarea eficientă a justiției.

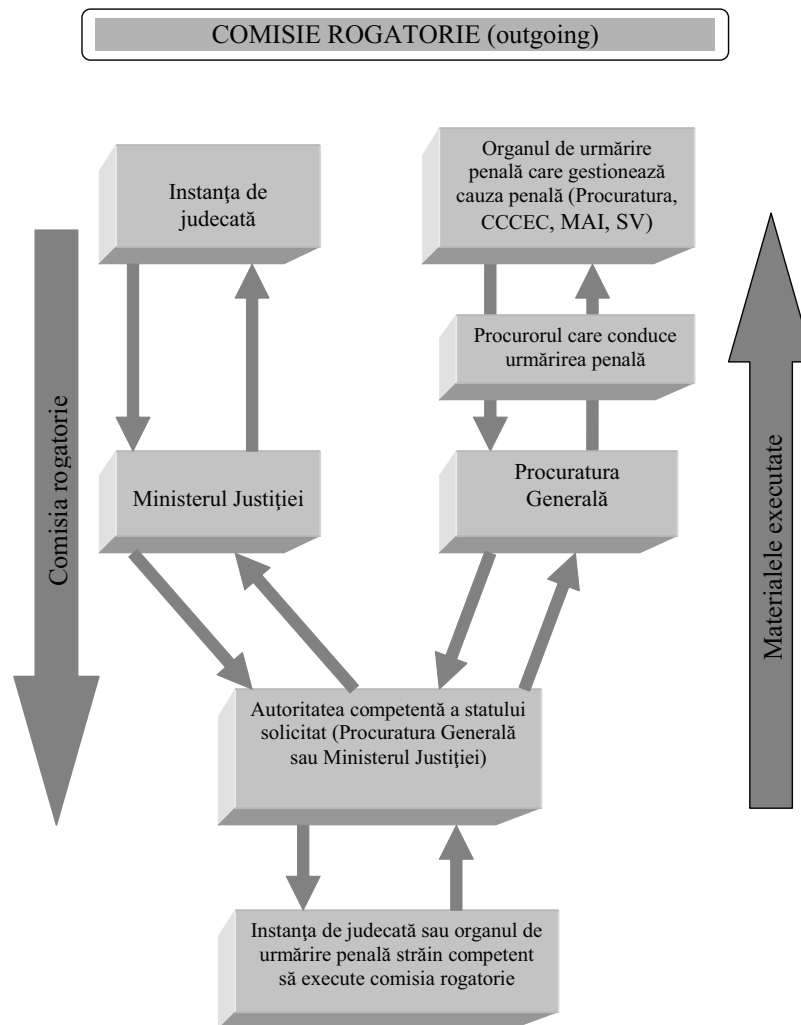
a) Comisiile rogatorii formulate de organele de drept din Republica Moldova

Cererile de comisie rogatorie pot fi înaintate de instanța de judecată în cadrul cercetării judecătorești a cauzelor penale și de organul de urmărire penală atât pe parcursul efectuării urmăririi penale (faza prejudiciară), cât și la faza judecătorească de examinare a cauzei în cazul în care se consideră necesară efectuarea unei acțiuni procesuale pe teritoriul unui stat străin.

Art.536 CPP prevede la modul general calea parcursă de cererea de comisie rogatorie. Astfel, în Republica Moldova comisia rogatorie se înaintează Procurorului General de către organul de urmărire penală competent să o formuleze, iar de către instanța de judecată - Ministrului Justiției, pentru a o transmite spre executare statului solicitat. De asemenea, poate fi folosită calea diplomatică pentru transmiterea cererii, în cazul în care statul solicitat cere acest lucru prin declarații la actul legislativ internațional pe care se bazează cererea, sau alte căi de transmitere, când nu se cunoaște autoritatea competentă din statul solicitat și adresa acesteia (BNC Interpol, Eurojist etc.)

Procedura mai detaliată de formulare, transmitere, verificare a cererii este reglementată de actele normative departamentale. Buneoară, conform p.3.2 al Regulamentului cu privire la organizarea activității de asistență juridică internațională al Procuraturii Republicii Moldova, „cererile de comisie rogatorie, formulate de procurori sau alte organe de urmărire penală naționale se prezintă Secției asistență juridică internațională și integrare europeană strict prin intermediul procurorilor teritorialii și se înaintează autorităților străine competente exclusiv de către Secția asistență juridică internațională și integrare europeană”³.

³ Regulamentul cu privire la organizarea activității de asistență juridică internațională a Procuraturii Republicii Moldova, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr.68/19 din 21.03.2005

Conținutul și forma cererii de comisie rogatorie

Atît cererile formulate la faza prejudiciară, cît și cele formulate la faza judecătorească a examinării cazului, comisia rogatorie trebuie să corespundă unor cerințe generale de formă și conținut. Acestea sunt:

- denumirea organului care se adresează cu cerere - conform legislației Republicii Moldova, organele de urmărire penală care pot formula cereri de comisie rogatorie sunt Procuratura, organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, al Centrului Național Anticorupție și al Serviciului Vamal;
- denumirea și adresa, dacă este cunoscută, a instituției căreia i se trimite cererea - comisia rogatorie se adresează autorității competente din statul solicitat, concret organului de urmărire penală, instanței de judecată din statul respectiv sau către o instanță penală internațională;
- *tratatul internațional sau acordul de reciprocitate în baza căruia se solicită asistența* – referirea la un anumit tratat internațional urmează să fie verificată în fiecare caz în parte, având în vedere țara sau curtea internațională la care se adresează comisia rogatorie, cît și infracțiunea care a stat la baza pornirii urmăririi penale. Astfel, pot fi utilizate tratatele internaționale speciale în cazul comisiilor rogatorii pe cauze penale pornite pentru infracțiunile de crimă tranșfrontalieră organizată (trafic de ființe umane, spălarea de bani, corupție, participare la grup infracțional organizat)⁴, pentru traficul de substanțe narcotice și psihotrope⁵, terorism și finanțarea terorismului⁶, identificarea și urmărirea instrumentelor, produselor și altor bunuri ce pot face obiectul confiscării⁷, corupție⁸ etc. În cazul adresării organului de urmărire penală către autoritățile de drept ale Ucrainei, urmează de indicat Acordul semnat între Procuratura Generală a Republicii Moldova și

⁴ Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000

⁵ Convenția Organizației Națiunilor Unite contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 20.12.88, semnată la Viena

⁶ Convenția internațională privind suprimarea finanțării terorismului din 09.12.1999, semnată la New-York

⁷ Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului din 16.05.2005

⁸ Convenția penală privind corupția a Consiliului Europei din 27.01.1999

Procuratura Generală a Ucrainei de interpretare a art.3 din Tratatul între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală, semnat la Kiev pe 13.12.1993, care acordă dreptul procuraturii Generale a Moldovei de a transmite comisiile rogatorii direct procuraturilor regionale ale Ucrainei.

- *indicarea cauzei penale în care se solicită acordarea asistenței juridice*, informație despre împrejurările de fapt, în care s-au comis acțiunile și încadrarea juridică a lor – aici este important de a relata cît mai concret posibil circumstanțele cazului și de a stabili legătura directă între circumstanțele cazului și acțiunile solicitate de a fi efectuate pe teritoriul statului străin;
- *textul articolului respectiv din Codul penal al Republicii Moldova* – în cazul în care dispoziția articolului în crimat este una de blanșetă, urmează de anexat textele și actele normative de referință, cu luarea în considerație a modificărilor legislative ce au avut loc din momentul pornirii urmăririi penale;

- *date privind prejudiciul cauzat de infracțiunea respectivă*;

datele referitoare la persoanele în privința cărora se solicită comisia rogatorie, inclusiv despre calitatea lor procesuală, data și locul nașterii lor, cetățenia, domiciliul, ocupația, iar pentru persoanele juridice - denumirea și sediul lor, precum și numele, prenumele și adresele reprezentanților acestor persoane atunci cînd este cazul;

- *obiectul cererii și datele necesare pentru îndeplinirea ei*, cu expunerea circumstanțelor care vor fi constatate, lista documentelor, corpurilor delictive și a altor probe solicitate, circumstanțele în legătură cu care urmează să se administreze proba, precum și calitatea procesuală și întrebările care trebuie să fie puse persoanelor care urmează să fie audiate;
- *data la care se așteaptă răspuns la cerere* – în cazul în care pe dosar au fost arestate persoane sau sunt bănuiele rezonabile că ar putea fi pierdute careva probe, se recomandă indicarea termenului în care ar fi util de primit probele solicitate de la partea străină;
- *după caz, solicitarea de a permite ca, la executarea acțiunilor procesuale respective, să asiste și reprezentantul organului de urmărire penală al Republicii Moldova* – atît legislația națională⁹ cît și cea

⁹ Art.25 al.4 Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală

internațională¹⁰ permite asistarea la executarea comisiei rogatorii a reprezentanților părții solicitante. Aceasta presupune că deplasarea pentru asistarea la acțiuni va putea avea loc doar după confirmarea de către partea solicitată a permisiunii de a asista la executarea comisiei.

- *la cererea de comisie rogatorie se anexează actele procesuale necesare pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală, întocmite în conformitate cu prevederile CPP al Republicii Moldova* – în cazul solicitării de la statul străin a efectuării acțiunilor procesuale penale, care, conform CPP al Republicii Moldova, presupune autorizarea judecătorului de instrucție, sau emiterea de acte de procuror, acestea trebuie să fie anexate la comisia rogatorie.

- cererea și materialele vor fi însoțite de traduceri necesare - pe lângă posibilitatea transmiterii cererii și anexelor însoțite de traduceri în limba oficială a statului solicitat, cum este prevăzut în al.4, art.536 CPP, prin rezervele făcute la Convenția Europeană de asistență juridică în materie penală semnată la 20.04.1959 la Strasbourg a fost dată și posibilitatea acceptării pentru statele europene a traducerilor în una din limbile oficiale ale Consiliului Europei (engleza sau franceza), iar prin Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală de la Minsk din 22.01.1993 a fost acceptată limba rusă ca limbă de lucru pentru statele-membre CSI. Tratatul bilateral semnat de Republica Moldova, de asemenea prevăd limba, în care pot fi traduse cererea și anexele (ex. Republica Letonă¹¹ și Republica Lituania¹² – limba statului solicitat, limba engleză sau limba rusă). Oricum, la adresarea cu comisie rogatorie, urmează de consultat rezervele făcute de statul solicitat la ratificarea instrumentului legislativ pe care se întemeiază cererea, pentru a evita situația de imposibilitate a acceptării cererii spre executare (ex. Elveția, prin declarațiile făcute la Convenția europeană cu privire la

asistența juridică în materie penală din 1959 de la Strasbourg nr. 371-XVI din 01.12.2006,

¹⁰ Articolul 4 al Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959

¹¹ Articolul 5 al.2 din Tratatul între Republica Moldova și Republica Letonia cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 14.04.1993

¹² Articolul 5 al.2 din Tratatul între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 09.02.1993

acceptă cererea și actele însoțite de traduceri doar în germană, franceză sau italiană).

- cererea de comisie rogatorie și documentele anexate se semnează și se autentifică cu ștampila oficială a instituției competente solicitante 13- ținând cont de declarațiile și rezervele formulate de către Republica Moldova la ratificarea Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959, în partea ce se referă la identificarea organelor procuraturii, ca organe judiciare competente în materie, cererile de comisie rogatorie, inclusiv documentele anexate, adresate statelor părți la Convenția dată, vor fi semnate exclusiv de procurorii responsabili de urmărirea penală.
- *aspectul estetic al actelor prezentate* – asigurarea aspectului estetic și textului formulat fără greșeli gramaticale și ortografice permite transmiterea neîntârziată a cererii statului solicitat și reciprocitate din partea acestuia.

Pentru a asigura valoarea probantă a actelor acumulate în cadrul executării comisiilor rogatorii adresate statelor străine, art.538 CPP prevede că actul procedural întocmit în țară străină, în conformitate cu prevederile legii acelei țări, este valabil în fața organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești din Republica Moldova. Legiferarea **valabilității actului procedural** este importantă pentru asigurarea posibilității utilizării materialelor de executare în cadrul cauzelor penale naționale: anume aceasta fiind finalitatea scontată a comisiei rogatorii.

Obiectul comisiei rogatorii

Din întregul volum de asistență juridică în materie penală prevăzut de art. 533 al CPP al Republicii Moldova și de Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006, pot fi solicitate prin intermediul comisiei rogatorii următoarele:

- audierea persoanelor în calitate de martor, bănuțit, învinuit, inculpat, parte civilmente responsabilă (art.53, al.(1), p.2, CPP) ascultarea părții vătămate, a celorlalte părți și experților (art.25,

¹³ Articolul 7 al. (3) din Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk la 22.01.1993

al.(1), lit.a), Legea nr.371) – în cazul solicitării executării acestor acțiuni de către un stat străin, urmează de indicat în fiecare caz în parte și cu referire la fiecare persoană numele de familie, prenumele, patronimicul, data și anul nașterii, adresa domiciliului și, în mod special, statutul procesual în care urmează a fi audiat. Totodată, urmează de ținut con de specificul legislației naționale a statului solicitat, care, în unele cazuri, nu coincide cu cel al Republicii Moldova. Așa, de exemplu, autoritățile Federației Ruse nu vor executa comisia rogatorie în partea ce ține de interogarea bănuțului sau învinuțului cetățean al Federației Ruse, solicitând din start transferul urmăririi penale în privința acestuia, pentru continuarea urmăririi penale de către autoritățile ruse. În cazul solicitării acțiunii date, la comisia rogatorie urmează să fie anexate lista drepturilor persoanei care va fi interogată, reieșind din statutul ei procesual.

Totodată, reieșind din faptul că martorul s-ar putea afla peste hotarele Republicii Moldova și la momentul judecării cauzei penale este posibilă solicitarea interogării acestuia în condițiile art.109 al. (3) CPP RM, în fața unui judecător, poate fi solicitată aplicarea modalităților speciale de interogare a martorului (art.110 CPP RM) și a martorului minor (art.1101 CPP RM);

- efectuarea cercetării la fața locului (art.533, al.(1), p.3, CPP) și reconstituirea (art.25, al.(1), lit. a), Legea nr.371) - în cazul solicitării acțiunii date, urmează de indicat adresa concretă la care urmează să fie efectuată cercetarea la fața locului sau indici clari referitori la acest loc și ce anume se presupune de a găsi în locul respectiv. Comisia rogatorie trebuie să conțină mențiuni despre soarta obiectelor și documentelor ce ar putea fi găsite și ridicate de la fața locului. Acestea pot fi solicitate spre transmitere organului de urmărire penală¹⁴, predate spre păstrare posesorului sau altui subiect, pînă la luarea deciziei în privința lor în cadrul cauzei penale;

- *efectuarea percheziției* (art.533, al.(1), p.3, CPP, art.2, al.(1), lit. a), Legea nr.371) – în cazul solicitării prin comisie rogatorie a efectuării percheziției, la cerere se anexează neapărat ordonanța de numire a percheziției și autorizația judecătorului de instrucție, emise în conformitate cu prevederile art.125 CPP RM;

- *ridicarea de obiecte, documente și transmiterea lor* (art.533, al.(1),

p.3, CPP, art.25, al.(1), lit. a), Legea nr.371) – de regulă, se solicită ridicarea și transmiterea copiilor de documente. Însă, în cazul solicitării ridicării și transmiterii de documente și acte originale, necesare, de exemplu, pentru efectuarea de expertize în Republica Moldova, comisia rogatorie va conține mențiunea despre aceasta, despre cauza necesității originalului actelor și garanția că, după expirarea necesității folosirii acestora, ele vor fi restituite statului care le-a transmis¹⁵;

- *sechestrul* (art.533, al.(1), p.3, CPP, art.25, al.(1); lit.a), Legea nr.371) – necesitatea aplicării sechestrului, ca măsură asiguratorie, poate apărea și în cazul în care bunurile ce pot fi puse sub sechestrul¹⁶, se află peste hotarele Republicii Moldova. În asemenea cazuri, poate fi solicitată inițial identificarea bunurilor ce aparțin bănuțului, învinuțului, inculpatului, precum și ale părții civilmente responsabile, în cazurile prevăzute de lege, iar ulterior aplicarea sechestrului pe ele, cu indicarea locului preferabil de păstrare (transmitere organului de urmărire penală sau posesorului sau alt loc);

- *confiscarea bunurilor provenite din săvîrșirea infracțiunilor* (art.533, al.(1), p.3, CPP, art.25, al.(1), lit.a), Legea nr.371) – în cazul existenței unei hotărîri pronunțate de instanța de judecată din Republica Moldova cu privire la confiscarea bunurilor (inclusiv a valorilor valutare) utilizate la săvîrșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni, în cazul în care acestea au fost localizate peste hotarele țării, pentru executarea hotărîrii poate fi formulată comisie rogatorie în străinătate.

Vom menționa că, în cazul comisiei rogatorii internaționale prin care se solicită aplicarea sechestrului, cît și în cazul solicitării confiscării, în dependență de infracțiunea comisă, cererea poate fi bazată și pe alte acte normative internaționale speciale, precum Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, din 15.11.2000¹⁷, Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului din 16 mai 2005, etc.:

¹⁵ Articolul 6 al Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

¹⁶ Articolul 204 din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova.

¹⁷ Articolul 12 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, din 15.11.2000.

¹⁴ Articolul 12 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006, art.540¹ CPP al RM.

- confruntarea (art.533, al.(1), p.3, CPP, art.25, al.(1), lit. a), Legea nr.371)- la solicitarea prin comisie rogatorie a efectuării confruntării, este important ca persoanele confruntate să poată să-și pună reciproc întrebări și să răspundă la întrebările persoanei care execută cererea;
- *identificarea abonaților telefonici, interceptarea comunicărilor (art.533, al. (1), p.3, CPP, a înregistrărilor audio și video – reieșind din faptul că acest tip de acțiuni, conform CPP RM, se efectuează doar cu autorizația judecătorului de instrucție, acestea trebuie să fie anexate la comisia rogatorie;*
- *efectuarea expertizelor (art.533, al.(1), p.3, CPP), constatării tehnico-științifice și medico-legale (art.25, al.(1), lit.a), Legea nr.371) – solicitarea prin comisie rogatorie a efectuării expertizelor și constatărilor tehnico-științifice de către o autoritate competentă din altă țară poate fi cerută în cazurile în care au fost epuizate toate modalitățile naționale de efectuare a expertizei¹⁸, dar răspunsul la întrebările ce interesează organul de urmărire penală nu au fost date, sau în cazul în care tipul de expertiză necesar organului de urmărire penală nu poate fi efectuat de nici o autoritate din Republica Moldova (ex. expertiza ADN);*
- *prezentarea spre recunoaștere (art.533, al.(1), p.3, CPP, art.25, al.(1), lit.a), Legea nr.371) – poate fi solicitată prezentarea spre recunoaștere în persoană, după fotografie sau a obiectelor. La comisia rogatorie prin care se solicită prezentarea spre recunoaștere după fotografie, urmează să fie anexate procesele-verbale respective, cu fotografiile deja aplicate¹⁹;*
- *transmiterea probelor materiale (art.25, al.(1), lit.b), Legea nr.371) – prin comisie rogatorie poate fi solicitat statului străin transmiterea de obiecte care, în cadrul urmăririi penale naționale, au fost recunoscute ca probe sau corpuri delictive și care se află pe teritoriul statului solicitat. Acestea pot fi obiectele care au fost folosite la comiterea infracțiunii, obiectele, care pot avea forță probatorie într-o cauză penală, obiectele dobândite de persoana care a săvârșit infracțiunea sau obiectele permise în schimbul lor.*

În asemenea cazuri, urmează de indicat cu atenție Tratatul internațional pe care se bazează cererea, fapt de care poate depinde regimul de aducere a bunului în țară. Astfel, Tratatul între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în ma-

¹⁸ Capitulul III, Secțiunea a 7-a, CPP al RM.

¹⁹ Articolul 116, CPP al RM.

terie civilă și penală din 13.12.1993 în art.74, al.(4) prevede că la transmiterea obiectelor menționate mai sus nu se aplică restricțiile privind importul și exportul obiectelor sau valutei. Asemenea prevederi nu găsim în Convențiile de la Minsk și de la Strasbourg;

- *examinarea documentelor de arhivă și a fișierelor specializate, transmiterea de informații necesare într-un anumit proces, (art.25, al.(1), lit.a), Legea nr.371), comunicarea de documente sau dosare (art.25, al.(1), lit.c), Legea nr.371);*
- *și alte acțiuni de urmărire penală prevăzute de CPP al RM.*

Nu pot forma obiectul comisiei rogatorii:

- *pornirea urmăririi penale – solicitarea de a porni urmărirea penală poate fi obiectul sau transferului de urmărire penală²⁰ sau a denunțului în scopul urmăririi²¹;*
- *luarea măsurilor preventive – în cazul necesității aplicării măsurilor preventive unei persoane care se ascunde de urmărirea penală și se află pe teritoriul unui stat străin, urmează de recurs la anunțarea în căutare și ulterioara solicitare a extrădării persoanei;*
- *efectuarea acțiunile speciale de investigații – nu pot constitui obiect al comisiei rogatorii acțiunile speciale de investigații, efectuate în afara urmăririi penale și care nu au ca scop acumularea de probe, ci stabilirea de circumstanțe.*

Autoritățile solicitante pot utiliza documentele și informațiile permise de la statul solicitat, ca rezultat al executării comisiei rogatorii, doar în scopul îndeplinirii obiectului indicat în comisia rogatorie. În cazul necesității utilizării informațiilor permise și în cadrul altei urmăririi penale, urmează să fie solicitat acordul statului ce a executat cererea.

b) Executarea în Republica Moldova a comisiilor rogatorii formulate de organele de drept străine

În cazul în care organele de drept ale unui stat străin constată

²⁰ Convenția europeană privind transferul de proceduri în materie penală, adoptată la Strasbourg la 15 mai 1972.

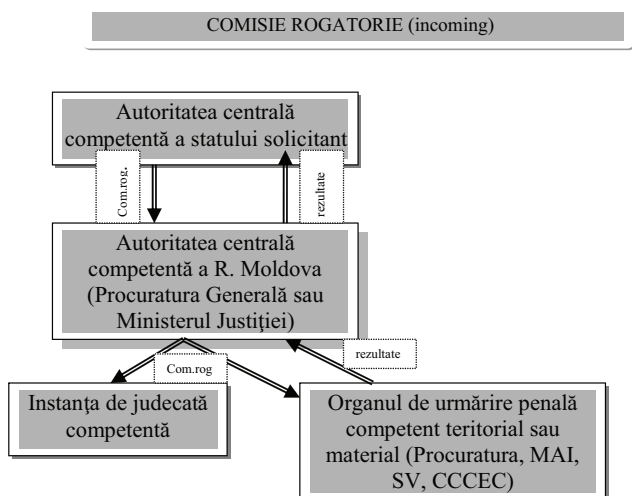
²¹ Articolul 21 al Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

necesitatea dobândirii probelor în o cauză penală pe teritoriul Republicii Moldova, acestea pot adresa comisii rogatorii autorităților competente din Moldova

Conform prevederilor art.540, al.(2) CPP al RM, autoritățile competente cărora li se adresează comisiile rogatorii străine sunt Procuratura Generală și Ministerul Justiției. Identificarea acestora ca autorități centrale este făcută și prin tratatele internaționale bilaterale sau multilaterale semnate de Republica Moldova sau prin rezervele și declarațiile făcute la acestea.

În cazul în care cererile de asistență juridică se transmit direct organelor de urmărire penală ori autorităților judecătorești ale Republicii Moldova, acestea din urmă vor fi în drept să le execute numai după obținerea autorizației de executare din partea autorităților centrale²².

Volumul de asistență juridică care poate fi acordat de Republica Moldova prin comisie rogatorie este același, care poate fi solicitat de Republica Moldova de la alte state. În acest caz însă, cele solicitate mai sunt în directă conformitate cu prevederile legislației naționale a statului solicitant.

Comisia rogatorie internațională se execută de autoritatea competentă din Republica Moldova în următoarele condiții:

²² Articolul 7, al.(2), Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

- organul de urmărire penală ori autoritatea judecătorească căreia i s-a transmis spre executare comisia rogatorie formulată de un stat străin, execută cererea în conformitate cu legislația Republicii Moldova;
- la executarea comisiei rogatorii poate fi aplicată o procedură specială prevăzută de legislația țării străine solicitante, dacă aceasta nu contravine legislației naționale și obligațiilor internaționale ale Republicii Moldova;
- la executarea comisiei rogatorii pot asista reprezentanți ai statului străin sau ai instanței internaționale solicitante. Permisivitatea de asistare se acordă de către autoritatea centrală, care informează despre aceasta partea solicitantă și autoritatea ce va executa cererea. Organul căruia îi revine executarea comisiei rogatorii informează în timp util partea solicitantă despre timpul, locul și termenul executării comisiei rogatorii, cu scopul ca partea interesată să poată asista;
- în cazul în care adresa persoanei în privința căreia se solicită executarea comisiei rogatorii este indicată greșit, organul căruia îi revine executarea ia măsurile necesare în vederea stabilirii adresei corecte;
- dacă cererea de comisie rogatorie nu poate fi executată, documentele primite se restituie părții solicitante prin intermediul instituțiilor de la care le-a primit, cu indicarea motivelor care au împiedicat executarea;
- comisiile rogatorii, prin care statul străin solicită efectuarea de percheziții, ridicarea de obiecte, documente sau aplicarea sechestrelului pot fi executate de Republica Moldova doar în cazul în care, pentru infracțiunea care motivează comisia rogatorie, în Republica Moldova ar putea fi acceptată extrădarea²³;
- în cazul solicitării prin comisie rogatorie a transmiterii de acte sau dosare, vor fi remise doar copii autentificate prin semnătură și ștampilă ale acestora. La cererea expresă și motivată a statului solicitant, pot fi transmise originalele acestora, dar numai cu garanția restituirii lor cât mai curînd după expirarea necesității din partea statului solicitant²⁴.

²³ Articolul 26 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

²⁴ Articolele 25, al.(3) și 27 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

Conform prevederilor art.534 CPP, Republica Moldova poate refuza executarea comisiei rogatorii în următoarele cazuri:

- 1) cererea se referă la infracțiuni considerate în Republica Moldova ca infracțiuni politice sau infracțiuni conexe cu astfel de infracțiuni²⁵. Refuzul nu se admite în cazul în care persoana este bănuită, învinuită sau a fost condamnată pentru săvârșirea unor fapte prevăzute de art.5-8 din Statutul de la Roma al Curții Internaționale Penale²⁶;
- 2) cererea se referă la o faptă ce constituie exclusiv o infracțiune sau încălcare a disciplinei militare²⁷;
- 3) dacă executarea comisiei rogatorii poate să aducă atingere suveranității, securității sau ordinii publice a statului²⁸;
- 4) există motive întemeiate de a crede că bănuitul este urmărit sau pedepsit penal pe motive de rasă, religie, cetățenie, asociere la un anumit grup, pentru împărțirea unor convingeri politice sau dacă situația lui se va agrava și mai mult din cauza unuia dintre motivele enumerate;
- 5) este dovedit faptul că în statul solicitant persoana nu va avea acces la un proces echitabil;
- 6) fapta la care se referă cererea se pedepsește cu moartea, conform legislației statului solicitant, iar statul solicitant nu oferă nici o garanție în vederea neaplicării sau neexecutării pedepsei capitale;
- 7) potrivit Codului penal al Republicii Moldova, fapta sau faptele invocate în cerere nu constituie infracțiune²⁹;
- 8) în conformitate cu legislația națională, persoana nu poate fi trasă la răspundere penală.

În baza rezervelor făcute de Republica Moldova la Convenția

²⁵ Articolul 2 al Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

²⁶ a) crima de genocid; b) crimele împotriva umanității; c) crimele de război; d) crima de agresiune.

²⁷ Articolul 1 al.2 al Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

²⁸ Articolul 2 lit.b al Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

²⁹ Rezervă făcută de Republica Moldova la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959, motive de a refuza executarea comisiei rogatorii mai sunt:

- 1) infractorul nu va fi tras la răspundere penală în temeiul amnistiei;
- 2) s-a scurs termenul de prescripție pentru infracțiunea menționată în comisia rogatorie;
- 3) după săvârșirea infracțiunii, infractorul a căzut într-o stare de ireponsabilitate mentală, care împiedică tragerea lui la răspundere penală;
- 4) în Republica Moldova există o procedură penală în curs cu privire la aceeași persoană pentru aceeași infracțiune;
- 5) există o sentință definitivă, sau o hotărâre judecătorească de încetare a cazului, cu privire la aceeași persoană și pentru aceeași infracțiune.

2. ACTELE PROCEDURALE ȘI MODALITATEA DE COMUNICARE A LOR

Comunicarea de acte procedurale în și din străinătate este formalitatea care are drept scop aducerea acestora la cunoștința destinatarilor: părți, martori sau alți participanți într-un proces penal.

Prin acte procedurale se înțelege, în principiu, citațiile pentru părți sau martori, ordonanța de punere sub învinuire, alte acte de urmărire penală (încetarea cauzei penale, scoatere de sub urmărire penală, suspendarea urmăririi penale, reluarea urmăririi penale, recunoașterea ca parte vătămată, parte civilă sau parte civilmente responsabilă etc.), hotărârile judecătorești, cererile și informațiile pentru exercitarea căilor de control judiciar sau actele privind executarea unei pedepse, plata unei amenzi ori plata cheltuielilor de procedură³⁰.

Comisia rogatorie prin care se solicită comunicarea de acte procedurale trebuie să corespundă cerințelor înaintate față de comisia rogatorie prin actele internaționale și prevederile legislative naționale³¹.

Solicitarea unui stat străin de a comunica un act procedural unei

³⁰ Articolul 15 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

³¹ Vezi paragraful „Conținutul și forma cererii de comisie rogatorie” și art.537 CPP al RM.

*persoane aflate pe teritoriul Republicii Moldova*³²

Comisia rogatorie parvenită către autoritatea centrală (Procuratura Generală sau Ministerul Justiției) este transmisă spre executare organului competent (organul de urmărire penală sau instanța de judecată). Comunicarea actelor procedurale se efectuează prin simpla lor transmitere către destinatar. Dovada comunicării se face printr-un document datat și semnat de destinatar sau printr-o declarație a organului solicitat, în care se constată faptul comunicării, forma și data efectuării ei. Documentul sau declarația se transmite de organul solicitat fără întârziere, prin intermediul autorităților centrale, către statul solicitant. În cazul în care comunicarea nu s-a putut face, Republica Moldova înștiințează îndată statul solicitant despre motivul necomunicării.

*Adresarea de comunicare în străinătate a actelor procedurale*³³

Organul de urmărire penală sau instanța judecătorească din Republica Moldova va formula cererea de comunicare în străinătate a actelor procedurale prin intermediul unei comisii rogatorii. La cerere se vor anexa actele a căror comunicare este solicitată, precum și dovada comunicării, care urmează a fi completată în urma executării cererii de către organul străin competent. De asemenea, acest set de acte va fi însoțit de traduceri necesare, în conformitate cu prevederile și rezervele la tratatul internațional aplicabil formulate de statul solicitat. Atât cererile menționate, cât și răspunsurile la ele vor fi adresate prin intermediul autorităților centrale (Procuratura Generală sau Ministerul Justiției).

a) Citarea martorilor, experților sau a persoanelor urmărite aflate în străinătate. Imunitățile

Organul de urmărire penală sau instanța de judecată sunt în drept să citeze martorul, expertul sau persoana urmărită, în cazul în care nu este datat în căutare, care se află în străinătate. Aceștia pot fi citați pentru executarea anumitor acțiuni procesuale.

Atât pentru cererile parvenite autorităților Republicii Moldova

³² Articolul 16 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

³³ Articolul 18 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

pentru executare, cât și pentru cererile formulate de autoritățile de drept din Republica Moldova sunt valabile condițiile generale de formă și conținut ale comisiei rogatorii, la care se anexează citația îndeplinită conform legislației naționale a statului solicitant.

În dependență de țara către care se adresează acest gen de comisie rogatorie, cât și de calitatea procesuală a persoanei citate, urmează de indicat cu precauție actul normativ internațional pe care se bazează cererea. Astfel, art.9 din Convenția de la Minsk cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22.01.1993 prevede „citarea martorilor, victimelor, reclamanților civili, reclamațiilor civili, reprezentanților lor și experților”, iar Titlul III din Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959, prevede „înfățișarea martorilor, experților și a persoanelor urmărite”.

Conținut. Comisia rogatorie și citația trebuie să conțină date concrete referitor la persoana citată, locul aflării ei, cauza penală în cadrul căreia este citată, calitatea procesuală, data și locul înfățișării necesare. În cazul anexării la cerere a dovezii de înmînare, aceasta se va completa la momentul înmînării, va fi semnată de persoana care a primit citația, de reprezentantul autorității care a executat cererea și se va autentifica cu ștampila autorității date.

Dacă partea solicitantă menționează că înfățișarea personală a unui martor sau expert în fața autorităților ei judiciare este necesară în mod deosebit, ea va face mențiune despre aceasta în cererea de înmînare a citației, iar partea solicitată va invita pe acest martor sau expert să se înfățișeze.

Partea solicitată va informa partea solicitantă despre răspunsul martorului sau expertului.

În nici un caz citația nu poate conține somații de aducere forțată în fața organului de drept³⁴.

Garanții. Martorul sau expertul citat este în drept să ceară compensarea cheltuielilor pentru transport, cazare și diurnă, suportate în legătură cu lipsa motivată de la serviciu³⁵. În cerere sau citație va trebui să se menționeze garantarea achitării garanțiilor date și cuantumul aproximativ al indemnizațiilor plătibile, ca și al cheltuielilor de călătorie și de ședere rambursabile.

Indemnizațiile cuvenite, cheltuielile de transport și de ședere rambursabile martorului sau expertului de către partea solicitantă

³⁴ Punctul 4 din Protocolul la Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22 ianuarie 1993, din 28.03.1997.

³⁵ Articolul 539, al.(7) CPP al RM.

trebuie să fie cel puțin egale celor prevăzute de tarifele și regulamentele în vigoare în țara în care audierea trebuie să aibă loc³⁶.

Imunități. Martorul sau expertul care nu a răspuns citației de înfățișare, nu va putea fi supus, chiar dacă citația va cuprinde un ordin categoric, nici unei sancțiuni sau măsuri de constrângere, în afară de cazul în care el se va duce, ca urmare a propriei sale voințe, pe teritoriul Părții solicitante și dacă aici va fi din nou citat în mod legal.

Nici un martor sau expert, oricare ar fi naționalitatea sa, care s-a înfățișat în fața autorității judiciare a părții care l-a citat, nu va putea fi pe teritoriul acesteia nici urmărit, nici deținut, nici supus vreunei alte restricții a libertății sale individuale pentru fapte sau condamnări anterioare datei înfățișării.

Nici persoana citată în fața autorităților judiciare ale Părții solicitante pentru a răspunde de fapte pentru care ea se află acolo sub urmărire penală nu va putea fi nici urmărită, nici deținută, nici supusă vreunei alte restricții a libertății sale individuale pentru fapte sau condamnări anterioare înfățișării sale și care nu sunt menționate în citație.

Imunitatea încetează în cazul în care persoana citată nu a părăsit teritoriul statului care l-a citat în termen de 15 zile de la data la care organul respectiv i-a comunicat că prezența ei nu mai este necesară sau în cazul revenirii sale ulterioare pe teritoriul aceluși stat. În acest termen nu se include timpul în care persoana citată nu a putut părăsi teritoriul părții solicitante din motive independente de voința sa³⁷.

Termeni. Pentru asigurarea posibilității transmiterii comisiei rogatorii, înmînării citației și prezentării persoanei în fața autorităților judiciare ale Părții solicitante, legislația prevede termeni în care citația urmează să fie transmisă. Termenul general este prevăzut în art. 7, al.(3) al Convenției europene de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959 și prevede 50 de zile înainte de data înfățișării.

La aderarea la Convenția menționată, fiecare stat poate face declarații referitoare la termenii pentru transmiterea citației, care însă nu pot depăși 50 de zile.

Citația unei persoane care se află pe teritoriul Republicii Moldova se cere să fie transmisă organelor competente cu cel puțin 50 de

³⁶ Articolul 9 din Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

³⁷ Articolul 539 al.5 CPP al RM, articolul 11 din Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959.

zile înainte de data înfățișării, termen de care se ține cont la fixarea datei înfățișării și la transmiterea citației³⁸.

Pentru alte state, termenul acesta diferă. De exemplu, citarea unei persoane aflate în Albania sau Franța urmează să se facă cu minim 30 zile înainte de înfățișare, persoanele aflate pe teritoriul Republicii Azerbaidjan, Armenia sau Federația Rusă - cu 50 zile, Estonia sau Cipru - cu 40 zile³⁹.

b) Transferul și protecția martorilor deținuți

Orice persoană deținută, a cărei prezență în vederea audierii ca martor sau a confruntării este cerută prin comisie rogatorie de un stat străin, urmează să fie transferată temporar pe teritoriul aceluși stat. O condiție esențială în acest caz este restituirea persoanei în termenul indicat de Republica Moldova și cu respectarea imunităților menționate la capitolul anterior.

Republicii Moldova poate refuza transferarea de pe teritoriul său a unui martor deținut, dacă:

- a) persoana deținută nu consimte la transfer;
- b) prezența persoanei deținute este necesară într-un proces penal în curs pe teritoriul statului solicitat;
- c) transferul persoanei deținute îi poate prelungi detenția;
- d) transferul său pe teritoriul statului solicitant este împiedicat prin alte considerente întemeiate⁴⁰.

În cazul în care transferul implică trecerea prin teritoriul unui stat terț, partea solicitantă va organiza tranzitarea aceluși teritoriu. Republica Moldova poate să nu acorde tranzit cetățenilor săi.

Persoana transferată rămâne în detenție pe teritoriul statului solicitant și pe teritoriul statului de tranzit, cu excepția cazului în care statul solicitat pentru transfer cere punerea persoanei în libertate. Perioada în care persoana deținută a fost transferată se scade din durata pedepsei aplicate.

³⁸ Articolul 17 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

³⁹ Termenii luați din declarațiile statelor menționate la aderarea la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959 / www.conventions.coe.int.

⁴⁰ Articolul 22 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

3. ALTE TIPURI DE COMISII ROGATORII

a) Audierea prin teleconferință în procesul de executare a comisiilor rogatorii⁴¹

În cazul în care o persoană care se află pe teritoriul Republicii Moldova trebuie să fie audiată ca martor sau expert de către organele de urmărire penală ori de instanțele judecătorești ale unui stat străin, ori de către o instanță internațională și este inoportun sau imposibil pentru persoana respectivă să se prezinte personal pe teritoriul aceluși stat, statul străin poate solicita ca audierea să aibă loc prin teleconferință⁴².

Conținut. Pe lângă cerințele de formă și conținut menționate la capitolele anterioare, cererea dată trebuie să conțină motivul pentru care este inoportun sau imposibil ca martorul ori expertul să se deplaseze pe teritoriul părții solicitante pentru a fi prezent la audiere, precum și denumirea instanței judecătorești sau a organului de urmărire penală a părții solicitante care vor participa la audiere.

Executare. Cererea dată poate fi acceptată de Republica Moldova în condițiile prevăzute de art.110 Cod de procedură penală privind modalitățile speciale de audiere a martorului și protecția lui, în condiție de dispunere a mijloacelor tehnice care să permită efectuarea audierii prin teleconferință.

Martorul sau expertul vor fi citați potrivit procedurii prevăzute în Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

Audierea prin teleconferință se desfășoară potrivit următoarelor reguli⁴³:

a) audierea are loc în prezența unui judecător de instrucție competent, asistat, după caz, de un interpret; judecătorul de instrucție verifică identitatea persoanei audiate și este obligat să asigure respectarea principiilor fundamentale ale legislației procesual-penale naționale: dacă se constată încălcarea acestor principii, judecătorul de instrucție ia de îndată măsuri pentru a asigura desfășurarea audierii în conformitate cu legislația Republicii Moldova;

⁴¹ Articolul 28 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

⁴² Articolul 9 din al Doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, din 20.04.1959, semnat la Strasbourg la 08.11.2001 (semnat de Republica Moldova în martie 2012).

⁴³ Articolul 28, al.(5) din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

b) autoritățile centrale competente ale Republicii Moldova și cele ale statului solicitant convin, după caz, asupra măsurilor de protecție a martorului sau a expertului;

c) audierea se efectuează direct de către autoritatea competentă a statului solicitant ori sub coordonarea acesteia, în conformitate cu legislația națională;

d) martorul sau expertul are dreptul să fie asistat, după caz, de un interpret, potrivit legislației Republicii Moldova;

e) persoana chemată ca martor sau expert poate invoca dreptul de a nu depune mărturie, conferit de legislația Republicii Moldova ori de legislația statului solicitat⁴⁴.

Declarațiile martorului sau cele ale expertului se înregistrează prin mijloace tehnice video și se consemnează în procesul-verbal, încheiat în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova. Procesul-verbal se transmite autorității competente a statului solicitant prin intermediul autorităților centrale.

b) Transmiterea spontană de informații⁴⁵

Procuratura Generală a Republicii Moldova, în calitate de autoritate centrală, poate, fără cererea prealabilă a unui stat străin, să transmită autorităților unui stat parte la Convenția europeană privind asistența juridică în materie penală, adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959 și amendată prin cele două protocoale adiționale, informațiile obținute în cadrul activităților operative de investigație sau al urmăririi penale, dacă se consideră că acestea ar putea ajuta statul destinatar să inițieze o procedură penală sau informațiile ar putea servi formulării unei cereri de asistență juridică.

Informațiile menționate vor fi transmise de către organul de urmărire penală procurorului, care le va prezenta Procuraturii Generale în vederea deciderii asupra expedierii către statul străin vizat.

În cazul în care utilizarea informațiilor transmise potrivit alin.(1) este restricționată și impune unele condiții sau informațiile constituie un secret, comercial sau bancar, acestea vor fi expediate numai în cazul autorizării expedierii de către judecătorul de instrucție, la demersul motivat al procurorului.

Procedura de transmitere a informațiilor va avea forma unei comisii rogatorii, în al cărei conținut se indică expres condițiile sau re-

⁴⁴ Articolul 90 CPP al RM.

⁴⁵ Articolul 26 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

stricțiile impuse, astfel fiind aduse la cunoștință statului străin, care va fi obligat să le respecte la utilizarea acestor categorii de informații.

c) *Supravegherea transfrontalieră*

În cazul în care în cadrul investigării unei infracțiuni calificate drept gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă⁴⁶ și care dă dreptul la extradare conform legislației Republicii Moldova, reprezentanții organului de urmărire penală al unui stat străin supraveghează pe teritoriul statului său sau a altui stat o persoană presupusă a fi participant la săvârșirea infracțiunii sau o persoană față de care există motive serioase de a crede că poate duce la identificarea sau localizarea bănușilor de săvârșirea infracțiunii, în baza unei cereri prealabile de comisie rogatorie, sunt autorizați să continue această supraveghere pe teritoriul Republicii Moldova.

Baza normativă națională pentru activitatea dată este art.138¹ CPP al RM⁴⁷ și art. 30 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006, iar baza normativă internațională este art.17 din al Doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, din 20.04.1959, semnat la Strasbourg la 08.11.2001 (semnat de Republica Moldova în martie 2012).

Cererea de asistență juridică în acest sens se adresează în prealabil Procuraturii Generale. Cererea poate conține și solicitarea ca organele de drept competente ale republicii Moldova să continue pe teritoriul lor supravegherea persoanei.

Pe parcursul supravegherii transfrontaliere, reprezentanții organelor de urmărire penală străine trebuie să respecte dispozițiile legislației Republicii Moldova, să dispună de acte ce confirmă calitatea lor oficială și de permisiunea de a efectua supravegherea pe teritoriul Republicii Moldova.

Reprezentanții organelor de urmărire penală străine nu au dreptul să folosească arma, cu excepția cazului de legitimă apărare, să pătrundă în domiciliul persoanelor sau alte locuri inaccesibile publicului, să rețină sau să aresteze persoana supravegheată.

Orice acțiune în acest sens va face obiectul unui raport, care va fi prezentat organelor competente ale Republicii Moldova

⁴⁶ Articolul 16 din Codul Penal al Republicii Moldova.

⁴⁷ Prevederi în vigoare din 27.10.2012.

d) *Comunicarea cazierului judiciar*

Statele părți la Tratele internaționale cu privire la asistența juridică internațională în materie penală și-au luat obligația de a-și comunica reciproc:

- sentințele de învinuire care au intrat în vigoare, pronunțate de instanțele lor de judecată în privința cetățenilor celorlalte Părți contractante, transmițând concomitent și amprente digitale ale condamnaților, de care dispun⁴⁸;
- informații, la cererea unei Părți contractante, privind antecedentele penale ale persoanelor condamnate anterior de instanțele lor de judecată, dacă aceste persoane sunt trase la răspundere penală pe teritoriul Părții solicitante⁴⁹.

e) *Echipe comune de investigații*

Atunci când, în cadrul unei urmăriri penale în curs într-un stat, se impune efectuarea unei urmăriri penale dificile, care implică mobilizarea unor mijloace importante ce privesc și alte state sau când mai multe state efectuează urmăriri penale care necesită o acțiune coordonată și concentrată în statele respective, aceste state (cel puțin două) pot să formeze, de comun acord, o echipă comună de investigații cu un obiectiv precis și pentru o durată limitată, în vederea desfășurării urmăririi penale pe teritoriul tuturor statelor participante la echipă.

Prima reglementare normativă a activității comune a organelor de urmărire penală din diferite state, prin intermediul unei echipe de anchetă, a fost Convenția statelor membre ale Uniunii Europene de asistență juridică internațională din 2000.

Ulterior, posibilitatea formării unor asemenea echipe a fost acordată statelor-părți la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, din 20.04.1959, prin al Doilea Protocol adițional semnat la Strasbourg la 08.11.2001 (semnat de Republica Moldova în martie 2012). Reglementări detaliate despre modul de formare a echipelor comune de investigații se găsesc în Decizia-cadru privind echipele comune de anchetă nr. 2002/465/JAI din 13 iunie 2002 a

⁴⁸ Articolul 79, aln. (1) din Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk le 22.01.1993.

⁴⁹ Articolul 79, al. (2) din Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk la 22.01.1993 și articolul 13 din Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, din 20.04.1959.

⁵⁰ Articolul 540² CPP al RM.

Consiliului Uniunii Europene.

Principalele surse de experiență practică în acest domeniu sunt Eurojust și Europol care, acționând în cazuri dificile de crimă organizată și transfrontalieră, acordă suport statelor membre ale Uniunii Europene la formarea acestor echipe. În cazul desfășurării activităților infracționale și pe teritoriul statelor terțe, acestea pot fi incluse în echipele formate de Eurojust.

Prin intermediul proiectelor de finanțare, Eurojust susține rambursarea tuturor costurilor suportate de statele membre ale Uniunii Europene pe parcursul desfășurării activității comune de anchetă, ceea ce nu se referă și la statele terțe.

Conform legislației Republicii Moldova⁵¹, cererea de formare a echipei comune de investigații poate fi formulată de orice stat implicat și este amplasată pe teritoriul unui stat participant la echipă. Cererea de formare a echipei comune de investigații cuprinde autoritatea care a înaintat cererea, obiectul și motivul cererii, identitatea și naționalitatea persoanei în cauză, numele, adresa destinatarului (dacă este cazul) și propuneri referitoare la componența acesteia.

În Republica Moldova, Procuratura Generală este autoritatea competentă să adreseze părților solicitate, să primească de la alte state și să decidă asupra cererilor de formare a echipelor comune de anchetă.

Procedurile care reglementează funcționarea echipei comune de anchetă, durata, locația, membrii, organizarea, funcțiile, cheltuielile, scopul și condițiile de participare a membrilor la activități de anchetă ce se desfășoară pe teritoriul altui stat se stabilesc printr-un acord încheiat între autoritățile desemnate de către fiecare dintre statele implicate. Statul membru pe teritoriul căruia acționează echipa creează condițiile organizatorice necesare pentru a permite funcționarea acesteia.

Conducătorul echipei comune de investigații este un reprezentant al autorității care participă la urmărirea penală din statul membru pe teritoriul căruia funcționează echipa și acționează în limitele competențelor ce îi revin conform dreptului său național.

Atunci când echipa comună de investigații urmează să efectueze acte procedurale pe teritoriul unui stat participant, membrii detașați în echipă din partea aceluia stat pot cere autorităților lor competente să efectueze actele respective.

Echipa își desfășoară operațiunile în conformitate cu legislația

⁵¹ În vigoare din 27.10.2012.

statului membru pe teritoriul căruia acționează. Membrii detașați pe lângă echipa comună de investigații sunt abilitați să fie prezenți la efectuarea oricăror acte procedurale, cu excepția cazului când conducătorul echipei, din motive speciale, decide contrariul.

Informațiile obținute în mod obișnuit de un membru sau de un membru detașat în cadrul participării la o echipă comună de investigații și care nu pot fi obținute în alt mod de către autoritățile competente ale statelor participante la echipă pot fi utilizate:

1. în scopul pentru care a fost creată echipa;
2. pentru a descoperi, a cerceta sau a urmări alte infracțiuni, cu consimțământul statului pe teritoriul căruia au fost obținute informațiile;
3. pentru a preveni un pericol iminent și serios pentru securitatea publică;
4. în alte scopuri, dacă acest lucru este convenit de către statele care au format echipa.

În cursul activității echipei comune de anchetă, membrii echipei unui stat-parte, altul decât statul pe teritoriul căruia au loc acțiunile, sunt asimilați de reprezentanții acestuia, în privința infracțiunilor săvârșite împotriva lor sau de către ei.

Atunci când, pe parcursul activității echipei comune de anchetă, membrii unui stat-parte se află în misiune pe teritoriul altei părți, prima parte este răspunzătoare de daunele pe care le produc în timpul desfășurării misiunii, conform dreptului părții pe teritoriul căreia aceștia acționează.

Partea ai cărei funcționari au produs daune oricui pe teritoriul unei alte părți rambursează integral acesteia din urmă sumele pe care le-a plătit victimelor sau celor în drept.

f) Livrarea transfrontalieră controlată

Livrarea controlată reprezintă circulația sub supraveghere a obiectelor, a mărfurilor ori a altor valori (inclusiv substanțe, mijloace de plată sau alte instrumente financiare) care provin din săvârșirea unei infracțiuni sau care sunt destinate comiterii unei infracțiuni pe teritoriul Republicii Moldova sau în afara frontierelor ei, având drept scop investigarea unei infracțiuni sau identificarea persoanelor implicate în săvârșirea acesteia, dacă exista o bănuială rezonabilă cu privire la caracterul ilicit al deținerii sau obținerii acestora.

Baza normativă națională pentru activitatea dată este art.1382

CPP al RM52, iar cea internațională - art.18 din al Doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, din 20.04.1959, semnat la Strasbourg la 08.11.2001 (semnat de Republica Moldova în martie 2012).

Livrarea controlată poate fi dispusă numai dacă descoperirea sau arestarea persoanelor implicate în trafic de ființe umane, în transport ilegal de droguri, de arme, de obiecte sustrase, de materiale explozive, nucleare, de alte materiale radioactive, de sume de bani și de alte obiecte rezultă din activități ilicite sau dacă obiectele menționate sunt utilizate în scopul comiterii de infracțiuni.

Livrarea controlată presupune ca, în mod expres, toate statele prin care sunt tranzitate transporturile ilegale sau suspecte:

1) să fie de acord cu intrarea pe teritoriul lor a transportului ilegal sau suspect și cu ieșirea acestuia de pe teritoriul statului;

2) să garanteze faptul că transportul ilegal sau suspect este supravegheat permanent de către autoritățile competente;

3) să garanteze faptul că procurorul, organele de urmărire penală sau alte autorități de stat competente sunt înștiințate despre rezultatul urmăririi penale împotriva persoanelor acuzate de infracțiuni care au constituit obiectul măsurii speciale de investigații.

În baza dispoziției art.533, al.(1), p.9, CPP RM și a prevederilor internaționale, în cadrul urmăririlor penale referitoare la infracțiuni care pot da loc la extrădare, Republica Moldova poate cere unui alt stat autorizarea pe teritoriul acestuia și poate autoriza, la cererea unui alt stat, pe teritoriul său livrările supravegheate⁵³.

Forma și conținutul cererii de autorizare a livrării controlate urmează să corespundă prevederilor art.537 al prezentului Cod. Reieșind din dispoziția art.138² CPP al RM, că procurorul se pronunță pe fiecare livrare dispusă, autoritatea competentă de a decide în privința admiterii cererii de autorizare a livrării supravegheate transfrontaliere este Procuratura Generală. În fiecare caz aparte, Procuratura Generală desemnează autoritatea responsabilă de a acționa, de a conduce și de a controla operațiunea.

Livrările supravegheate se desfășoară pe teritoriul Republicii Moldova potrivit prevederilor legislației naționale.

⁵² Prevederi în vigoare din 27.10.2012.

⁵³ Articolul 18, al.(1), al Doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, din 20.04.1959, semnat la Strasbourg la 08.11.2001 (semnat de Republica Moldova în martie 2012).

g) *Investigații sub acoperire*

Investigația sub acoperire, ca măsură specială de investigație, este reglementată de articolul 136 CPP al RM.

În baza dispoziției art.533, al.(1), p.9 CPP al RM, pentru asigurarea administrării probelor privind infracțiunea culegerii de date și informații, Procuratura Generală, prin cererea de comisie rogatorie, poate cere autorităților competente ale unui stat străin autorizarea activității pe teritoriul acestui stat a investigatorilor sub acoperire.

La cerere se anexează informația și actele disponibile, întocmite în conformitate cu prevederile legislației naționale cu privire la activitatea specială de investigații.

Asupra cererii statului străin de autorizare a investigației sub acoperire pe teritoriul Republicii Moldova decide Procurorul General, în conformitate cu prevederile legislației naționale cu privire la activitatea specială de investigații.

În fiecare caz aparte, partea solicitantă și cea solicitată convin, conform legilor și procedurilor lor naționale, asupra duratei investigației sub acoperire, modalităților lor concrete și asupra statutului juridic al agenților implicați. Părțile implicate cooperează pentru a asigura pregătirea, conducerea și pentru a lua hotărâri privind securitatea agenților sub acoperire sau sub identitate fictivă.

Pe teritoriul Republicii Moldova investigațiile sub acoperire, la cererea autorității competente ale unui stat străin, sunt efectuate conform Codului de procedură penală și Legii cu privire la activitatea specială de investigații (în vigoare din 08.12.2012).

CAPITOLUL III

Liliana Nani,

*procuror în Secția asistență juridică internațională
și integrare europeană a Procuraturii Generale*

TRANSFERUL PROCEDURILOR PENALE

Problema aplicării normelor dreptului internațional în Republica Moldova nu poate fi soluționată în afara cadrului studierii problematicilor ce țin de mecanismul implementării lor, inclusiv a tuturor elementelor acestui sistem complicat. Perfecționarea mecanismului implementării normelor dreptului internațional, precum și a celui comunitar, trebuie să devină scopul de bază al organelor de resort moldovenești în procesul de integrare europeană. Racordarea sistemului juridic al Republicii Moldova la standardele juridice europene trebuie să se producă, în primul rând, prin incorporarea normelor dreptului internațional.

De menționat că noțiunea de implementare vizează nu doar sensul ei limitat de încorporare a normelor dreptului internațional în legislația internă a Republicii Moldova, ci și utilizarea unor instrumente organizaționale atât pe plan național, cât și internațional. Sistemul instrumentelor juridice la nivel național favorizează armonizarea legislației naționale, ajustarea ei în conformitate cu standardele internaționale, în special în domeniul reglementării. Realizarea propriu-zisă a acestor standarde are loc în rezultatul eforturilor celui de-al doilea element al mecanismului de implementare a sistemului metodelor și mijloacelor organizaționale, care este compus din or-

ganele statului, ce asigură în activitatea sa implementarea normelor dreptului internațional la nivel național.

Transferul de proceduri penale este una din formele de cooperare juridică internațională în materie penală.

Activitatea în acest domeniu se bazează atât pe instrumentele internaționale, cât și pe cele naționale.

Principalele instrumente care reglementează activitatea în domeniu sunt:

- Convenția Europeană privind transferul de proceduri în materie penală, adoptată la Strasbourg la 15.05.1972;
- Codul de procedură penală;
- Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI, din 01.12.2006, publicată la 02.02.07, în vigoare din 03.03.07;
- Actele departamentale care reglementează această activitatea în.
- Totodată, în cazul în care, acordarea asistenței juridice internaționale nu este reglementată de careva acte internaționale multilaterale sau bilaterale, asistența poate fi solicitată în baza “principiului de reciprocitate”, prin intermediul misiunilor diplomatice ale statelor contractante.

Institutul transferului procedurilor penale în materie penală prevede organizarea urmăririi infracțiunilor la nivel internațional.

Convenția Europeană privind transferul de proceduri în materie penală:

a. definește termenii de infracțiune și sancțiune;

b. stabilește:

- condițiile transmiterii urmăririlor;
- competența judiciară și dreptul aplicabil;
- efectul cererii de urmărire asupra statului solicitant;
- comunicarea între autoritățile statului solicitant și cele ale Statului solicitat;
- valoarea cercetării și instrucției;
- probleme legate de prescripție;
- situația infracțiunilor pentru care este necesară o plângere;
- măsurile provizorii în statul solicitat;
- pluritatea procedurilor represive;
- principiul *non bis in idem*.

Convenția prevede că orice stat contractant va avea

competența de a efectua urmărirea, conform propriilor legi penale, a oricărei infracțiuni căreia i se aplică legea penală a unui alt stat contractant.

Competența recunoscută unui stat contractant poate fi exercitată numai în urma unei cereri de urmărire formulată de către un alt stat contractant.

Statul contractant, competent în temeiul propriilor legi de a urmări o infracțiune, poate, în vederea aplicării prezentei convenții, să renunțe la angajarea procedurii de urmărire în justiție sau să o abandoneze față de o persoană suspectă care este sau va fi urmărită pentru aceeași infracțiune de către un alt stat contractant.

Decizia de renunțare la procedură este provizorie atâta timp cât n-a intervenit o hotărâre definitivă în celălalt stat contractant.

Conform Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, orice cerere de preluare a urmăririi penale, adresată de un stat străin în cauzele penale aflate în procedura prejudiciară, se examinează de către Procuratura Generală, iar în cauzele penale aflate în procedura judiciară se examinează de către Ministerul Justiției, care, respectiv, decide asupra admisibilității cererii.

Preluarea urmăririi penale și a cauzelor penale aflate în procedură judiciară poate fi admisă, dacă:

- persoana bănuită, învinuită sau inculpatul este cetățean al Republicii Moldova;
- cetățeanul străin sau apatridul are reședință permanentă în Republica Moldova;
- persoana execută sau trebuie să execute în Republica Moldova o pedeapsă privativă de libertate;
- persoana este urmărită penal în Republica Moldova pentru aceeași infracțiune;
- fapta constituie infracțiune conform legislației Republicii Moldova;
- persoana care a comis o infracțiune este pasibilă de răspundere penală conform legislației Republicii Moldova.

Preluarea urmăririi penale sau a cauzelor aflate în procedură judiciară poate fi refuzată, dacă:

- fapta nu este prevăzută în Codul penal al Republicii Moldova;
- persoana a fost condamnată pentru aceeași faptă de instanța

judecătorească competentă a unui alt stat;

- termenul de prescripție, conform legislației Republicii Moldova, a expirat, precum și prelungirea lui cu 6 luni, conform prevederilor internaționale;
- fapta a fost comisă în afara teritoriului statului solicitant;
- persoana nu este cetățean al Republicii Moldova, cetățean străin sau apatrid care nu are domiciliu permanent în Republica Moldova;
- există temeiuri pentru a se crede că cererea de preluare a urmăririi penale sau a cauzelor penale aflate în procedură judiciară este motivată prin considerații de ordin politic, religios, rasial și etnic;
- este vorba de infracțiuni politice, militare sau de infracțiuni conexe lor;
- urmărirea penală contravine angajamentelor internaționale asumate de Republica Moldova.

Preluarea urmăririi penale în cazurile în care, conform legislației Republicii Moldova, este necesară plîngerea prealabilă a părții vătămate poate fi admisă cu condiția confirmării de către statul solicitant a acordului părții vătămate.

1. PROCEDURA DE PRELUARE A URMĂRIII PENALE

Preluarea urmăririi penale se face în baza cererii organelor de drept competente ale statului solicitant, cu anexarea materialelor sau a copiilor autentificate din dosarul cauzei penale, precum și a altor probe materiale. Toate materialele transmise vor fi însoțite de traduceri, în conformitate cu art.9.

După examinarea cererii de preluare a urmăririi penale și a actelor transmise de statul solicitant, Procuratura Generală poate lua una din următoarele decizii:

- se admite cererea;
- se respinge cererea;
- se cer noi informații, acte și date.

În cazul în care se ajunge la concluzia admisibilității cererii de preluare a urmăririi penale, Procurorul General emite o rezoluție de preluare a urmăririi penale, care, pe lângă elementele prevăzute de Codul de procedură penală, va cuprinde încadrarea juridică a faptei

conform Codului penal al Republicii Moldova și dispoziția de transmitere a dosarului spre efectuarea urmăririi penale către organul competent. Urmărirea penală pe astfel de cauze se efectuează în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală.

În cazul în care se ajunge la concluzia că cererea de preluare a urmăririi penale înaintată de statul solicitant este inadmisibilă, Procuratura Generală anunță statul solicitant despre motivele refuzului și restituie materialele cauzei penale.

La luarea unei decizii de clasare, de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale, Procuratura Generală informează statul solicitant și îi remite o copie autenticată de pe decizie.

2. PROCEDURA DE PRELUARE A CAUZELOR PENALE AFLATE ÎN FAZA JUDICIARĂ A PROCESULUI PENAL

În procedura de preluare a cauzelor penale aflate în faza judiciară de examinare a procesului penal se aplică aceleași dispoziții. Ministerul Justiției este autoritatea competentă să decidă asupra preluării sau refuzului de preluare a unor asemenea cauze.

Dacă ministrul Justiției emite o decizie de admitere a cererii de preluare a cauzelor penale din partea statului solicitant, actele cu demersul ministrului Justiției se remit instanței judecătorești, conform competenței prevăzute de Codul de procedură penală, care va examina cauza în fond.

În cazul emiterii unei decizii de refuz al admiterii cererii de preluare a cauzelor penale, Ministerul Justiției anunță statul solicitant despre motivele refuzului.

În cazul pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive pe o cauză penală preluată în condițiile prezentului articol, Ministerul Justiției va informa statul solicitant și îi va remite o copie autenticată de pe hotărâre.

Vom atenționa că toate actele procedurale întocmite în conformitate cu legislația statului solicitant au aceeași valoare și forță probantă ca și în cazul executării lor de către organele de urmărire penală din Republica Moldova.

Cele menționate mai sus sunt prevederile legale ce țin de procedura de preluare a urmăririi penale de către autoritățile moldave.

În urma analizei practicii preluării urmăririi penale de către autoritățile competente moldave, s-a constatat că în cazul preluării urmă-

ririi penale la faza prejudiciară nu apar careva dificultăți în efectuarea ulterioară a urmăririi penale de către organele penale, pe motiv că:

- cererea de preluare a urmăririi penale și materialele cauzelor penale parvenite în adresa Procuraturii Generale se examinează de către procurorii secției asistență juridică internațională și integrare europeană;
- în cazul în care materialele cauzelor penale parvin, conform normelor internaționale, în una din limbile Consiliului Europei, ele vor fi mai întâi traduse;
- ulterior, în urma studierii materialelor cauzelor penale, se decide asupra admisibilității cererii;
- în cazul deciziei de admisibilitate a cererii, se întocmește ordonanța de preluare a urmăririi penale. Ordonanța conține expunerea faptelor incriminate și încadrarea lor juridică conform legislației penale a Moldovei;
- ordonanța de preluare și materialele cauzei se transmit organului competent pentru efectuarea urmăririi penale.

Ulterior, organul de urmărire penală efectuează urmărirea penală în conformitate cu legislația Moldovei, iar în caz de necesitate, în baza unei cereri de comisie rogatorie, poate solicita de la statul străin informații suplimentare sau efectuarea unor acțiuni de urmărire penală, în vederea luării unei decizii legale în cadrul dosarului penal (încetarea urmăririi penale, transmiterea cauzei penale pentru examinare în instanța de judecată etc.)

La luarea unei decizii definitive în cauzele penale preluate, Procuratura Generală informează statul solicitant.

În cazul în care se decide că cererea de preluare a urmăririi penale este inadmisibilă:

- statul solicitant este anunțat printr-o scrisoare motivată;
- materialele cauzei penale de asemenea se restituie.

Totodată, la preluarea cauzelor penale aflate în procedura judiciară, Ministerul Justiției:

- la primirea cererii de preluare a cauzei penale, ia decizia privind admiterea cererii de preluare și demersul de preluare, împreună cu cauza penală, e transmis spre examinare în instanța de judecată din raza domiciliului persoanei învinuite;

- materialele cauzei penale nu se traduc;
- faptele prejudiciabile incriminate nu sunt încadrate juridic, în conformitate cu prevederile Codului penal al Republicii Moldova;
- în astfel de circumstanțe, instanța de judecată este în imposibilitatea de examinare a unei cauze penale în baza legislației străine.

Totodată, Procuratura Generală a sesizat Ministerul Justiției asupra acestor fapte, solicitând ca la luarea deciziei privind admiterea cererii de preluare a cauzei penale aflate în faza judiciară, să se facă încadrarea juridică a faptelor conform Codului penal al Republicii Moldova.

Cu regret, Ministerul Justiției nu a reacționat la sesizare și preluarea în continuare a urmăririi penale pe astfel de cauze se face fără aducerea articolelor incriminate de statul solicitant, în conformitate cu prevederile legislației penale naționale.

Totodată, reieșind din obligațiile asumate de Republica Moldova la semnarea și ratificarea convențiilor și tratatelor internaționale, precum și din prevederile legislației naționale ce țin de activitatea de preluare a urmăririi penale, procurorii care participă la examinarea judiciară a unor astfel de cauze penale sunt orientați, în conformitate cu prevederile art.325 din Codul de procedură penală, să modifice învinuirea prin ordonanță, în vederea asigurării examinării ulterioare a cauzei în instanța de judecată.

3. TRANSMITEREA PROCEDURILOR REPRESIVE CĂTRE AUTORITĂȚILE STRĂINE

Efectuarea unei proceduri penale sau continuarea unei proceduri inițiate de autoritățile judiciare moldave competente, pentru o faptă care constituie infracțiune conform legii penale ale Republicii Moldova, pot fi transferate unui stat străin, în condițiile ce vor fi arătate în continuare.

Transmiterea cauzelor penale aflate în faza de urmărire penală către alte state are loc în cazul în care:

- persoana care a comis infracțiunea este cetățean al aceluia stat sau are domiciliu permanent în acel stat;

- infracțiunea a fost comisă pe teritoriul aceluia stat;
- fapta constituie infracțiune, conform legislației aceluia stat și conform legislației Republicii Moldova;
- transmiterea procedurii penale se efectuează pentru buna administrare a justiției și/sau favorizarea reintegrării sociale, în caz de condamnare;
- inculpatul execută o pedeapsă pe teritoriul statului solicitat pentru o infracțiune mai gravă decât cea comisă în Republica Moldova;
- statul solicitat refuză extrădarea persoanei.

În cazurile enumerate la alin.(1), ofițerul de urmărire penală prezintă spre confirmare procurorului care conduce urmărirea penală o propunere motivată de declinare a competenței, invocând argumentele acestei decizii.

Procurorul, după examinarea materialelor în cauza penală și studierea legalității, caracterului exhaustiv al actelor de urmărire penală care urmează a fi executate în Republica Moldova, emite o decizie asupra propunerii ofițerului de urmărire penală.

În cazul acceptării propunerii ofițerului de urmărire penală, procurorul emite o ordonanță de transmitere a dosarului conform competenței și efectuează alte acțiuni, cerute prin tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Toate materialele se expediază Procurorului General, care urmează să decidă asupra oportunității transmiterii cauzei penale.

În urma studierii materialelor cauzei, în cazul admiterii propunerii de transfer a urmăririi penale, se întocmește cererea cu solicitarea de admitere a cererii de transfer și transmiterea ulterioară a cauzei statului solicitat.

Urmărirea penală poate fi reluată în cazul în care statul solicitat refuză preluarea urmăririi penale în condițiile prevăzute de tratatele internaționale.

În cazul în care cauza se află în examinare judiciară, judecătorul emite o încheiere argumentată despre necesitatea transmiterii cauzei către instanța judecătorească a unui alt stat și le expediază ministrului Justiției, care urmează să decidă asupra oportunității transmiterii. Temeiurile de transmitere, indicate mai sus, se aplică în modul corespunzător.

Judecarea cauzei va fi reluată, dacă statul solicitat refuză prelu-

area cauzei penale spre judecare, în condițiile prevăzute de tratatele internaționale.

Trebuie să menționăm că, conform informației Ministerului Justiției, până la moment nu au fost înregistrate cazuri de transmitere autorităților străine a unor cauze penale aflate în examinare judiciară.

După ce transmiterea procedurilor penale a fost consimțită de statul solicitat, nici o altă procedură pentru aceeași faptă nu mai poate fi inițiată de autoritățile Republicii Moldova.

Republica Moldova redobândește dreptul de a iniția sau, după caz, de a relua urmărirea penală pentru acea faptă, dacă:

- statul solicitat o informează că nu poate finaliza urmărirea penală ce i-a fost transmisă;
- ia cunoștință ulterior de existența unui motiv care, potrivit dispozițiilor prezentei legi, ar împiedica transmiterea procedurii penale.

4. PRINCIPIUL *NON BIS IN IDEM*

Autoritatea de lucru judecat este considerată un principiu, exprimat prin adagiul *non bis in idem* - principiu care nu mai permite declanșarea unei noi judecăți cu privire la aceeași faptă și aceeași persoană, dacă acestea au făcut obiectul unei judecăți pentru care există o hotărâre definitivă. Principiul autorității lucrului judecat asigură stabilitatea ordinii de drept și prestigiul justiției.

În virtutea autorității de lucru judecat, hotărârea judecătorească penală este considerată ca o expresie a adevărului (*res iudicata pro veritate habetur*).

În ideea necesității conferirii unui caracter de stabilitate activității de justiție, s-a decis că hotărârile judecătorești definitive sunt executorii și se bucură de autoritate de lucru judecat. Principiul *non bis in idem*, dacă își găsește aplicarea, nu mai permite dezvoltarea unei noi activități de judecată cu privire la aceeași faptă și aceeași persoană. În acest context, hotărârea este considerată că reprezintă o expresie a adevărului (*res iudicata pro veritate habetur*). În acest fel, se asigură stabilitatea ordinii de drept și prestigiul justiției.

Principiul *non bis in idem* sau autoritatea de lucru judecat face parte din limitările justificate ale dreptului de acces la o instanță, con-

tribuind la respectarea securității raporturilor juridice și a echității procedurii.

Excepția lucrului judecat constituie o limitare a dreptului de acces la justiție, care respectă cerințele impuse în materie de către jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Mai exact, ea urmărește un scop legitim, și anume - securitatea raporturilor juridice, existînd un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul vizat.

Cooperarea judiciară internațională nu este admisibilă conform principiului *non bis in idem*, dacă în Republica Moldova sau în orice alt stat s-a desfășurat un proces penal pentru aceeași faptă și dacă:

- a. printr-o hotărâre definitivă, s-a dispus achitarea sau încetarea procesului penal;
- b. pedeapsa aplicată în cauza printr-o hotărâre definitivă de condamnare a fost executată sau a format obiectul unei grațieri sau amnistii, în totalitatea ei ori asupra părții neexecutate.
- c. Aceste dispoziții nu sunt incidente, dacă:

- asistența este solicitată în scopul revizuirii hotărârii definitive, pentru unul din motivele care justifică promovarea uneia din caile extraordinare de atac, prevăzute de Codul de procedură penală al Republicii Moldova;
- un tratat internațional la care Moldova este parte conține dispoziții mai favorabile sub aspectul principiului *non bis in idem*. Statul contractant nu este obligat - cu excepția cazului în care el însuși a solicitat urmărirea - să recunoască efectul *non bis in idem*, dacă fapta care a dat loc judecății a fost comisă împotriva unei persoane, instituții sau unui bun ce are un caracter public în acest stat sau dacă persoana judecată avea ea însăși un caracter public în acest stat.

În plus, un stat contractant, în care a fost comisă fapta respectivă sau este considerată ca fiind comisă conform legii acestui stat, nu este obligat să recunoască efectul *non bis in idem*, decât numai atunci când statul însuși a solicitat urmărirea.

Dacă o nouă urmărire este intentată împotriva unei persoane judecate pentru aceeași faptă în alt stat contractant, atunci orice perioadă privativă de libertate, efectuată în executarea hotărârii respective, trebuie să fie dedusă din pedeapsa care va fi, eventual, pronunțată.

CAPITOLUL IV

Ghenadie Nicolaev,

judecător al Curții Supreme de Justiție

II. EXTRĂDAREA. CONDIȚIILE DE FOND ȘI DE FORMĂ ALE EXTRĂDĂRII

Extrădarea este procedura de predare de către un stat unui alt stat a unui infractor care se găsește pe teritoriul său, spre a fi tras la răspundere penală sau spre a-și executa pedeapsa stabilită printr-un act judecătoresc. În mod obligatoriu, infractorul trebuie să fie anunțat în căutare interstatală sau internațională de către statul căruia acesta urmează a fi predat.

În cazul în care Republica Moldova este parte la mai multe acte internaționale de asistență juridică la care este parte și statul de la care se solicită asistența juridică sau statul care o solicită, iar între normele acestor acte apar divergențe sau incompatibilități, se aplică prevederile tratatului care asigură o protecție mai benefică a drepturilor și libertăților omului (art. 531 alin. (2) CPP).

Dispozițiile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și alte obligații internaționale ale Republicii Moldova vor avea prioritate în raport cu dispozițiile legislației naționale (art. 531 alin. (1) CPP).

Pentru a fi acordată extrădarea, se cer respectate o serie de condiții de fond și de formă. Condițiile de fond vizează persoanele supuse extrădării și infracțiunile care formează obiectul cererii de extrădare. Condițiile de formă se referă la aspectele legate de etapele procedu-

rii de extrădare, care constau în verificarea legitimității și regularității cererii de extrădare, procedura în fața organelor de urmărire și a instanței judecătorești.

1. Condițiile de fond ale extrădării

Condițiile de fond ale extrădării pot fi clasificate în:

1. Condiții privind persoana;
2. Condiții privind fapta;
3. Condiții privind procedura.

1. Condiții privind persoana

Orice individ recunoscut sau bănuit care ar fi săvârșit o faptă penală și care s-a refugiat pe teritoriul altui stat ar trebui extrădat. Există însă și excepții de la acest principiu. Este obligatoriu ca persoana a cărei extrădare se cere să fie cetățean străin sau o persoană fără cetățenie care domiciliază în străinătate.

Cazurile în care nu poate fi operată extrădarea decurg din prevederile Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, ale Constituției, ale Codului penal, ale Codului de procedură penală și ale Convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Reieșind din aceste prevederi, nu pot fi extrădați de pe teritoriul Republicii Moldova:

- a. Cetățenii Republicii Moldova
- b. Persoanele cărora li s-a acordat dreptul de azil politic;
- c. Persoanele cărora li s-a acordat statutul de refugiat;
- d. Persoanele străine care se bucură în Republica Moldova de imunitate de jurisdicție, în condițiile și în limitele stabilite de tratatele internaționale;
- e. Persoanele străine citate din străinătate în vederea audierii ca părți, martori sau experți în fața unei autorități judecătorești sau a unui organ de urmărire penală.

a. În dreptul internațional este dominant principiul că persoana a cărei extrădare se cere trebuie să fie un străin pentru statul solicitat. În conformitate cu art. 42 alin.(1) din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI, din 01.12.2006,

poate fi extrădat din Republica Moldova, la cererea unui stat, cetățeanul străin sau apatridul urmărit penal sau condamnat în acel stat. Prevederi analogice se conțin și în art. 13, alin.(2) din Codul penal al Republicii Moldova și în art. 19, alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, dar cu precizarea că aceștia pot fi extrădați numai în baza unui tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau în condiții de reciprocitate, în baza hotărârii instanței de judecată.

Principiul dat este numit *principiul neextrădării propriilor cetățeni* și presupune că este inadmisibilă extrădarea cetățenilor părții solicitate.

b. În ceea ce privește persoanele cărora li s-a acordat dreptul de azil politic în Republica Moldova, în art. 19 din Constituția Republicii Moldova este prevăzut că dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Persoanele cărora li s-a acordat azil politic în Republica Moldova, dacă au săvârșit o infracțiune în străinătate, nu pot fi extrădate în cazul în care se află pe teritoriul Republicii Moldova și vor fi supuse răspunderii penale conform Codului penal al Republicii Moldova. Azilul politic se acordă numai celor urmăriți pentru activități politice și nu pentru fapte de drept comun.

Potrivit principalelor documente juridice internaționale, orice persoană are dreptul de a cere azil politic și de a-l obține într-o altă țară. Dar un asemenea drept nu poate fi invocat de persoanele asupra cărora există rațiuni serioase de a le considera că au comis o crimă contra păcii, o crimă de război sau o crimă contra umanității (art. 14 din Declarația universală a Drepturilor Omului).

c. O altă condiție ce poate justifica respingerea extrădării și se referă la persoana făptuitorului este cea prevăzută în art. 546, alin.(2), p.7 din Codul de procedură penală, atunci când persoanei cerute i-a fost acordat statut de refugiat.

Astfel, potrivit Legii Republicii Moldova cu privire la statutul refugiaților, refugiat este străinul căruia, în conformitate cu prezenta lege, i-a fost recunoscut statutul de refugiat.

Convenția ONU privind statutul refugiaților definește conținutul termenului „refugiat” în următorul fel: „orice persoană care, datorită unei temeri de a fi persecutată pe motive de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește să se pună sub protecția acelei țări, sau care, neavând cetățenia nici a unei țări și aflându-se în afara țării în care și-a avut

reședința, nu poate să se întoarcă în această țară”.

d. Altă categorie de persoane care nu pot fi extrădate sunt persoanele străine care se bucură de imunitate de jurisdicție, oferită în condițiile și limitele stabilite de tratatele internaționale. Potrivit prevederilor Convenției de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, din 1961, imunitate de jurisdicție penală, civilă și administrativă constituie o imunitate diplomatică. Spre deosebire de diplomați, care beneficiază de imunitate de jurisdicție absolută, imunitatea acordată posturilor consulare poartă caracter funcțional și este de drept procesual.

e. O altă categorie de persoane care nu pot fi extrădate sunt persoanele străine citate din străinătate în vederea audierii ca părți, martori sau experți în fața unei autorități judecătorești sau a unui organ de urmărire penală în cazul când acestora, printr-un tratat internațional, le sunt oferite anumite imunități în limitele unor condiții.

2. Condiții privind fapta

În cadrul condițiilor de fond ale extrădării, fapta penală joacă rolul principal și este condiția primordială.

La rîndul ei, pentru a da loc extrădării, fapta penală trebuie să îndeplinească anumite condiții complementare, și anume:

- a. Principiul reciprocității
- b. Principiul dublei incriminări;
- c. Infracțiunea trebuie să prezinte o anumită gravitate;
- d. Infracțiunea pentru care se solicită extrădarea să fie o infracțiune de drept comun sau crimă contra păcii, crima de război ori crimă contra umanității.

a. Principiul reciprocității

Regula, conform căreia extrădarea se decide în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate, este stabilită în art. 19 din Constituție, în art. 541 din Codul de procedură penală și în art. 13 din Codul penal.

Reciprocitatea trebuie înțeleasă ca un schimb între două state. Ea poate preexista actului de extrădare, în virtutea relațiilor existente între două state, ori se poate instaura, fiind suficientă în acest sens o declarație de reciprocitate.

Acest principiu este prevăzut în art. 19 din Convenția europeană de extrădare care prevede că „părțile contractante se angajează să-și

predea reciproc, potrivit regulilor și sub condiții determinate, persoanele care sunt urmărite pentru o infracțiune sau căutate în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale părții solicitante ”.

Reieșind din prevederile stipulate în art. 546, alin.(2), pct.8 din Codul de procedură penală neasigurarea reciprocității în sfera extrădării poate constitui un motiv pentru ca Republica Moldova să refuze extrădarea persoanei cerute de statul solicitant.

b. Principiul dublei incriminări

Principiul dublei incriminări cere ca fapta care formează obiectul cererii de extrădare să fie prevăzută de legislația ambelor state, să fie incriminată atât de legea statului solicitant, cât și de legea statului solicitat.

În conformitate cu prevederile art. 45 din Legea Republicii Moldova cu privire la asistența juridică în materie penală, extrădarea poate fi admisă numai dacă fapta pentru care este învinuită sau a fost condamnată persoana a cărei extrădare se solicită este prevăzută ca infracțiune atât de legea statului solicitant, cât și de legea Republicii Moldova, adică este prevăzută expres dubla incriminare.

În cazul dat, semnele calificative ale infracțiunii ar putea să nu coincidă. Important este ca infracțiunea concretă să fie prevăzută atât de legea statului străin, cât și de cea a Republicii.

Diferențele existente între calificarea juridică și denumirea dată aceleiași infracțiuni de legile celor două state nu prezintă relevanță, dacă prin tratatul internațional sau, în lipsa acestuia, prin declarație de reciprocitate nu se prevede altfel.

Din prevederile expuse mai sus reiese că fapta care formează obiectul cererii de extrădare trebuie să fie, potrivit legilor ambelor state, susceptibilă de urmărire și judecare. Cu alte cuvinte, îndeplinirea acestei condiții presupune inexistența în ambele legislații a vreunei cauze care înlătură răspunderea penală. În cazuri în care extrădarea poate fi cerută și cu privire la o faptă judecată deja, cele menționate se completează cu condiția ca hotărîrea la care se referă extrădarea să fie susceptibilă de executare conform legilor ambelor state.

În practică, datorită libertății pe care statele o au de a insera în cuprinsul tratatelor pe care le încheie dispozițiile care convin, ele pot renunța la principiul dublei incriminări, păstrîndu-se numai condiția ca infracțiunea să fie prevăzută de legea statului solicitant.

c. Infracțiunea trebuie să prezinte o anumită gravitate

Extrădarea se acordă de Republica Moldova, în vederea urmăririi penale sau a judecării, numai pentru fapte pasibile de pedeapsă privativă de libertate mai mare de 1 an, potrivit legislației Republicii Moldova și a statului solicitant, dacă instrumentul internațional la care Republica Moldova este parte nu prevede altfel (art. 47 alin. (1) din Lege) .

Extrădarea în vederea executării unei sentințe se acordă dacă persoana a fost condamnată într-un stat străin pentru săvîrșirea unei fapte pasibile de pedeapsă privativă de libertate mai mare de 1 an și doar dacă pedeapsa urmează a fi executată. În acest caz, extrădarea se va acorda în situația în care termenul de detenție ce urmează a fi executat sau cumulul termenelor de detenție ce urmează a fi executate este de cel puțin 6 luni, dacă instrumentul internațional la care Republica Moldova este parte nu prevede altfel.

Persoana condamnată la pedeapsă privativă de libertate cu suspendarea condiționată a executării pedepsei poate fi extrădată de Republica Moldova în caz de anulare a condamnării cu suspendarea condiționată și trimiterea condamnatului la executarea pedepsei privative de libertate, stabilite prin sentință, dacă pedeapsa ce urmează a fi executată răspunde exigențelor de gravitate prevăzute de art. 544 alin. (4) CPP și nu există alte impedimente legale la extrădare.

În ceea ce privește pedeapsa capitală, art. 546 alin. (3) din Codul de procedură penală prevede că, dacă fapta pentru care se cere extrădarea este pedepsită cu moartea conform legii statului solicitant, extrădarea nu va putea fi acordată decît cu condiția ca statul în cauză să dea asigurări considerate ca suficiente de către Republica Moldova că pedeapsa cu moartea va fi comutată.

În unele tratate sau dispoziții de drept intern există prevederea ca pedepsele să nu fie dintre acele pe care statul solicitat nu le îngăduie, pedepse care degradează ființa umană, o înjosesc.

De exemplu, potrivit lit. c), pct.6, alin.(2), art.546 CPP al RM, Procurorul General, ministrul Justiției sau instanța care soluționează chestiunea privind extrădarea poate refuza extrădarea, dacă are motive serioase să creadă că, în cazul în care persoana va fi extrădată, ea va fi supusă torturii, tratamentului inuman sau degradant în țara solicitantă.

d. Infracțiunea pentru care se solicită extrădarea să fie o infracțiune de drept comun sau crima contra păcii, crima de război ori crima contra umanității

Este vorba de săvârșirea oricărei fapte incriminată de lege ca infracțiune și pedepsită ca tentativă sau infracțiune consumată și la care persoana a participat în calitate de executor, organizator, instigator sau complice.

Analizând condițiile extrădării privind fapta penală, menționăm că cererea de extrădare trebuie să aibă ca obiect o faptă pentru care extrădarea este posibilă, adică o faptă care nu face parte din categoria celor exceptate de la extrădare.

Extrădarea nu poate fi admisă, dacă fapta prin natura sa sau prin mențiune specială este exclusă de la posibilitatea de extrădare.

Convenția europeană de extrădare prevede că orice parte contractantă a cărei legislație nu autorizează extrădarea pentru anumite infracțiuni va putea, în ceea ce o privește să excludă aceste infracțiuni din câmpul de aplicare a convenției. Această notificare nu va produce efect decât la expirarea unui termen de 3 luni de la data comunicării Secretarului General al Consiliului European.

Din categoria faptelor exceptate de la extrădare fac parte:

- Infracțiunile politice sau faptele conexe unor asemenea infracțiuni;
- Infracțiunile militare;
- Infracțiunile fiscale.

Infracțiunile politice sau faptele conexe unor asemenea infracțiuni

În baza punctului 5, alin.(2), art. 546 din Codul de procedură penală, extrădarea va fi refuzată, dacă infracțiunea pentru care se cere extrădarea persoanei este considerată de legea națională infracțiune politică sau faptă conexă unei asemenea infracțiuni.

La justificarea principiului neextrădării infractorilor politici, accentul a fost pus, în primul rând, pe ideea caracterului local al infracțiunilor politice, socotindu-se că acestea aduc atingere numai statului împotriva căruia sunt săvârșite și, ca atare, ele nu prezintă pericol pentru restul statelor și, deci, nu există un interes comun în combaterea lor. Un alt motiv al neextrădării infractorilor politici ar fi parțialitatea organelor judiciare ale statului solicitant, manifestată în mod special în aceste cazuri.

Cu privire la infracțiunile politice, Convenția europeană de ex-

trădare stipulează că extrădarea nu se va acorda, dacă infracțiunea pentru care este cerută este considerată de partea solicitată ca infracțiune politică sau ca faptă conexă unei asemenea infracțiuni. Aceeași regulă se va aplica, dacă partea solicitată are motive temeinice de a crede că cererea de extrădare motivată printr-o infracțiune de drept comun a fost prezentată în vederea urmăririi sau pedepsirii unei persoane pentru considerente de rasă, de religie, de naționalitate sau de opinii politice, ori că situația acestei persoane riscă să fie agravată pentru unul sau altul dintre aceste motive.

Infracțiunile militare

În art. 4 al Convenției europene de extrădare se prevede că extrădarea motivată de infracțiuni militare, care nu constituie infracțiuni de drept comun, este exclusă din câmpul de aplicare a Convenției.

Infracțiunea militară este definită în art. 128 din Codul penal al Republicii Moldova: „Prin infracțiuni militare se înțeleg infracțiunile prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova contra modului stabilit de îndeplinire a serviciului militar săvârșite de persoanele care îndeplinesc serviciul militar în termen sau în bază de contract, trec pregătirea militară obligatorie sau sunt chemate la concentrări”.

Infracțiunile fiscale

Infracțiunile fiscale sunt enumerate în art. 46 din Legea Republicii Moldova cu privire la asistența juridică în materia penală. Astfel, în materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar, extrădarea va fi acordată, potrivit dispozițiilor tratatului internațional aplicabil, pentru fapte cărora le corespund infracțiuni de aceeași natură, conform legislației Republicii Moldova.

Extrădarea nu poate fi refuzată pentru motivul că legislația Republicii Moldova nu impune același tip de taxe sau de impozite ori nu cuprinde același tip de reglementare pentru cauzele prevăzute la alin. (1), art. 46 din Legea Republicii Moldova cu privire la asistența juridică în materia penală, ca legislația statului solicitant.

3. Condiții privitoare la procedură

Extrădarea poate fi refuzată și în anumite condiții referitoare la respectarea procedurii în statul solicitant, care trebuie îndeplinite pentru ca extrădarea persoanei să fie acordată de statul solicitat. Re-

fuzul poate avea unul dintre motivele expuse mai jos:

- a. Judecarea în lipsă;
- b. Cauze în proces simultan;
- c. Dreptul la apărare;
- d. Infrațiunea a fost judecată definitiv pe teritoriul statului solicitat (regula *non bis in idem*).
- e. Infrațiunea a fost săvârșită pe teritoriul statului solicitat;
- f. A expirat termenul de prescripție al tragerii la răspundere penală sau a intervenit amnistia;
- g. Infrațiunea pentru care se cere extrădarea face parte din categoria celor pentru care, potrivit legii, urmărirea penală poate fi pornită numai la plângerea prealabilă a victimei, iar o asemenea plângere lipsește.

a. În cazul în care se solicită extrădarea unei persoane în vederea executării unei pedepse pronunțate printr-o hotărâre judecătorească pronunțată *in absentia* împotriva sa, Republica Moldova poate refuza extrădarea în acest scop, dacă consideră că procedura de judecată nu a luat în considerare dreptul la apărare, recunoscut oricărei persoane învinuite de săvârșirea unei infracțiuni.

Totuși, extrădarea se va acorda, dacă statul solicitant dă asigurări apreciate ca suficiente pentru a garanta persoanei a cărei extrădare este cerută dreptul la o nouă procedură de judecată, care să îi garanteze drepturile la apărare. În cazul în care Republica Moldova comunică persoanei, a cărei extrădare este cerută, hotărârea judecătorească de condamnare adoptată în lipsa ei, statul solicitant nu va considera această comunicare ca drept un act care atrage efecte față de procedura penală în acest stat.

b. În altă ordine de idei, Republica Moldova poate refuza extrădarea persoanei reclamate, dacă aceasta se afla și sub urmărirea autorităților judiciare ale R. Moldova, pentru fapta sau faptele pentru care se cere extrădarea sau pentru orice alte fapte.

c. Republica Moldova poate refuza extrădarea, dacă apreciază că procedura de judecată nu a satisfăcut minimul de drepturi la apărare recunoscute oricărei persoane învinuite de o infracțiune și statul solicitant nu dă asigurări, apreciate ca suficiente, că va garanta persoanei a cărei extrădare este cerută dreptul la o nouă procedură de judecată.

d. Regula *non bis in idem* este consacrată în pct.2 alin.(2) art.546 CPP al RM și în art. 9 din Convenție. Extrădarea nu se va acorda când

persoana reclamată a fost judecată definitiv de către autoritățile competente ale părții solicitate pentru fapta sau faptele pentru care extrădarea este cerută. Extrădarea va putea fi refuzată, dacă autoritățile competente ale părții solicitate au hotărât să nu întreprindă urmăriri sau să pună capăt urmărilor pe care le-au exercitat pentru aceeași faptă sau aceleași fapte.

Extrădarea unei persoane judecate definitiv într-un stat terț, parte contractantă la Convenția europeană de extrădare, pentru fapta sau faptele care motivează cererea prezentă, nu se va acorda când prin hotărârea respectivă s-a pronunțat achitarea acelei persoane; pedeapsa privativă de libertate a fost executată integral sau a făcut obiectul unei grațieri sau amnistii, în totalitatea ei asupra părții neexecutate; judecătorul a constatat vinovăția infractorului fără să pronunțe vreo sancțiune.

e. Locul săvârșirii infracțiunii este o altă condiție de extrădare referitoare la faptă. Fapta trebuie să fi fost săvârșită pe un teritoriu aflat sub suveranitatea unui stat, altul decât cel în care este refugiată persoana a cărei extrădare se cere. Deci, stat solicitant poate fi și statul pe teritoriul căruia s-a comis infracțiunea, atunci când făptuitorul s-a refugiat pe teritoriul unui alt stat. În cazul în care o infracțiune a fost comisă în largul mării, pe o navă sub un anumit pavilion, sau în spațiul aerian, pe o aeronavă aparținând unui anumit stat, acest stat va putea solicita extrădarea dacă făptuitorul a reușit să se refugieze pe teritoriul unui alt stat.

Art. 7 al Convenției europene prevede posibilitatea părții solicitate de a refuza extrădarea persoanei reclamate pentru o infracțiune care, potrivit legislației sale, a fost săvârșită integral sau parțial pe teritoriul său sau într-un loc asimilat teritoriului său. În cazul în care infracțiunea a fost comisă în afara teritoriului părții solicitante, extrădarea nu va putea fi refuzată.

Excepție fac cazurile în care legislația părții solicitate nu autorizează urmărirea unei infracțiuni de același fel, săvârșite în afara teritoriului său ori nu autorizează extrădarea pentru infracțiunea ce formează obiectul cererii. În aceste cazuri, Republica Moldova își rezervă dreptul de a refuza extrădarea, dacă, în conformitate cu art. 7, pct. 2, partea solicitantă va refuza extrădarea în cazuri analogice.

f. Extrădarea va fi refuzată, dacă s-a împlinit termenul de prescripție al tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea respectivă, conform legislației Republicii Moldova, sau intervenit a amnistia (pct.3, alin.(2), art.546 CPP al RM).

Mențiunea dată se bazează pe art.10 din Convenție: „Extrădarea nu se va acorda, dacă prescripția acțiunii sau a pedepsei este împlinită potrivit legislației fie a părții solicitante, fie a părții solicitate”.

Potrivit legii penale a Republicii Moldova, expirarea termenului de prescripție al tragerii la răspundere penală se calculează în baza art.60 din Codul penal. Depunerea cererii de extrădare întrerupe prescripția neîmplinită anterior.

Amnistia reprezintă un act de suveranitate prin care un stat renunță anticipat, prin lege, din rațiuni de politică penală, la tragerea la răspundere penală pentru anumite infracțiuni, în considerarea naturii lor, a împrejurărilor deosebite în viața statală sau socială, ori a altor date ale realității care fac preferabilă, pentru interesele majore ale societății, renunțarea la răspundere penală pentru acțiunile astfel săvârșite.

g. În cazul în care infracțiunea pentru care se cere extrădarea face parte din categoria celor pentru care, potrivit legii, urmărirea penală poate fi pornită numai la plângerea prealabilă a victimei, însă o asemenea plângere lipsește, nu se dispune extrădarea, deoarece, atât potrivit legii statului solicitant, cât și legii Republicii Moldova, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare decât la existența unei plângeri prealabile a persoanei vătămate.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova, în art.276, prevede expres cazurile în care urmărirea penală începe numai în baza plângerii prealabile a victimei.

Acestea sunt condițiile de fond obișnuite ale extrădării. Lor li se pot adăuga, prin convenții sau prin legi anumite, precizări sau limitări care constituie cadrul complementar al condițiilor obișnuite.

2. CONDIȚIILE PROCEDURALE (DE FORMĂ) ALE EXTRĂDĂRII

Extrădarea este un act internațional, desfășurarea căruia implică intervenirea unei cereri de extrădare din partea unui stat adresată altui stat și remiterea infractorului de către statul căruia i-a fost adresată cererea.

Condițiile de fond, în marea lor majoritate, au caracter penal. Ele vizează infracțiunile care constituie obiectul cererii de extrădare și persoanele supuse extrădării, precum și pedepsele care pot fi aplicate persoanei extrădate de către statul solicitant.

Condițiile de formă ale extrădării privesc existența și regularitatea

cererii de extrădare, actele care trebuie să însoțească această cerere, precum și completările ulterioare, care sunt necesare în anumite cazuri.

Condițiile de fond și de formă sunt într-o strânsă concordanță. Ultimele trebuie să asigure cât mai bine dovada primelor, să conțină reflectarea exactă a acestora. În multe cazuri, condițiile de formă nu sunt prevăzute sau, respectiv, cercetate separat, fiind înglobate în cadrul normelor sau explicațiilor privind procedura extrădării, cu care fac corp comun.

Extrădarea are la bază normele de drept penal și este realizată prin intermediul unei proceduri reglementate de lege. De aceea condițiile de formă ale extrădării se referă la toate actele și formele desfășurate de către statul solicitant și statul solicitat, în vederea realizării extrădării, acestea formând, în ansamblu, procedura extrădării. Așadar, condițiile prevăzute de lege pentru procedura de extrădare alcătuiesc condițiile procedurale ale extrădării.

Dintre condițiile de formă fac parte regulile referitoare la ordinea de preferință a statelor de extrădare, atunci când sunt, în același timp, formulate cereri din partea mai multor state.

Conform art. 22 al Convenției europene de extrădare, din 13 decembrie 1957, în afara unor dispoziții contrare ale acestei Convenții, legea părții solicitate este singura aplicabilă procedurii de extrădare, precum și celei a arestului provizoriu.

Condițiile procedurale privitoare la cererea de extrădare și unele aspecte procesuale de realizare a extrădării sunt prevăzute atât în tratatele internaționale de extrădare sau de asistență juridică internațională multilaterală, cât și în legile interne ale statelor contractante.

În legislația Republicii Moldova procedura extrădării este reglementată în art. 541-550 CPP și de Legea din 01.12.2006. În afara reglementărilor extrădării prevăzute în tratatele internaționale, legile menționate cuprind o reglementare completă și detaliată a procedurii propriu-zise a extrădării. Astfel, din aceste reglementări ale extrădării rezultă că dispozițiile legilor Republicii Moldova servesc drept norme complinitoare pentru tot ceea ce nu s-ar găsi în tratatele internaționale și ca norme principale atunci când nu există un tratat internațional, iar extrădarea se face în temeiul obligațiilor scrise în condițiile de reciprocitate.

Realizarea procedurii de extrădare presupune efectuarea de către statul solicitant și statul solicitat a următoarelor acțiuni:

- Stabilirea temeiului juridic în baza căruia urmează a fi solicitată și soluționată extrădarea (art.541 CPP, art. 71-72 ale Legii din

- 01.12-2006);
- Modul de legătură în problema solicitării și soluționării extrădării (art.532 CPP, art.78 al Legii din 01.12.2006 sau conform tratatului internațional);
- Întocmirea și trimiterea de către statul solicitant a cererii de extrădare cu respectarea condițiilor ei de formă și de conținut și cu anexarea documentelor necesare (art. 542 și 549 CPP, art. 50 al Legii din 01.12.2006 și tratatul internațional);
- Respectarea condițiilor referitoare la limbile aplicabile și certificarea traducerilor (art. 542 alin.3 CPP, art.9 al Legii din 01.12.2006 și prevederile din tratatul internațional);
- Procedura de soluționare a cererii de extrădare de către autoritățile statului solicitat (art. 544-545 CPP, art. 53-54, art. 58-63 ale Legii din 01.12.2006);
- Cererea suplimentară de la statul solicitant a informațiilor necesare pentru soluționarea cererii de extrădare (art.62 al Legii din 01.12.2006 și prevederile respective din tratatul internațional);
- Arestarea persoanei în vederea extrădării de către statul solicitat (art. 547 CPP, art.55-57 ale Legii din 01.12.2006 și prevederile respective din tratatul internațional);
- Judecarea recursului declarat împotriva hotărârii instanței de judecată asupra extrădării (art.544, alin.(9). CPP și art.63, alin. (8) al Legii din 01.12.2006);
- Predarea persoanei extrădate (art. 549 CPP, art. 65-68 ale Legii din 01.12.2006 și prevederile respective din tratatul internațional);
- Transmiterea obiectelor care pot avea importanță ca probe în cauza penală pentru care a fost cerută extrădarea, transmiterea veniturilor care au provenit din infracțiunea imputată extrădatului și a obiectelor care se aflau în posesia persoanei la momentul arestării sau care au fost descoperite ulterior (art.550 CPP și prevederile respective din tratatul internațional);
- Soluționarea reextrădării către un stat terț (art. 543 CPP, art. 70 al Legii din 01.12.2006 și prevederile respective din tratatul internațional);
- Soluționarea tranzitului unei persoane extrădate (art. 549 CPP, art. 69 al Legii din 01.12.2006 și prevederile respective din tratatul internațional);

- Soluționarea problemei privind cheltuielile aferente procedurii de extrădare (art.82 al Legii din 01.12.2006 și prevederile respective din tratatul internațional).

Extrădarea unei persoane cu eludarea procedurii extrădării constituie fraudă la extrădare, numită în doctrină și *extrădare aparentă*.

Frauda la extrădare este interzisă și de legislația Republicii Moldova. Astfel, potrivit art. 83 al Legii din 01.12.2006, predarea unei persoane prin expulzare, readmisie, reconducere la frontieră sau printr-o altă măsură suplimentară este interzisă ori de câte ori se intenționează încălcarea regulilor de extrădare.

CPP al RM și Legea din 01.12.2006 stabilesc, cu referire la modul de legătură în problemele extrădării, că cererea de extrădare a persoanei se adresează autorităților centrale, care sunt Procuratura Generală și Ministerul Justiției.

Dacă se adresează pe cale diplomatică, cererea se transmite imediat Procuraturii Generale sau, după caz, Ministerului Justiției. O altă cale poate fi convenită prin înțelegere directă între statul solicitant și Republica Moldova.

Convenția din 12.12.1957 stipulează că cererea de extrădare și documentele anexate la ea trebuie să fie redactate fie în limba părții solicitante fie în cea a părții solicitate. Statul solicitat va putea cere o traducere în una din limbile oficiale ale Consiliului Europei, la alegere.

Codul de Procedură Penală (art.542) și Legea din 01.12.2006 obligă autoritățile statului să întocmească cererea de extrădare în limba de stat cu anexarea la ea a cererii și actelor necesare traduse în limba statului solicitat sau într-o limbă acceptată de prevederile și rezervele la tratatul internațional aplicat.

II . PROCEDURA EXTRĂDĂRII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Procedura extrădării din Republica Moldova este reglementată în CPP și Legea din 01.12.2006. Conform CPP și Legii din 01.12.2006, procedura extrădării de către autoritățile Republicii Moldova, ca stat solicitat, se desfășoară pe etape. Etapele decurg una după alta, într-o continuitate bine determinată. În general, procedura extrădării cuprinde 3 etape:

1. Etapa soluționării admisibilității în principiu a cererii de extrădare (art.544 alin.6 CPP, art. 51 și 53 ale legii din

- 01.12.2006);
2. Etapa examinării demersului **înaintat în instanța de judecată** de către Procurorul General sau, după caz, de către ministrul Justiției și **soluționarea** cererii de acordare a extrădării (art.544 alin.(7), CPP și art. 58 al Legii din 01.12.2006);
  3. Etapa predării și preluării persoanei extrădate (art. 549 CPP și art. 66 al Legii din 01.12.2006);

Fiecare dintre aceste trei etape se delimitează una de alta prin subiecții care participă la soluționarea cererii de extrădare, sarcinile fiecărei etape, mijloacele și ordinea în care se realizează aceste sarcini, precum și prin hotărârile adoptate la etapa respectivă.

Cererea de extrădare, formulată în scris de autoritatea competentă a statului solicitant, se adresează Procuraturii Generale în cazul în care persoana a cărei extrădare se cere se află în fază de urmărire penală, iar în faza de judecată și de executare a pedepsei - se adresează Ministerului Justiției. Dacă se adresează pe cale diplomatică sau pe o altă cale, cererea se înaintează neîntârziat Procuraturii Generale sau, după caz, Ministerului Justiției (art.541 alin.(3), CPP și art. 50 al Legii din 01.12.2006).

Admisibilitatea cererii de extrădare se examinează de către Procuratura Generală sau, după caz, de Ministerul Justiției. Sarcina acestor autorități ale Republicii Moldova este de a verifica corespunderea cererii de extrădare cu dispozițiile tratatului internațional pentru a constata îndeplinirea de către statul solicitant la înaintarea cererii a condițiilor prevăzute de art. 51, alin.(1) al Legii din 01.12.2006.

La examinarea admisibilității cererii de extrădare, în caz de necesitate, autoritățile competente ale Republicii Moldova sunt în drept să ceară de la statul solicitant informații suplimentare. În situația în care cererea de extrădare și actele anexate nu sunt însoțite de traduceri în limba de stat, se iau măsuri pentru efectuarea cât mai urgentă a unei traduceri (art.51 alin. (2) al Legii din 01.12.2006).

Dacă Procurorul General sau, după caz, ministrul Justiției consideră că persoana solicitată de statul străin sau instanța internațională nu poate fi extrădată, acesta refuză extrădarea prin decizie motivată (art. 51 alin. (1) din Lege).

Dacă Procurorul General sau, după caz, ministrul Justiției consideră că cererea de extrădare a statului străin sau a instanței internaționale întrunește toate condițiile de admisibilitate și că nu există

impedimente pentru extrădarea persoanei, înaintează în instanța judecătorească un demers, la care se anexează cererea și actele atașate ale statului solicitant în condițiile art. 544 alin. (6) CPP.

Decizia privind extrădarea din Republica Moldova se adoptă de către instanța judecătorească competentă.

Demersul este actul de sesizare a instanței prin care se constată că cererea de extrădare a statului străin întrunește toate condițiile de admisibilitate în care i se propune instanței examinarea și admiterea ei.

Demersul se înaintează instanței din numele Procurorului General sau, după caz, a ministrului Justiției.

a) Procedura de extrădare și soluționarea cauzei

Demersul de extrădare se soluționează de către judecătorul de instrucție din cadrul instanței judecătorești aflate în raza teritorială a Ministerului Justiției, cu participarea procurorului, a persoanei a cărei extrădare se cere și a apărătorului acesteia ales sau numit în conformitate cu Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat.

În cazul în care demersul de extrădare se depune de către ministrul Justiției, la soluționarea cererii de extrădare participă și reprezentantul Ministerului Justiției (art. 544 alin. (7) CPP).

Instanța judecătorească interoghează persoana a cărei extrădare se cere, asigurându-i un avocat, care acordă asistență juridică garantată de stat, dacă nu există un avocat ales. Procurorul General sau, după caz, ministrul Justiției (în dependență de autoritatea care a înaintat demersul de extrădare) asigură, în caz de necesitate, prezența în ședință de judecată a interpretului.

Procedura examinării demersului de extrădare este publică (art. 58, alin. (1) din Lege).

În cazul în care persoana a cărei extrădare se cere sau procurorul se opune sau dacă interesele justiției o cer, prin hotărâre motivată, instanța judecătorească decide asupra examinării cauzei în ședință închisă.

După interogatoriu, judecătorul de instrucție va informa persoana a cărei extrădare se cere despre dreptul acesteia la o procedură simplificată de extrădare și îi va comunica efectele juridice ale acestei proceduri.

Persoana a cărei extrădare se cere poate să opteze fie pentru extrădare voluntară (prin procedură simplificată), fie pentru continuarea procedurii (în caz de opunere la extrădare).

În cazul în care persoana a cărei extrădare se cere declară în fața instanței judecătorești că renunță la beneficiile pe care i le poate conferi legea de a se apăra împotriva cererii de extrădare și că își dă consimțământul să fie extrădată și predată autorităților competente ale statului solicitant, instanța judecătorească consemnează declarația dată în procesul-verbal, care este semnat de președintele completului de judecată, grefier, persoana a cărei extrădare se cere, de avocatul ei și de interpret.

Instanța de judecată, constatînd că persoana a cărei extrădare se cere este pe deplin conștientă de consecințele opțiunii sale, luînd în considerare concluziile participanților la proces, examinează existența vreunui impediment care ar exclude extrădarea.

Stabilind că extrădarea simplificată este admisibilă, instanța judecătorească ia act despre acest fapt prin încheiere și dispune, totodată, asupra măsurii preventive necesare a fi luată pînă la predarea persoanei a cărei extrădare se cere (art. 59 alin. (1) din Lege).

Consimțământul dat de către persoana a cărei extrădare se cere, care a optat pentru extrădare voluntară (prin procedură simplificată), nu poate fi revocat odată ce a fost confirmat de către instanța judecătorească.

Procedura simplificată de extrădare poate fi aplicată în privința persoanei a cărei extrădare se cere și în cazul în care nu a fost formulată și transmisă cererea oficială de extrădare de către statul solicitant. Prin urmare, condiția de bază ce urmează a fi respectată în situația dată este ca în privința acestei persoane să fi fost eliberat un mandat de arestare pentru extrădare, conform art. 547 CPP.

În consecință, persoana a cărei extrădare se cere poate înainta cererea de aplicare a procedurii simplificate atît instanței judecătorești care examinează cererea de extrădare, cît și autorității competente să soluționeze cererea de extrădare (care o va transmite instanței judecătorești, pentru examinare și emiterea unei încheieri asupra cererii).

În cazul în care persoana arestată consimte la extrădarea sa conform procedurii simplificate, prezentarea unei cereri oficiale de extrădare și a actelor indicate la art.542 CPP nu este necesară (art. 545 alin. (1) CPP).

Încheierea instanței judecătorești prin care s-a admis extrădarea simplificată este definitivă și nu poate fi contestată cu recurs (art. 59 alin. (1) din Lege).

Încheierea prin care s-a admis extrădarea simplificată se redac-

tează în 24 de ore și se transmite de îndată, în copie autenticată, Procurorului General sau ministrului Justiției, pentru informarea statului solicitant și/sau întreprinderea măsurilor necesare de predare.

Reieșind din prevederile art. 544 alin. (7) CPP și art. 53 alin. (1) din Legea din 01.12.2006, emiterea suplimentară a unei decizii de către Procurorul General sau ministrul Justiției, după adoptarea încheierii prin care s-a admis extrădarea simplificată, nu este necesară.

În cazul în care persoana a cărei extrădare se cere se opune la extrădare, instanța va continua procedura, soluționînd cauza în conformitate cu prevederile art. 60-63 ale Legii din 01.12.2006.

Opunerea la extrădare constă din refuzul persoanei a cărei extrădare se cere de a fi extrădată în procedura extrădării simplificate.

Dacă se opune la extrădare, persoana a cărei extrădare se cere își va putea formula argumentele oral și în scris, totodată va putea propune probe.

Dosarul cauzei este pus la dispoziția apărătorului persoanei respective pentru a putea prezenta în scris, în termen de pînă la 8 zile, o opunere motivată la cererea de extrădare și a indica mijloacele de probă admise de legislația Republicii Moldova, numărul de martori fiind limitat la doi.

Opunerea nu poate fi întemeiată decît pe faptul că persoana arestată nu este cea urmărită sau că nu sunt îndeplinite condițiile pentru extrădare.

Mijloacele de probă acceptate de instanța judecătorească vor fi administrate în maximum 15 zile.

Dacă informațiile comunicate de statul solicitant se dovedesc a fi insuficiente pentru a permite Republicii Moldova să pronunțe o încheiere de extrădare, instanța judecătorească competentă va solicita complinirea informațiilor necesare. În acest scop, va fixa un termen de 2 luni.

După examinarea cererii de extrădare, a materialului probator și a concluziilor prezentate de participanții la proces, instanța judecătorească constată, prin încheiere, dacă sunt sau nu întrunite condițiile extrădării.

Instanța judecătorească nu este competentă să se pronunțe asupra temeiniciei urmăririi penale sau condamnării pentru care autoritatea centrală a statului solicitant cere extrădarea.

În cazul în care persoana extrădabilă prezintă probe care dovedesc că ea a formulat o cerere de azil în conformitate cu legislația Republicii Moldova, care, deocamdată, nu a fost soluționată printr-o

decizie irevocabilă, instanța nu se va pronunța asupra cererii de extrădare pînă la soluționarea cererii de azil, din motivul că persoana beneficiază de protecția acordată prin dispozițiile **Convenției privind statutul refugiașilor, semnate la Geneva la 28 iulie 1951, și** ale Legii privind azilul în Republica Moldova nr. 270-XVI din 18.12.2008 (principiul nereturnării), dispoziții speciale, care au un caracter derogator de la cele ale dreptului comun în materia extrădării.

Reieșind din prevederile articolului 51 al Legii din 01.12.2006, în cazul în care persoana extrădabilă, pînă la examinarea cererii de extrădare, a părăsit teritoriul Republicii Moldova și nu este posibil de a identifica locul aflării ei ori persoana a cărei extrădare se cere a deceda, cererea de extrădare urmează a fi respinsă.

Respingerea cererii de extrădare pe motivul neidentificării persoanei pe teritoriul Republicii Moldova nu împiedică arestarea și extrădarea persoanei respective identificate ulterior, dacă statul solicitant va formula o nouă cerere de extrădare.

Hotărîrea prin care s-a dispus extrădarea se redactează în cel mult 5 zile de la data pronunțării.

Dacă instanța judecătorească constată că nu sunt îndeplinite condițiile pentru extrădare, respinge cererea și dispune punerea în libertate a persoanei a cărei extrădare se cere.

Hotărîrea în cazul dat se redactează în 24 de ore de la pronunțare.

În termen de 10 zile de la pronunțare, hotărîrea judecătorească asupra extrădării poate fi atacată cu recurs la Curtea de Apel Chișinău de către Procurorul General, de persoana a cărei extrădare se cere, precum și de avocatul ei.

Recursul se judecă conform prevederilor secțiunii 2 a capitolului IV din titlul II din Partea specială a Codului de procedură penală.

Hotărîrea judecătorească, devenită definitivă, se expediază Procuraturii Generale sau Ministerului Justiției, pentru informarea statului solicitant și/sau întreprinderea măsurilor necesare de predare.

b) Predarea persoanei extrădate și termenele de efectuare

După intrarea în vigoare a hotărîrii judecătorești, Procurorul General sau, după caz, ministrul Justiției expediază în mod urgent un extras din această hotărîre statului solicitant, concomitent informându-l despre locul și data predării, precum și asupra duratei detenției

executate în legătură cu extrădarea.

Extrasul din hotărîrea judecătorească rămasă definitivă, privind admiterea cererii de extrădare, constituie temei suficient pentru predarea extrădatului.

Data predării extrădatului este fixată în termen de 15 zile de la data devenirii definitive a hotărîrii de extrădare (art. 65, alin.(1) al Legii din 01.12.2006). Această prevedere a legii trebuie interpretată în sensul că predarea extrădatului urmează să fie efectuată în termen de 15 zile de la data devenirii definitive a hotărîrii de extrădare. Dacă partea solicitantă nu ia în primire persoana extrădată la data fixată pentru predare și dacă nu s-a solicitat o amânare a extrădării, persoana poate fi pusă în libertate la expirarea termenului de 15 zile de la această dată (art. 548, alin.(2) CPP și art.66, alin.(4) al Legii din 01.12.2006).

Punerea în libertate a persoanei extrădate în acest caz poate fi dispusă de instanța judecătorească din oficiu, la sesizarea Procurorului General sau a persoanei extrădate (art. 55, alin.(8) al Legii din 01.12.2006). Însă, în caz de amânare a predării extrădatului din motive justificate, la cererea statului solicitant sau a Procurorului General, instanța judecătorească poate să prelungească termenul arestului provizoriu în vederea predării persoanei extrădate pe un termen nu mai mare de 15 zile, cu condiția ca durata totală de aflare a persoanei extrădate sub arest provizoriu să nu depășească 180 de zile (art. 55, alin.(7) al Legii din 01.12.2006).

La expirarea unui termen de 30 de zile, calculat de la data stabilită pentru predare, arestul provizoriu încetează de drept și persoana extrădată nepreluată de statul solicitant în acest termen se pune imediat în libertate de către administrația unde acesta este deținut.

În cazul în care apare un element de forță majoră, care împiedică predarea sau primirea persoanei extrădate, statul interesat informează despre aceasta celălalt stat. Ambele state se vor pune de acord asupra unei noi date de predare, conform dispozițiilor art. 549 CPP și art. 66 al Legii din 01.12.2006.

În această situație, persoana extrădată trebuie să fie predată în termen de 30 de zile, termen calculat de la noua dată stabilită de părțile contractante pentru predare, cu condiția că durata totală de aflare a persoanei extrădate sub arest preventiv să nu depășească 180 de zile.

Locul predării persoanei extrădate din Republica Moldova este, de regulă, un punct de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldo-

va. Excepție de la această regulă pot fi cazurile în care persoana extrădată este predată unui stat solicitant care nu are frontieră de stat cu Republica Moldova.

Predarea persoanei extrădate este asigurată de către Ministerul Afacerilor Interne. Persoana extrădată este predată și preluată sub escortă. În cazul amânării predării persoanei a cărei extrădare a fost aprobată, procedura de predare a acestei persoane începe de la data încetării motivelor care au justificat amânarea.

III. REȚINEREA ȘI ARESTUL PROVIZORIU ÎN VEDEREA EXTRĂDĂRII. SESIZAREA ȘI SOLUȚIONAREA ACESTEIA DE CĂTRE INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI

Ministerul Afacerilor Interne va proceda la identificarea și reținerea persoanei a cărei extrădare se cere și va informa Procuratura Generală sau, după caz, Ministerul Justiției, în vederea arestării acesteia.

Persoana care se află în căutare interstatală și/sau internațională și a cărei arestare se cere de autoritățile centrale ale statului solicitant în vederea extrădării va putea fi reținută de organele de urmărire penală pentru cel mult 72 de ore, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală.

După primirea cererii de extrădare, formulate în scris de autoritatea competentă a statului solicitant, Procuratura Generală, îndată după localizarea și identificarea persoanei extrădabile, urmează să sesizeze instanța judecătorească din raza teritorială a Ministerului Justiției, pentru a se decide asupra aplicării măsurii arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei a cărei extrădare se cere și continuării procedurii judiciare de soluționare a cererii de extrădare.

Demersul privind arestul provizoriu va fi depus în numele Procurorului General.

Sesizarea prin care se solicită aplicarea arestului provizoriu după primirea cererii de extrădare poate fi depusă pînă la, concomitent cu sau după înaintarea în instanța de judecată a demersului privind extrădarea persoanei.

Cu alte cuvinte, după primirea cererii de extrădare, sesizarea prin care se solicită aplicarea arestului provizoriu poate fi depusă judecătorului de instrucție, la orice etapă a procedurii de extrădare efectuată de către autoritățile Republicii Moldova cum ar fi: soluționarea

admisibilității în principiu a cererii de extrădare de către Procurorul General sau, după caz, de către ministrul Justiției; examinarea demersului de acordare a extrădării de către instanța de judecată; predarea și preluarea persoanei extrădate.

În cazul în care Ministerul Justiției este autoritatea competentă să soluționeze cererea de extrădare, acesta poate solicita arestarea persoanei a cărei extrădare se cere doar prin intermediul Procuraturii Generale.

Arestul provizoriu în vederea extrădării se dispune și se prelungește de către judecătorul de instrucție, investit cu soluționarea cererii de extrădare (art. 55 alin. (3) din Lege).

Pînă la înaintarea în instanța de judecată a demersului privind extrădarea persoanei, sesizarea privind aplicarea arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei se examinează în conformitate cu prevederile art. 308 CPP, care se aplică în mod corespunzător.

După înaintarea în instanța de judecată a demersului privind extrădarea persoanei, sesizarea privind aplicarea sau prelungirea arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei se examinează în cadrul procedurii prin care se soluționează cererea de extrădare.

La examinarea demersului privind aplicarea sau prelungirea arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei, instanța judecătorească competentă urmează să țină cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană, în cauzele *Chahal contra Marii Britanii* (hotărîrea din 15 noiembrie 1996, paragraful 112), *Conka contra Belgiei* (hotărîrea din 5 februarie 2002, paragraful 38), *John contra Greciei* (hotărîrea din 10 mai 2007, paragraful 33-36), a menționat că articolul 5 paragraful 1 lit. f) din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale nu obligă statul să stabilească faptul că detenția persoanei împotriva căreia este în curs o procedură de extrădare este necesară în scopul de a preveni comiterea de infracțiuni sau sustragerea de la proceduri, astfel cum prevăd dispozițiile art. 5, parag. 1, lit. c) din Convenția europeană. Din acest punct de vedere, protecția conferită libertății persoanei este inferioară celei instituite de art. 5, paragraful 1, lit. c) din Convenția europeană. Articolul 5 paragraful 1 lit. f) permite privarea de libertate a persoanei pentru simplul motiv că împotriva acesteia este în curs o procedură de extrădare.

Încheierea prin care s-a dispus sau s-a prelungit arestul provizoriu în vederea extrădării persoanei poate fi atacată cu recurs în ter-

men de 3 zile la Curtea de Apel Chișinău, în conformitate cu prevederile art. 311-312 CPP, care se aplică în mod corespunzător.

Prevederile art.55 alin. (3) din Lege, care stabilesc că încheierea prin care a fost dispus sau prelungit arestul provizoriu poate fi atacată cu recurs doar împreună cu hotărârea judecătorească pronunțată asupra cererii de extrădare, nu pot fi aplicate, fiindcă contravin art. 25 alin. (4) din Constituție.

La examinarea demersului privind aplicarea arestului provizoriu în vederea extrădării, participarea procurorului, a persoanei a cărei extrădare se cere și a apărătorului acesteia, ales sau numit, este obligatorie.

În cazul în care demersul de extrădare se depune de către ministrul Justiției, la examinarea demersului privind aplicarea arestului provizoriu în cadrul procedurii prin care se soluționează cererea de extrădare participă și reprezentantul Ministerului Justiției (art. 544 alin. (7) CPP).

Pe parcursul soluționării cauzei privind extrădarea persoanei, fiecare prelungire acordată nu va depăși 30 de zile. Durata totală a măsurii arestului provizoriu nu poate depăși 180 de zile.

În caz de urgență, Procurorul General poate cere din oficiu sau la cererea statului solicitant arestarea provizorie a persoanei urmărite sau condamnate, chiar înainte de formularea și transmiterea cererii de extrădare.

Solicitarea arestării poate fi făcută prin poștă, telegraf, telex, fax sau prin orice alt mijloc care lasă urmă scrisă. Solicitarea trebuie să conțină date despre mandatul de arestare sau despre hotărârea judecătorească definitivă, adoptată în privința acestei persoane, și asigurarea că cererea de extrădare va fi expediată ulterior.

Ministerul Justiției poate solicita arestarea persoanei în cazul dat numai prin intermediul Procuraturii Generale.

În demersul procurorului cu privire la aplicarea arestului provizoriu, în caz de urgență, urmează să fie indicată existența unui mandat de arest preventiv sau a unui mandat de executare a pedepsei aplicate printr-o hotărâre judecătorească definitivă, o expunere sumară a faptelor care trebuie să precizeze data și locul unde au fost comise și să menționeze dispozițiile legale aplicabile, precum și datele disponibile asupra identității, cetățeniei și localizării persoanei urmărite.

În caz de urgență, persoana a cărei extrădare se cere poate fi arestată înainte de primirea cererii de extrădare, în baza unui mandat de arestare pe un termen de 18 zile.

Persoana arestată urmează să fie pusă în libertate, dacă, în termen de 18 zile de la arestare, instanța judecătorească care decide asupra admisibilității arestării persoanei nu va primi cererea de extrădare și documentele respective.

Acest termen poate fi prelungit în baza unui demers al Procuraturii Generale numai la solicitarea statului străin sau a instanței internaționale, dar în nici un caz nu poate să depășească 40 de zile de la arestare (art. 547 alin. (3) CPP).

Punerea în libertate a persoanei arestate pe motivul că nu a fost primită cererea de extrădare nu împiedică o nouă arestare și extrădare, dacă cererea de extrădare va fi primită ulterior.

La examinarea demersului privind aplicarea arestului provizoriu în caz de urgență, participarea procurorului, a persoanei a cărei extrădare se cere și a apărătorului acesteia, ales sau numit, este obligatorie.

Demersul privind aplicarea arestului provizoriu în caz de urgență se examinează în conformitate cu prevederile art. 308 CPP, care se aplică în mod corespunzător.

Încheierea prin care s-a dispus sau s-a prelungit arestul provizoriu în caz de urgență poate fi atacată cu recurs în termen de 3 zile la Curtea de Apel Chișinău, în conformitate cu prevederile art. 311-312 CPP, care se aplică în mod corespunzător.

IV. PROCEDURA SOLICITĂRII EXTRĂDĂRII DE CĂTRE REPUBLICA MOLDOVA

Republica Moldova are dreptul de a cere extrădarea în baza următoarelor principii de aplicare a legii penale în spațiu:

Principiul teritorialității - când infractorul a săvârșit o infracțiune pe teritoriul Republicii Moldova (art.11 alin.1 și 5-6 CP) sau o infracțiune transnațională, locul săvârșirii căreia se consideră pe teritoriul Republicii Moldova (art. 12 CP și art. 243 alin. (4) CP) și s-a refugiat pe teritoriul altui stat;

Principiul personalității (cetățeniei) - în cazul în care un cetățean al Republicii Moldova sau apatrid cu domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova a săvârșit o infracțiune pe teritoriul altui stat și se află în afara teritoriului Republicii Moldova (art.11 alin.(2) CP);

Principiul realității - atunci când un cetățean străin sau apatrid care nu domiciliază permanent pe teritoriul Republicii Moldova a săvârșit infracțiuni în afara teritoriului Republicii Moldova îndrepta-

te împotriva intereselor Republicii Moldova, împotriva drepturilor și libertăților cetățeanului ei și se află pe teritoriul altui stat (art.11 alin. (3) CP).

Competența de a înainta către autoritățile altui stat cererea de extrădare a unei persoane necondamnate o are Procurorul General. În privința unei persoane condamnate, competența de înaintare a cererii de extrădare îi revine ministrului Justiției (art.72 alin.(2) din Legea din 01.12.2006).

În cazul în care persoana condamnată a evadat din locul de detenție situat pe teritoriul Republicii Moldova și în privința ei a fost pornită urmărire penală pentru evadare, Procurorul General solicită extrădarea atât pentru tragerea la răspundere penală, cât și pentru executare. Dacă urmărirea penală nu a fost pornită pentru evadare, Ministerul Justiției este competent să ceară extrădarea în vederea executării părții neexecutate din pedeapsă.

Cererea de extrădare se face în temeiul tratatului internațional la care sunt parte Republica Moldova și statul solicitant sau în temeiul obligațiilor scrise în condiții de reciprocitate.

Solicitarea extrădării persoanei necondamnate sau a condamnatului se face, la propunerea motivată a procurorului responsabil de urmărirea penală, de către Procurorul General sau, respectiv, la propunerea instanței care a judecat cauza condamnatului în prima instanță, de către Ministerul Justiției.

Organele care au inițiat procedura extrădării prezintă, conform art. 74 al Legii din 01.12.2006, Procuraturii Generale sau, după caz, Ministerului Justiției actele enumerate la art. 50 alin. (3) din această Lege și art. 542 alin. (3) CPP în două exemplare: unul în limba de stat a Republicii Moldova, altul – tradus în limba statului solicitat sau în orice altă limbă, potrivit prevederilor și rezervelor formulate la tratatul internațional.

La parvenirea propunerii și a actelor necesare înaintării cererii de extrădare a persoanei din străinătate, Secția cooperare internațională și integrare europeană a Procuraturii Generale sau, după caz, Direcția generală a relațiilor externe și integrare europeană a Ministerului Justiției verifică corespunderea lor cerințelor (condițiilor) de fond și de procedură a extrădării (condițiilor de formă), stabilește temeiul în baza căruia se poate cere extrădarea din statul în care este localizat infractorul și dispune asupra admisibilității propunerii.

Cererea de extrădare se întocmește în limba de stat și se traduce în limba statului solicitat sau într-o altă limbă potrivit prevederilor

sau rezervelor la tratatul internațional aplicabil (art. 542 alin.(1) CPP).

Cererea de extrădare se formulează cu respectarea condițiilor de fond și de procedură stipulate în tratatul internațional aplicabil.

Cererea de extrădare este semnată de către Procurorul General sau, după caz, de către ministrul Justiției și se trimite statului solicitat, fie direct autorităților competente ale acestui stat, fie pe cale diplomatică sau prin intermediul organizației internaționale a poliției criminale (Interpol). În caz de urgență, cererea de extrădare poate fi transmisă prin poștă, inclusiv electronică, prin telegraf, telex, fax, sau prin orice alt mijloc de comunicare adecvat care lasă urmă scrisă, cu garantarea transmiterii ulterioare a ei pe cale oficială (art. 541 alin.(3) CPP și art.7 al Legii din 01.12.2006).

O copie a cererii de extrădare, adresată statului solicitat, va fi transmisă organelor care au inițiat procedura extrădării pentru a fi anexată la materialele dosarului penal al persoanei ce urmează a fi extrădată.

Până la soluționarea în fond a cererii de extrădare, Procuratura Generală sau, după caz, Ministerul Justiției solicită, direct sau prin intermediul BNC Interpol, de la autoritățile competente ale statului solicitat informații referitoare la stadiul examinării acesteia și le comunică procurorului sau, după caz, instanței de judecată care a inițiat procedura extrădării.

În caz de admitere de către autoritățile statului solicitat a cererii de extrădare, Procuratura Generală sau, după caz, Ministerul Justiției informează despre acest fapt organele care au inițiat procedura extrădării și organul abilitat să organizeze și să asigure preluarea persoanei extrădate de la partea solicitată.

Organul abilitat să organizeze și să asigure preluarea persoanei extrădate este Ministerul Afacerilor Interne.

Locul predării și reluării persoanei extrădate, de regulă, este un punct de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldova. Excepție de la această regulă pot fi cazurile în care persoana extrădată este preluată din statul solicitat care nu are frontieră de stat cu Republica Moldova.

Persoana extrădată este preluată sub escortă de către colaboratorii Ministerului Afacerilor Interne și adusă în Republica Moldova, unde este predată, de urgență, administrației penitenciare sau, după caz, organului competent.

Potrivit regulii specialității prevăzută în art. 543 CPP, persoana care a fost extrădată de un stat străin nu poate fi trasă la răspunde-

re penală și condamnată, supusă executării pedepsei sau transmisă unui stat terț spre pedepsire pentru infracțiunea săvârșită de ea până la extradare, pentru care ea nu a fost extrădată, dacă în privința acestei cauze lipsește consimțământul statului străin care a extrădat-o.

Persoana extrădată își poate pierde această protecție acordată de regula specialității în cazurile în care ea:

- Nu a părăsi teritoriul Republicii Moldova timp de 45 de zile de la încheierea procedurii pentru care a fost acordată extradarea ei, deși a avut posibilitatea și dreptul să o facă;
- După părăsirea teritoriului Republicii Moldova, s-a reîntors sau a fost trimisă înapoi de către un stat terț;
- A fost extrădată prin extradarea simplificată (art.543 alin.(3) CPP).

Nu cad sub incidența regulii specialității persoanele care au fost extrădate și au săvârșit infracțiuni după extradarea lor. De aceea, nimic nu se opune ca statul solicitant să-l judece pe extrădat pentru fapte posterioare actului de extradare.

Art.3 din al Doilea Protocol la Convenția din 13.12.1957, art. 49 și art.79, alin. (2-3) ale Legii din 01.12.2006 acordă protecție specială persoanei extrădate în vederea executării pedepsei prin-o hotărâre judecătorească împotriva sa în absență.

Această persoană, după extradare, va fi rejudecată, la cererea sa, cu respectarea drepturilor prevăzute de legislația procesual-penală a Republicii Moldova. Dacă, prin hotărâre judecătorească, persoana extrădată a fost condamnată pentru săvârșirea mai multor infracțiuni, fiind dispus cumulul de pedepse, iar statul solicitat a acceptat extradarea numai pentru o singură infracțiune sau pentru mai puține dintre cele cumulate, Ministerul Justiției adresează instanței judecătorești care a emis hotărârea de condamnare solicitarea de a exclude pedepsele stabilite prin hotărârea judecătorească inițială și de a dispune modul de executare a pedepselor în vederea respectării regulii specialității prevăzute în art. 543 CPP (art. 79 alin.(3) al Legii din 01.12.2006).

În cazul în care statul solicitat refuză extradarea solicitată, Republica Moldova cere transmiterea procedurilor penale sau recunoașterea și executarea hotărârii judecătorești în conformitate cu Legea din 01.12.2006.

Cererea de arest provizoriu în vederea extradării în Republica Moldova este formulată de autoritatea care a emis mandatul de arest

preventiv sau **pune în executare sentința de condamnare prin care a fost aplicată pedeapsa cu închisoare** și se trimite direct Procuraturii Generale sau Ministerului Justiției, sau prin intermediul BNC Interpol în Republica Moldova. Cererea de arest provizoriu în vederea extradării este reglementată de Legea din 01.12.2006.

CAPITOLUL V

Silvia Capcelea,

*consultant în Secția cooperare juridică internațională
din cadrul Direcției relații internaționale și integrare europeană
a Ministerului Justiției*

1. TRANSFERUL PERSOANELOR CONdamnATE. PREVEDERI GENERALE

Prin asistență judiciară penală, în sens restrâns, se înțelege asistența pe care organele judiciare dintr-un stat o acordă pe parcursul procesului penal organelor judiciare din statul în care are loc activitatea judiciară și care constă în efectuarea, predarea sau comunicarea de acte procedurale necesare soluționării acelei cauze⁵⁴.

Potrivit dispozițiilor art. 1 din *Legea Republicii Moldova nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală*, asistența judiciară cuprinde: transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor, comunicarea actelor de procedură, citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite, comisiile rogatorii, transferul, la solicitare, de proceduri penale, extrădarea, transferul persoanelor condamnate, recunoașterea hotărârilor penale ale instanțelor judecătorești străine, comunicarea cazierului judiciar. Asistența judiciară cuprinde însă și alte forme de asistență, cum ar fi transmiterea spontană de informații.

Una din măsurile importante pentru prevenirea criminalității este întoarcerea persoanelor care își ispășesc pedeapsa la o viață normală. Pentru atingerea acestui obiectiv, deseori este necesar de a

acorda posibilitate persoanelor condamnate să-și continue ispășirea pedepsei în țara al cărui cetățean este.

Instrumentele internaționale ce țin de sistemul penitenciar de asemenea acordă o atenție deosebită problemelor resocializării persoanelor care își execută pedeapsa.

Luând în considerație recomandările dreptului internațional în acest domeniu, legislația procesual-penală a Republicii Moldova prevede un sistem de măsuri, folosirea cărora are drept scop facilitarea adaptării persoanelor condamnate.

Astfel, principiului umanismului îi corespund și un șir de prevederi ale instrumentelor internaționale, care oferă condamnaților posibilitatea de a-și ispăși pedeapsa într-un mediu social apropiat, în țara unde au strâns legături familiale. Acest scop îl urmăresc normele internaționale prin care se reglementează transferul persoanelor condamnate, în vederea continuării ispășirii pedepsei în statul de origine. De asemenea, se iau în vedere și considerentele umanitare: dificultățile de comunicare din cauza barierelor lingvistice, îndepărtarea de cultura și tradițiile locale, absența contactelor cu rudele etc.

Compartimentul asistenței juridice din majoritatea instrumentelor internaționale prevede, de asemenea, proceduri cum sunt extrădarea persoanelor în vederea tragerii la răspundere penală, precum și în vederea executării sentinței, preluarea urmăririi penale în privința propriilor cetățeni în baza solicitării statului străin, transmiterea de obiecte, care au fost folosite la săvârșirea infracțiunii, informarea reciprocă despre sentințele de condamnare în privința cetățenilor statelor părți.

În unele tratate bilaterale, precum și în convenții multilaterale specializate este reglementată încă o procedură, care poate fi calificată ca asistență juridică internațională – transferul persoanelor condamnate în vederea continuării ispășirii pedepsei în statele ai căror cetățeni sunt.

Transferul este o acțiune de cooperare internațională în materie penală. El constă în trecerea persoanei condamnate la pedeapsă privativă de libertate, care nu este resortisant al sistemului unde a fost condamnat, de pe teritoriul acestuia pe teritoriul statului al cărui resortisant este și unde urmează să-și continue executarea condamnării. Această acțiune este acordul cu privire transfer între statul de condamnare și statul de executare.

Sub raport juridic, transferul este un mijloc de asistență juridică în materie penală asemănător cu extrădarea, de care, însă, se deose-

⁵⁴ Nicolae VOLONCIU, *Tratat de procedură penală. Parte specială. Vol. II, Editura Paideia, București, pag. 484*

bește prin mai multe aspecte. Transferul are în comun cu extrădarea faptul că și el este un act bilateral ce intervine între două state (cel de condamnare și cel de executare) cu acordul acestora, condiția fiind fapta pentru care pronunțarea condamnării să fie considerată infracțiune și de statul de executare.

Spre deosebire de transfer, extrădarea este un act de asistență și are ca scop obținerea de către statul solicitant a persoanei urmărite/condamnate pentru a o putea judeca și condamna, după caz, pentru a o supune la executarea pedepsei, la care fusese condamnată în acel stat. Față de scopul extrădării, aceasta măsură se ia împotriva voinței persoanei extrădate, care este arestată în vederea extrădării și predării statului solicitant în această stare.

Transferul, chiar dacă este cerut de statul de origine al condamnatului, nu poate fi realizat fără consimțământul acestuia, în ipoteza dată nemaifiind vorba de înfăptuirea justiției, ci de executarea în bune condiții a pedepsei pentru acțiunea sa, ceea ce este în interesul comun atât al statului de condamnare, cât și al statului de executare.

Ca bază legală la efectuarea procedurii de transfer este Convenția europeană asupra transferului persoanelor condamnate semnată la Strasbourg în 1983, ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr. 69-XV din 11.03.2004, precum și Protocolul aditional la această Convenție, ratificat de către Republica Moldova prin Legea nr. 70 –XV din 11.03.2004.

Această convenție este primul instrument internațional care reglementează forma respectivă de asistență juridică în spiritul ei. Transferul persoanelor condamnate reprezintă acea formă de asistență internațională în materie penală, prin care se aprofundează cooperarea statelor în lupta contra criminalității, trecându-se de la extrădarea infractorilor la cooperarea în vederea bunei executări a sancțiunilor private de libertate aplicate în statul de condamnare.

Baza legală internă care servește la transferarea persoanelor condamnate este Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova și Legea Nr. 371-XVI din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.

Potrivit dispozițiilor legale, o persoană condamnată definitiv pe teritoriul Republicii Moldova poate fi transferată, în vederea executării pedepsei, pe teritoriul statului al cărui resortisant este, dispoziții care, în temeiul reciprocității convenționale, se vor aplica în mod corespunzător și în cazul în care un cetățean moldav a fost condamnat în alt stat.

Astfel, persoana condamnată se poate adresa statului de condamnare ori statului de executare pentru a fi transferată în vederea ispășirii pedepsei. Potrivit Legii sus indicate, Republica Moldova, fie ca stat de condamnare, fie ca stat de executare, poate declanșa procedura transferului persoanei condamnate atât la cererea acesteia, cât și la adresarea reprezentanților săi legali – avocatul, soțul, rudele apropiate, frați sau surori. Cererea de transfer înaintată fie de statul de condamnare, fie de statul de executare va fi formulată cu indicarea tratatului internațional în al cărui temei se va efectua transferul solicitat ori cu solicitarea recurgerii la condiții de reciprocitate convenite și garantate între state.

Transferul în vederea executării pedepsei poate fi cerut, numai în următoarele condiții:

- condamnatul este resortisant al statului de executare;
- hotărîrea este definitivă;
- la data primirii cererii de transferare, condamnatul mai are de executat cel puțin 6 luni din durata pedepsei; în cazuri excepționale, în baza acordului între statele implicate, transferul poate avea loc chiar dacă partea de pedeapsă neexecutată este mai mică de 6 luni;
- transferul este consimțit de către persoana condamnată sau dacă, în raport cu vârsta ori cu starea fizică sau mintală a acesteia, unul dintre cele două state consideră necesar, de către reprezentantul persoanei; consimțământul nu se cere în cazul evadatului care se refugiază în statul de executare al cărui resortisant este;
- faptele care au atras condamnarea constituie infracțiuni, potrivit legii statului de executare;
- statul de condamnare și statul de executare trebuie să se pună de acord asupra acestei transferări; în caz contrar, transferul nu poate avea loc.

Cererea de transferare trebuie formulată în scris și se adresează de către autoritățile competente ale statului solicitant autorităților competente a statului solicitat.

Convenția prevede următoarele definiții:

- *Statul de condamnare* este statul unde a fost condamnată persoana care poate fi transferată;
- *Statul de executare* este statul în care condamnatul poate fi transferat în vederea executării pedepsei sale;

- *Condamnarea* desemnează orice pedeapsă sau măsură privativă de libertate, pronunțată de către un judecător pentru o durată limitată sau nedeterminată în temeiul unei infracțiuni penale;
- *Hotărîrea* desemnează o hotărîre judecătorească prin care se pronunță o condamnare.

Pentru a se putea trece la transferul persoanei condamnate sunt necesare anumite înscrisuri, pe care ambele state trebuie să și le furnizeze reciproc în vederea perfectării acordului dintre ele cu privire la transferarea condamnatului.

Conform art. 6 al Convenției citate statul de executare trebuie să furnizeze statului de condamnare, la cererea acestuia, un document /o declarație care să arate că persoana condamnată este resortisant al acelui stat; o copie de pe dispozitivul legilor statului de executare, din care să rezulte că faptele care au constituit temeiul condamnării reprezintă infracțiuni și, conform dreptului statului de executare, o declarație conținând opțiunea statului de executare de a continua executarea condamnării/de a o schimba printr-o hotărîre a autorității sale.

Astfel, scopul acestei Convenții îl constituie facilitarea transferului deținuților străini, precum și reglementarea mai rapidă a procedurii specificate, după cum se arată și în Raportul explicativ al acestui instrument internațional.

Reieșind din cele relatate, Convenția ține seama și de tendințele moderne în politica penală, respectiv – importanța reintegrării sociale și reabilitării infractorilor, care pot mai ușor reanaliza faptele lor în țara de origine, decât într-o țară străină.

2. TRANSFERUL PERSOANELOR ÎN CAZUL ÎN CARE REPUBLICA MOLDOVA ESTE STAT DE CONDAMNARE

Procedura de transfer a persoanelor condamnate este diferită, în funcție de calitatea pe care o are Republica Moldova, și anume:

- ca stat de condamnare;
- ca stat de executare.

Organele competente ale statelor străine în domeniul efectuării procedurii de transfer sunt cele investite cu dreptul de a lua decizii

privind transferul persoanelor condamnate. De regulă, acestea sunt Ministerul Justiției și Procuratura Generală.

Potrivit art. 2 al Legii Republicii Moldova Nr. 69 din 11.03.2004, **pentru ratificarea Convenției europene asupra transferului persoanelor condamnate**, Ministerul Justiției a fost desemnat în calitate de autoritate responsabilă de realizarea prevederilor convenției.

Reieșind din prevederile expuse, procedura de transfer a persoanelor condamnate din/în Republica Moldova ține de competența exclusivă a Ministerului Justiției.

Respectiv, art. 551 din Codul de Procedură Penală stipulează că *Transferul persoanelor condamnate se efectuează în baza tratatului internațional la care Republica Moldova și statul respectiv sunt părți sau în condiții de reciprocitate stabilite printr-un acord scris între Ministerul Justiției al Republicii Moldova și instituția respectivă a statului străin.*

Din aceste motive, în cuprinsul cererii de transferare a condamnatului, statul va trebui să indice instrumentul internațional în temeiul căruia cererea este formulată. De menționat faptul că aceste reglementări nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care decurg din normele internaționale privind transferul în străinătate a deținuților, în scopul audierii acestora în calitate de martori sau al confruntării.

Art. 84 al Legii Republicii Moldova nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală stipulează: *„Persoana condamnată pe teritoriul Republicii Moldova poate fi transferată, în condițiile Codului de procedură penală, partea specială, titlul III, capitolul IX, secțiunea a 3-a și ale prezentei legi, pe teritoriul unui alt stat pentru a executa pedeapsa aplicată prin hotărîre pronunțată de o instanță judecătorească a Republicii Moldova”.*

În cazul în care condamnatul s-a adresat statului moldav, ca stat de condamnare, în vederea transferării sale, Ministerul Justiției va informa despre aceasta autoritatea centrală competentă a statului de executare în cel mai scurt termen, după rămînerea definitivă a hotărîrii de condamnare.

Prin urmare, este obligația statului de a furniza informațiile respective: orice persoană condamnată de o instanță moldavă, care poate fi subiectul transferului va fi informată de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției, prin administrația penitenciară, despre dreptul său de a solicita transferul în statul de executare, precum și despre conținutul exact al tratatului internațional aplicabil.

Orice informare trebuie să cuprindă:

- numele, data și locul nașterii condamnatului;
- dacă este cazul, adresa condamnatului în statul de executare;
- expunerea faptelor care au atras condamnarea;
- natura, durata și data începerii executării pedepsei.

În cazul în care condamnatul s-a adresat statului de executare în vederea transferării sale, Republica Moldova va comunica la cerere informațiile de mai sus.

Persoana condamnată va fi informată în scris de către Ministerul Justiției, direct sau prin intermediul administrației penitenciare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare, despre orice acțiune întreprinsă de către statul de condamnare sau statul de executare, precum și despre orice hotărâre luată de unul dintre aceste două state în legătură cu cererea de transfer.

Luând în considerație cele expuse, se denotă faptul că Convenția din 1983 prevede o procedura mai simplă.

În scopul soluționării cererii de transferare, Republica Moldova solicită statului de executare transmiterea următoarelor înscrisuri ajutoare:

- un document sau o declarație care să ateste că persoana condamnată este resortisant al statului de executare. Pentru a face aplicarea Convenției mai ușoară, s-a preferat folosirea acestui termen în locul unor noțiuni care, în practică, pot da loc la probleme de interpretare, precum “rezident obișnuit în celălalt stat” și “stat de origine”, utilizate în art. 5 din Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive. Nu este necesar ca persoana condamnată să fie doar cetățean al statului de executare, ea putând avea și multiplă cetățenie. Prevederile Convenției dă posibilitatea Statelor contractante de a defini, prin intermediul unei declarații, termenul “resortisant”. Astfel, Republica Moldova a declarat că prin termenul resortisant va înțelege cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii cu permis de ședere în Republica Moldova. România a definit termenul de resortisant ca cetățean al statului de executare sau cetățean al statului de tranzit;
- o copie de pe dispozițiile legale ale statului de executare, din care să rezulte că faptele care au determinat pronunțarea hotărârii în statul de condamnare constituie infracțiuni, potrivit legii statului de executare;

- o declarație conținând informațiile privitoare la procedura pentru care se va opta în vederea punerii în executare a condamnării.

Cu excepția cazului în care unul dintre cele două state nu își dă acordul la transferare, statul moldav comunică statului de executare următoarele:

- a) actul care confirmă că persoana condamnată este cetățean al statului de executare sau are în el domiciliul permanent;
- b) declarația în scris a persoanei condamnate privind consimțământul ei la transfer;
- c) copia de pe hotărârea de condamnare, autentificată, cu mențiunea că este definitivă, precum și copia de pe textele legilor aplicate în cauza respectivă;
- d) certificatul în care este indicată durata pedepsei deja executate și a arestării preventive, precum și durata pedepsei ce urmează a fi executată.

De asemenea, ministerul solicită să i se remită de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare orice raport medical sau social despre condamnat, orice informație asupra tratamentului său pe teritoriul statului de condamnare și orice recomandare pentru continuarea acestui tratament în statul de executare; un act care atestă executarea unei pedepse complementare, dacă aceasta a fost aplicată; informații despre prejudiciul cauzat în urma comiterii infracțiunii, precum și despre repararea acestuia, însoțite, după caz, de traducerea solicitată.

În aceste reglementări se evidențiază o condiție de fond a declanșării transferului după cum este consimțământul, fapt reglementat de art. 555 al Codului de Procedură Penală, precum și de art. 88 al Legii în speță, care prevăd că condamnatul trebuie să-și dea consimțământul pentru transfer benevol și în deplină cunoștință a consecințelor juridice care decurg din aceasta, în conformitate cu legea procesuală a statului de condamnare, Departamentul Instituțiilor Penitenciare fiind organul responsabil de asigurarea respectării acestei condiții.

În lipsa motivelor de refuz, Ministerul Justiției, după examinarea actelor, organizează traducerea lor conform cerințelor aplicabile fiecărui caz în parte, cu respectarea rezervelor formulate de statul solicitat la tratatul internațional în al cărui temei se efectuează transferul, și le va transmite, împreună cu cererea de transfer, autorită-

ții competente din statul de executare, căruia îi va cere acceptul de efectuare a transferului. Odată cu transmiterea cererii de transfer și a documentelor anexate, statul de executare poate fi solicitat să comunice care dintre cele două proceduri indicate la art.99 alin.(1) al Legii va fi aplicată.

După primirea actelor și informațiilor respective, Ministerul Justiției, în urma examinării lor, poate decide și refuzul, în cazul în care deține informații sau acte care justifică refuzul transferului solicitat.

Tot la acest subiect se poate relata că Convenția prevede o procedură de transferare, și în acest caz nu instituie o obligație pentru statele părți să dea curs unei cereri de transfer, fapt pentru care nici nu a fost necesar să se prevadă o listă de motive de refuz și nici nu se cere statului solicitant să își motiveze respingerea unei cereri de transfer. În aceste cazuri, fiecare stat în legislația sa internă prevede unele motive de refuz a transferului persoanei condamnate. Legislația Republicii Moldova prevede un șir de motive care ar sta la baza luării deciziei de refuz a transferului.

În acest sens, art. 91 al Legii Nr. 371 stipulează că cererea de transferare a persoanei condamnate poate fi refuzată din următoarele motive:

- a) *persoana a fost condamnată pentru infracțiuni care au influențat negativ opinia publică din Republica Moldova;*
- b) *pedeapsa prevăzută de legislația statului de executare este vădit superioară sau inferioară în raport cu cea stabilită prin hotărârea pronunțată de instanța judecătorească din Republica Moldova;*
- c) *există indicii suficiente că, odată transferată, persoana condamnată ar putea fi pusă în libertate imediat sau într-un termen scurt față de durata pedepsei rămase de executat conform legislației Republicii Moldova;*
- d) *persoana condamnată nu a reparat pagubele produse prin comiterea infracțiunii și nici nu a plătit sau garantat daunele și cheltuielile la care a fost obligată prin sentința pronunțată de instanța judecătorească a Republicii Moldova;*
- e) *există indicii suficiente că statul de executare nu va respecta regula specialității, trecînd la represiunea penală a persoanei condamnate pentru fapte anterioare transferului, altele decît cele care au motivat aplicarea pedepsei, fără a obține mai întîi, în acest scop, autorizarea Republicii Moldova;*
- f) *există pericolul expunerii persoanei, al cărei transfer se solicită, unei atitudini degradante sau inumane de către autoritățile sta-*

tului de executare. În caz de necesitate, autoritățile competente ale Republicii Moldova pot solicita statului de executare permisiunea verificării la locul deținerii a condițiilor de deținere existente în acest stat.

Astfel, unul dintre aceste motive, care a stat la baza luării deciziei negative de transfer, cel mai des întâlnit în practică este pct. d) art. 91 al legii enunțate, care prevede necesitatea reparării pagubelor produse prin comiterea infracțiunii.

Respectiv, necesitatea includerii acestei prevederi în legislația internă a apărut în legătură cu existența pagubelor enorme stabilite prin sentințele de condamnare a cetățenilor străini, care au solicitat transferul lor în statul de origine, în vederea excluderii situațiilor de cauzare a daunelor materiale cetățenilor Republicii Moldova

Prin urmare, deoarece competența expunerii asupra acceptării sau, după caz, refuzării transferului persoanelor condamnate îi revine organului central de specialitate - Ministerului Justiției, în art. 92 al Legii nr. 371 este prevăzută modalitatea contestării deciziei respective: decizia de refuz a efectuării transferului persoanei condamnate, luată de autoritățile Republicii Moldova, ca stat de condamnare, poate fi contestată în procedură de contencios administrativ la Curtea de Apel Chișinău.

De asemenea, legislația internă în acest domeniu prevede procedura suspendării transferului, ceea ce presupune că, la apariția unor circumstanțe care împiedică adoptarea deciziei definitive privind acceptul sau refuzul transferului solicitat, Republica Moldova, ca stat de condamnare, poate decide asupra suspendării procedurii de transfer, care va fi reluată după înlăturarea cauzelor care au determinat luarea deciziei de suspendare, informînd despre aceste decizii statul de executare, dar și persoana condamnată.

Tot la acest subiect, este important de menționat despre încetarea procedurii de transfer declanșate, iar acest fapt survine la retragerea cererii de transferare a persoanei condamnate sau la refuzul acesteia de a fi transferată, cu informarea reciprocă a statelor vizate.

În finalul acestei secțiuni, vizînd efectuarea transferului, este esențial de a indica consecințele transferului pentru statul de condamnare, acestea fiind stipulate atît în art. 8 al Convenției, precum și în art. 94 al Legii citate, ceea ce presupune că preluarea în sarcină a condamnatului de către autoritățile statului de executare are drept efect suspendarea executării condamnării în statul de condamnare.

În aceste cazuri, statul de condamnare nu mai poate executa condamnarea atunci când statul de executare consideră executarea condamnării ca fiind terminată.

3. TRANSFERUL PERSOANELOR ÎN CAZUL ÎN CARE REPUBLICA MOLDOVA ESTE STAT DE EXECUTARE

Dispozițiile privitoare la Republica Moldova ca stat de condamnare se aplică în modul corespunzător și în cazul în care Republica Moldova are calitatea de stat de executare. Republica Moldova, ca stat de executare, la cererea statului de condamnare, va furniza acestuia, prin intermediul Ministerului Justiției, actele prevăzute în Codul de procedură penală la art.554 alin.(2) pct.1) o copie a prevederilor legale ale statului de executare, din care să rezulte că faptele care au determinat pronunțarea hotărârii judecătorești în statul de condamnare constituie o infracțiune prevăzută și pedepsită în dreptul intern al statului de executare sau ar fi constituit o astfel de infracțiune, dacă se comitea pe teritoriul său, precum și orice altă informație relevantă.

Ministerul Justiției va solicita autorității centrale competente a statului de condamnare o declarație în care să se consemneze consimțământul condamnatului la transfer, benevol și în deplină cunoștință de consecințele juridice care decurg din transferul său în Republica Moldova.

Referitor la procedura de soluționare a cererii, este de precizat că, în cazul în care Ministerul Justiției din Republica Moldova primește o cerere de transferare din partea unui resortisant moldav condamnat într-un alt stat, înștiințează despre această cerere autoritatea centrală din statul de condamnare, căreia îi solicită totodată informațiile și documentele prevăzute de lege, precum și o declarație în care se precizează dacă autoritățile competente își dau consimțământul la transfer.

În situația în care cererea de transferare este refuzată, Ministerul Justiției îl înștiințează despre aceasta pe condamnat, iar dacă este aprobată, va transmite autorității centrale din statul de condamnare documentele necesare.

După ce primește acordul statului de condamnare asupra transferului împreună cu actele prevăzute, Ministerul Justiției verifică gradul de corespundere a acestuia cu dispozițiile tratatelor internaționale și transmite împreună cu demersul Ministrului Justiției și

actele menționate, cererea de transfer spre soluționare instanței judecătorești specificate în Codul de procedură penală la art.556 alin. (1), egalitatea instanțelor fiind stabilită în raport cu competența jurisdicțională.

Astfel, în cazul în care hotărârea statului de condamnare este adoptată de o instanță egală în grad cu judecătoria, demersul Ministerului Justiției și cererea de transferare se adresează judecătoriei în raza teritorială a căreia se află Ministerul Justiției (Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău), iar dacă instanța statului de condamnare este egală în grad Curții de Apel, cererea și demersul respectiv se adresează Curții de Apel din municipiul Chișinău.

Dacă ne referim la procedura examinării în instanța de judecată a demersurilor de transfer, legislația prevede că aceste demersuri ale Ministrului Justiției se soluționează în ședință de un judecător în lipsa persoanei condamnate, dar cu participarea reprezentantului Ministerului Justiției din subdiviziunea specializată în acordarea de asistență juridică internațională și cu participarea apărătorului condamnatului. În cazul în care condamnatul nu are apărător ales, acesta este numit din oficiu.

În cadrul soluționării demersului privitor la transfer, instanța verifică dacă sunt respectate condițiile pentru transfer, prevăzute de legislația procesual-penală, precum și de tratatul internațional în temeiul căruia se solicită transferul sau de acordul de reciprocitate.

La acest subiect se poate de menționat faptul că, la etapa actuală, instrumentul internațional aplicabil - Convenția europeană asupra transferului persoanelor condamnate semnată la Strasbourg în 1983 - constituie baza legală suficientă în soluționarea cazurilor de transfer existente.

În prezent, acordul de reciprocitate se aplică între Republica Moldova și Republica Belarus, deoarece acest stat nu este parte la Convenția menționată mai sus, dar Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 1993, aplicabilă în raporturile dintre statele noastre, nu cuprinde procedura de transfer a persoanelor condamnate. Acest principiu a fost garantat din partea Republicii Moldova de către Ministrul Justiției, iar din partea statului belorus - de către Procurorul General.

Deci, în urma soluționării demersului, instanța națională adoptă o încheiere. Încheierea va fi motivată, specificându-se în ea și termenul pedepsei care urmează a fi executată în Republica Moldova, tipul penitenciarului, regimul detenției, pedeapsa complementară și modul

de reparare a prejudiciului în cazul acțiunii civile. Încheierea pasibilă de atac în recurs în termen de 10 zile de la înștiințare va fi transmisă Ministerului Justiției de către instanța judecătorească în termen de 3 zile lucrătoare de la adoptare. Înștiințarea persoanei condamnate se face de către Ministerul Justiției prin fax sau prin alt mijloc de comunicare prin intermediul autorității centrale din statul de condamnare, cu solicitarea prezentării dovezii autentificate de înștiințare a persoanei condamnate. După ce rămîne definitivă, încheierea instanței judecătorești a Republicii Moldova este transmisă prin Ministerul Justiției autorității centrale competente din statul de condamnare, ca transferul persoanei condamnate să poată avea loc.

Cererea de transferare a persoanei condamnate poate să fie refuzată opțional, mai ales din următoarele motive:

- procesul în care s-a pronunțat sentința de condamnare nu s-a desfășurat în conformitate cu dispozițiile pertinente din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- în Republica Moldova a fost pronunțată o sentință împotriva persoanei condamnate pentru aceeași faptă sau este în curs o procedură penală pentru aceeași faptă și împotriva aceleiași persoane;
- persoana condamnată a părăsit demult Republica Moldova, stabilindu-și domiciliul în alt stat, iar legăturile sale cu Republica Moldova nu mai sunt semnificative;
- persoana condamnată a comis o infracțiune gravă, care a influențat negativ opinia publică sau a întreținut relații strânse cu membrii unor organizații criminale, ceea ce face îndoielnică reintegrarea ei socială în Republica Moldova;
- transferul poate prezenta pericol pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a statului, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru apărarea drepturilor și libertăților altora.

În legătură cu executarea pedepsei, se impun a fi făcute următoarele precizări:

- executarea pedepsei este guvernată de legea Republicii Moldova;
- executarea pedepsei încetează de îndată ce Republica Moldova a fost informată de către statul de condamnare despre orice hotărâre sau măsură care atrage imposibilitatea continuării executării.

Deși executarea pedepsei de către persoana transferată are loc conform legii statului de executare, totuși Convenția prevede unele reguli referitoare la diferite incidente care pot să apară, precum: grațierea, amnistia, revizuirea hotărârii de condamnare, încetarea executării sentinței.

Astfel, atât statul de executare, cât și cel de condamnare pot acorda amnistia, grațierea, fie sub forma remiterii, fie sub forma comutării pedepsei aplicate în conformitate cu reglementările naționale în acest sens. Indiferent în care dintre state ar interveni vreuna dintre aceste cauze de înlăturare a executării pedepsei, aceasta va produce efecte asupra măsurii transferării condamnatului. Amnistia și grațierea totală fac ca măsura transferării să rămîna fără obiect. Grațierea parțială sau comutarea pedepsei lasă posibilitatea transferării, dacă pedeapsa ramasă de executat îndeplinește condițiile pentru transfer.

În ceea ce privește revizuirea hotărârii, se denotă faptul că numai Republica Moldova, ca stat de condamnare, are dreptul să stabilească orice formă de recurs vizînd revizuirea hotărârii judecătorești, care poate fi solicitată de către persoana condamnată chiar și după efectuarea transferului.

În cazul în care Republica Moldova este statul de condamnare, Departamentul Instituțiilor Penitenciare prezintă Ministerului Justiției orice informație pertinentă, în vederea comunicării autorității centrale competente din statul de executare pentru a înceta executarea sentinței pe teritoriul aceluia stat. Însă, în aceste cazuri, relațiile dintre cele două state nu încetează imediat după ce s-a operat transferul. Statul de condamnare pe teritoriul căruia persoana a săvîrșit infracțiunea și a fost condamnată, deși a acceptat transferul acestuia pe teritoriul statului de origine, rămîne legat de aceasta prin însăși condamnarea și prin răspunderea morală pe care o poartă pentru destinatarul ei.

Prin urmare, Republica Moldova are obligația de a furniza informații statului de condamnare în ceea ce privește executarea pedepsei în următoarele situații:

- cînd pedeapsa a fost executată sau considerată ca executată;
- în cazul în care condamnatul a evadat;
- dacă statul de condamnare solicită un raport special.

În finalul acestei secțiuni este important de menționat chestiunile privind cheltuielile de efectuare a transferului din/în Republica Moldova a persoanelor condamnate.

În acest sens, art. 17 al Convenției stipulează că cheltuielile ocazionale sunt în sarcina statului de executare, cu excepția cheltuielilor ocazionale exclusiv pe teritoriul statului de condamnare.

Legislația internă a Republicii Moldova prevede că cheltuielile se acoperă din mijloacele prevăzute anual la bugetul de stat pentru finanțarea activității sistemului penitenciar. Respectiv, predarea persoanei condamnate o efectuează Departamentul Instituțiilor Penitenciare, care va colabora direct cu autoritatea competentă a statului de executare în vederea stabilirii modalității de predare-preluare efectivă, și anume: data, locul, ora, escorta, precum și alte detalii pertinente. Preluarea de către autoritatea competentă a statului de executare va avea loc, în măsura posibilităților, la un punct de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldova.

4. CONTINUAREA EXECUTĂRII SENTINȚEI ORI SCHIMBAREA CONDAMNĂRII. SPECIFICUL SOLUȚIONĂRII CERERILOR

Ca efecte ale transferării persoanei condamnate, autorităților competente ale Republicii Moldova le revin o serie de obligații:

- să continue executarea condamnării imediat sau în baza unei hotărâri judecătorești; în cazul în care statul optează pentru continuarea executării pedepsei aplicate în statul de condamnare, el trebuie să respecte felul și durata pedepsei prevăzute în hotărârea de condamnare;
- să schimbe condamnarea printr-o hotărâre judecătorească, înlocuind astfel pedeapsa aplicată în statul de condamnare cu o pedeapsă prevăzută de legislația Republicii Moldova pentru aceeași infracțiune.

Prin urmare, odată cu transmiterea cererii de transfer, Ministerul Justiției specifică procedura care urmează a fi aplicată, ținându-se cont de rezervele statelor la acest capitol formulate la momentul ratificării/aderării la tratatul internațional aplicabil, precum și de orice altă solicitare expresă în acest sens a statului de condamnare.

În această situație, dacă felul pedepsei aplicate sau durata acesteia este incompatibilă cu legislația Republicii Moldova, instanța poate, prin hotărâre judecătorească, să adapteze această pedeapsă la cea prevăzută de legea moldavă pentru faptele care au atras condamnarea, cu condiția ca această pedeapsă să corespundă, atât cât este posibil, cu felul pedepsei aplicate prin hotărârea statului de condamnare

și, în nici un caz, să nu agraveze situația condamnatului.

În acest context, aplicând procedura prevăzută de legislația Republicii Moldova, instanța de judecată va trebui să respecte anumite condiții în ceea ce privește schimbarea pedepsei, ceea ce presupune următoarele :

- va fi legată de constatarea faptelor în măsura în care acestea figurează, în mod explicit sau implicit, în hotărârea pronunțată în statul de condamnare;
- nu va putea schimba o pedeapsă privativă de libertate printr-o pedeapsă pecuniară;
- va deduce integral din pedeapsă perioada de privațiune de libertate deja executată de condamnat;
- nu va agrava situația penală a condamnatului, nici nu va fi ținută de limita inferioară a pedepsei eventual prevăzute de legislația statului de condamnare pentru infracțiunea sau infracțiunile săvârșite.

Vom menționa faptul că, la cererea statului de condamnare, statul moldav este obligat să indice acestuia, înainte de transferarea persoanei condamnate, care dintre cele două proceduri va fi urmată.

În practică, la acest subiect au apărut divergențe în ceea ce privește indicarea termenului de pedeapsă, a tipului penitenciarului în situația în care se optează pentru schimbarea condamnării. La capitolul respectiv, existau opinii separate: unii judecători fiind de părerea că este obligatoriu indicarea acestor date în hotărârea judecătorească pînă la transferarea de facto a persoanei condamnate, iar alți magistrați considerau că e necesar de a stabili aceste informații după escortarea persoanei condamnate în Republica Moldova.

În urma acestor divergențe, au apărut primele impacte negative

- au fost refuzate cererile de transfer a cetățenilor Republicii Moldova, motivul de bază constituind faptul neindicării de către instanța de judecată a acestor condiții în încheierea de acceptare a transferului, pînă la escortarea persoanei pe teritoriul Republicii Moldova.

Reieșind din cele relatate, s-a conturat opțiunea obligatorie de a se indica în hotărârea judecătorească, prin care s-a acceptat o cerere de transfer, termenul de pedeapsă stabilit, în caz de schimbare a condamnării, și tipul penitenciarului - condiție necesară pentru a exclude situațiile în care să fie refuzat transferul cetățenilor Republicii Moldova în țara lor de origine.

5. TRANZITUL

În altă ordine de idei, trebuie specificat faptul că Republica Moldova autorizează, în conformitate cu legislația națională, tranzitul persoanei condamnate pe teritoriul său, dacă cererea de tranzit a fost formulată de către un alt stat, care s-a înțeles cu un al treilea stat asupra transferului spre sau dinspre teritoriul său a unei persoane condamnate. Cererea de tranzit și răspunsul se comunică prin intermediul Ministerului Justiției. Răspunsul privind acceptul sau refuzul tranzitului solicitat va fi formulat în urma coordonării cu diferite organe, care vor permite depistarea temeiurilor pentru refuzul în autorizarea tranzitului. Cererea de tranzit nu este necesară, dacă se folosește spațiul aerian al Republicii Moldova și nu este prevăzută nici o aterizare pe teritoriul ei.

În cazul în care i se solicită tranzitul, Republica Moldova poate deține persoana condamnată pe o perioadă strict necesară tranzitării teritoriului său. Deținerea este asigurată de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare.

La cererea statului solicitant, statul moldav poate să dea asigurări că persoana condamnată, nu va fi nici urmărită, nici deținută, nici supusă vreunei alte restricții de libertate individuală pe teritoriul statului de tranzit, pentru fapte sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul statului de condamnare.

Cu toate acestea, Republica Moldova poate refuza acordarea tranzitului, în următoarele două situații:

a) dacă persoana condamnată este cetățean al ei, este domiciliată permanent pe teritoriul său ori este cetățean străin sau apatrid cu permis de ședere pe teritoriul ei;

b) dacă infracțiunea care a servit obiectul condamnării nu constituie o infracțiune conform legislației sale.

BIBLIOGRAFIE:

Acte normative internaționale și naționale

1. Convenția Europeană asupra transferării persoanelor condamnate, 1983, ratificată prin Legea nr.69-XV din 11.03.04;
2. Protocolul adițional la Convenția Europeană asupra transferării

persoanelor condamnate, 18.12.1997, ratificat prin Legea nr.70-XV din 11.03.04;

3. Convenția europeană privind extrădarea, semnată la Paris la 13 decembrie 1957, și cele două Protocoale Adiționale, semnate la Strasbourg pe 15 octombrie 1975 și, respectiv, pe 17 martie 1978;
4. Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959;
5. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, publicat la 07.06.2003 în Monitorul Oficial nr. 104-110, art. nr: 447, în vigoare din 12.06.2003;
6. Legea nr. 371-XVI, din 01.12.2006, cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, publicată la 02.02.2007 în Monitorul Oficial nr. 14-17, art nr. 42.

Manuale, monografii, articole de specialitate

1. Alexandru Boroi, Ioan Rusu. Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Editura *C.H. Beck*, București, 2008;
2. Florin Răzvan Radu. Cooperarea în domeniul justiției și al afacerilor interne în cadrul Uniunii Europene. Revista *Dreptul* nr. 6/2007;
3. Florin Răzvan Radu. Cooperare judiciară internațională și europeană în materie penală. Editura *Wolters Kluwer*, București, 2009;
5. Valerică Bondar. Aspecte privind cooperarea judiciară în materie penală în lumina Tratatului de la Lisabona. *Analele Universității „Constantin Brâncuși”, Tg. Jiu, Seria Științe Juridice* nr. 4/2010.

Surse Internet

- [www// Coe.int/](http://www.coe.int/)
[www// justice.md/](http://www.justice.md/)

CAPITOLUL VI

Silvia Capcelea,

consultant în Secția cooperare juridică internațională
din cadrul Direcției relații internaționale și integrare europeană
a Ministerului Justiției

1. RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR PENALE STRĂINE DE CĂTRE AUTORITĂȚILE REPUBLICII MOLDOVA

Recunoașterea reciprocă, consolidată, a hotărîrilor penale și a actelor judiciare constituie un suport eficient al cooperării dintre autorități, fiind bazată pe încrederea reciprocă pe care statele membre o au în alte sisteme cu respectare comună a drepturilor și libertăților fundamentale.

Importanța acestei forme de cooperare judiciară internațională în materie penală a determinat ca, în decursul timpului, teoreticienii să afirme că îndeplinirea justiției penale în mod complet și eficace nu ar fi posibilă, dacă efectele hotărîrilor penale

s-ar limita numai la teritoriul statului în care au fost pronunțate [3, p. 45-47].

Codul Penal din perioada lui Carol al II-lea, anul 1940, a prevăzut primele norme ce țin de recunoașterea hotărîrilor penale străine și a actelor judiciare străine, în acord cu noile orientări ale politicii penale a timpului.

În doctrina timpului, majoritatea autorilor au susținut necesitatea recunoașterii legilor și hotărîrilor penale străine pe ideea de curtoa-

zie internațională.

Astfel, legiuitorul din perioada interbelică a abordat instituțiile recunoașterii hotărîrilor penale și a actelor judiciare străine într-o manieră modernă, apropiată celei contemporane.

Începînd cu a doua jumătate a secolului trecut, s-a constatat o tendință accentuată de admitere a tezei de recunoaștere a hotărîrilor penale străine, în prima fază, între statele vecine sub aspect geografic, legate între ele prin tradiții culturale, religioase, etc., apoi, la nivel regional. [4, p. 362].

În virtutea principiului suveranității statelor, fiecare stat avea libertatea de a impune anumite condiții pe care trebuia să le îndeplinească o hotărîre penală străină pentru a putea fi recunoscută, condiții care, ulterior, au constituit principii de bază în regimul recunoașterii hotărîrilor penale străine.

Legea Republicii Moldova nr. 371, din 01.12.2006, cu privire la asistența juridică internațională în materie penală reglementează două proceduri care trebuie urmate pentru recunoașterea unei hotărîri penale străine:

- Recunoașterea și executarea hotărîrilor penale străine
- Executarea hotărîrilor penale naționale în străinătate

Potrivit prevederilor Codului de Procedură Penală al Republicii Moldova, hotărîrile penale definitive pronunțate de instanțele judecătorești din străinătate, precum și cele care sunt de natură să producă, potrivit legii penale a Republicii Moldova, efecte juridice, pot fi recunoscute de instanța națională, la demersul ministrului Justiției sau al Procurorului General, în baza tratatului internațional sau a acordului de reciprocitate.

În acest sens, *Legea Republicii Moldova nr. 371* reglementează procedura recunoașterii și executării hotărîrilor penale, facilitînd aplicarea Convenției europene privind valoarea internațională a hotărîrilor represive, adoptată la Haga la 28 mai 1970.

Prin urmare, pe teritoriul Republicii Moldova executarea unei hotărîri străine are loc la cererea de recunoaștere și executare formulată de autoritățile competente ale statului de condamnare. Cererea de recunoaștere și executare este admisibilă atunci cînd sunt îndeplinite următoarele condiții speciale:

a) persoana condamnată este cetățean al Republicii Moldova ori este domiciliată permanent pe teritoriul acesteia, ori este cetățean străin sau apatrid cu permis de ședere în teritoriul ei;

b) în privința faptei pentru care a fost pronunțată sentința de

condamnare nu este pornită o urmărire penală în Republica Moldova;

c) executarea hotărârii în Republica Moldova poate favoriza reintegrarea socială a persoanei condamnate;

d) executarea hotărârii în Republica Moldova poate favoriza repararea pagubei provocate prin infracțiune;

e) durata pedepsei sau a măsurilor de siguranță dispuse prin hotărâre este mai mare de un an.

Astfel, după cum reiese de mai sus, cererea de recunoaștere a hotărârii străine a cărei executare se solicită se transmite Ministerului Justiției. În cerere se indică tratatul internațional în al cărui temei se solicită executarea. Cererea de recunoaștere este însoțită de o copie autentică de pe hotărâre și, dacă este prevăzut de tratatul internațional aplicabil, de o declarație prin care persoana condamnată își exprimă consimțământul, precum și de o informație privind durata arestului preventiv sau a părții de pedeapsă executată pînă la data prezentării cererii.

În acest caz, Ministerul Justiției, prin subdiviziunea sa specializată, va efectua verificarea corespunderii cererii de recunoaștere a executării și actelor anexate cu dispozițiile tratatelor internaționale.

După realizarea verificărilor aspectelor menționate și constatînd că nu există cauze care să determine nerecunoașterea hotărârilor penale străine, Ministerul Justiției va transmite cererea de recunoaștere instanței judecătorești competente, care, potrivit legislației interne, este instanța în a cărei rază teritorială se află Ministerul Justiției sau Procuratura Generală.

La soluționarea demersului participă obligatoriu reprezentantul Ministerului Justiției sau, după caz, al Procuraturii Generale, condamnatul și apărătorul acestuia. Instanța poate examina demersul și în lipsa condamnatului, în cazul în care acesta se află în detenție pe teritoriul unui stat străin.

Condamnatului i se comunică hotărârea instanței străine împreună cu documentele care o însoțesc, cu traducere în limba de stat și în limba pe care o cunoaște condamnatul. Instanța ascultă opiniile celor prezenți și, în baza materialelor anexate la demers, dacă constată că sunt întrunite condițiile legale, recunoaște hotărârea penală a instanței străine. În cazul în care pedeapsa solicitată de către instanța străină nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, instanța substituie pedeapsa neexecutată sau restul pedepsei cu o pedeapsă corespunzătoare. Executarea dispozițiilor civile dintr-o hotărâre jude-

cătorească penală străină se efectuează potrivit regulilor prevăzute pentru executarea hotărârilor judecătorești civile străine.

Așadar, executarea unei hotărâri penale străine are loc în conformitate cu legislația Republicii Moldova. În acest caz, hotărârile străine recunoscute și admise spre executare pe teritoriul Republicii Moldova au aceleași efecte juridice ca și hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești naționale. Doar statul străin care solicită executarea hotărârii proprii poate decide în privința declanșării unei căi extraordinare de atac împotriva acestei hotărâri. Începutul executării pedepsei în Republica Moldova are ca efect renunțarea statului străin la această executare pe teritoriul propriu, cu excepția cazului în care persoana condamnată se eschivează de la executarea pedepsei, situație în care statul străin redobîndește dreptul la executare. În cazul pedepsei.

În ceea ce privește amnistia și grațierea, putem relata că aceste acte pot fi acordate atât de Republica Moldova, cît și de statul străin. Statul străin va informa Republica Moldova despre intervenția oricărei din aceste cauze, care ar determina schimbarea sau încetarea executării. În cazul pedepsei amenzii, statul străin redobîndește dreptul la executare din data cînd este informat asupra neexecutării totale sau parțiale a acestei pedepse.

Referitor la limitele executării hotărârii străine, legislația procedural-penală a Republicii Moldova a prevăzut în acest sens anumite prevederi.

1. Astfel, art. 110 al Legii prevede că executarea hotărârii se limitează la:

- a) executarea unei pedepse privative de libertate sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate;
- b) executarea unei amenzi, dacă pe teritoriul Republicii Moldova există bunuri suficiente pentru a se garanta în întregime sau parțial această executare;
- c) executarea măsurii de siguranță a confiscării speciale;
- d) executarea decăderilor din drepturi, așa cum sunt definite în Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive de la Haga din 28 mai 1970.

2. Republica Moldova poate refuza executarea în cazul în care:

- a) consideră că sancțiunea a fost pronunțată în privința unei infracțiuni de natură fiscală sau religioasă;

- b) sancțiunea a fost pronunțată pentru o faptă care, potrivit legislației Republicii Moldova, ar fi de competența exclusivă a unei autorități administrative;
- c) hotărîrea străină a fost pronunțată de autoritățile statului solicitant la o dată cînd acțiunea penală în privința infracțiunii a cărei săvîrșire a fost sancționată ar fi fost prescrisă potrivit legislației Republicii Moldova;
- d) hotărîrea a fost emisă **in absentia**, persoana condamnată neavînd posibilitatea să exercite o cale de atac în fața unei instanțe judecătorești;
- e) hotărîrea străină este emisă sub forma unei ordonanțe penale, după cum este definită prin Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărîrilor represive de la Haga din 28 mai 1970.

3. Pedepsa complementară pronunțată prin hotărîre străină se execută în măsura în care este prevăzută de legislația Republicii Moldova și nu a fost executată în statul de condamnare.

Așadar, o hotărîre penală produce în cadrul ordinii de drept a statului solicitat trei efecte principale care condiționează în mod direct efectele pe care hotărîrea penală respectivă le produce pe plan internațional, după cum urmează:

- are putere de lucru judecat;
- are forță obligatorie;
- soluționează definitiv un conflict de drept penal.

Reieșind din cele relatate, putem conchide, că cooperarea judiciară internațională poate fi definită ca o relație interstatală în cadrul căreia un stat suveran transmite o cerere altui stat suveran și acesta de la urmă decide dacă să execute sau nu cererea - relație care este organizată prin diferite instrumente juridice asupra cărora se cade de acord fie bilateral, fie în cadrul unor organizații internaționale.

În principiu, aceasta înseamnă că fiecare autoritate judiciară națională ar trebui *ipso facto* să recunoască cererile înaintate de o autoritate judiciară din alt stat membru, cu un minim de formalități de îndeplinit.

2. CONDIȚIILE ȘI PROCEDURA EXECUTĂRII HOTĂRÎRILOR PENALE NAȚIONALE DE CĂTRE ALTE STATE

Recunoașterea, ca instituție a dreptului procesual penal moldav, constituie mijlocul prin care hotărîrile penale sau alte acte juridice capătă - atunci cînd este cazul - efecte juridice pe teritoriul țării.

Astfel, a doua procedură în acest sens, reglementată de *Legea nr. 371*, este executarea hotărîrilor penale naționale în străinătate.

Solicitarea executării în străinătate a unei hotărîri penale emise de instanța judecătorească a Republicii Moldova poate avea loc în cazul existenței uneia din următoarele condiții:

- a) persoana condamnată este cetățean al statului solicitat ori are domiciliu permanent pe teritoriul acestuia, ori este cetățean străin sau apatrid cu permis de ședere pe teritoriul lui;
- b) persoana condamnată este cetățean al Republicii Moldova cu domiciliu permanent pe teritoriul statului solicitat;
- c) persoana condamnată are și cetățenia statului solicitat;
- d) extrădarea persoanei condamnate în Republica Moldova în vederea executării pedepsei nu este admisă potrivit legislației statului solicitat;
- e) există temeieri a considera că executarea hotărîrii în statul solicitat poate favoriza reintegrarea socială a persoanei condamnate;
- f) durata pedepsei aplicate este mai mare de un an;
- g) persoana condamnată își dă consimțămîntul după ce a fost informată în privința consecințelor executării în străinătate.

De asemenea, executarea poate fi solicitată dacă persoana condamnată execută în statul străin pedeapsă privativă de libertate stabilită pentru o altă faptă decît cea pentru care a fost condamnată în Republica Moldova, precum și atunci cînd persoanei condamnate i s-a aplicat măsura de siguranță a expulzării.

Executarea în statul străin se solicită cu condiția neagravării în acel stat a pedepsei aplicate prin hotărîre pronunțată în Republica Moldova.

Procedura executării hotărîrilor penale naționale în străinătate de asemenea are loc în baza cererii de încuviințare a executării pe teritoriul statului străin, care este formulată de organul responsabil pentru executare din oficiu sau la cererea procurorului competent sau a persoanei condamnate. Cererea de încuviințare a executării,

însoțită de actele necesare, se înaintează autorităților străine prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Dacă este necesar consimțământul persoanei condamnate, deținute în Republica Moldova, Departamentul Instituțiilor Penitenciare, prin intermediul administrației penitenciare, certifică voința exprimată a persoanei condamnate, care urmează a fi făcută de bunăvoie și în deplină cunoștință de consecințele juridice care decurg din aceasta. În cazul în care persoana condamnată se află în străinătate, consimțământul poate fi certificat de către un funcționar consular al Republicii Moldova sau prin orice altă modalitate prevăzută de legislația statului în care este deținut. În cazul în care persoana condamnată se află pe teritoriul Republicii Moldova și nu a formulat ea însăși cererea, organul care va înainta cererea de încuviințare a executării notifică persoanei condamnate faptul formulării cererii. Lipsa unui răspuns din partea persoanei condamnate echivalează cu consimțământul la formularea cererii.

Acceptarea de către statul străin a cererii de încuviințare a executării are ca efect renunțul Republicii Moldova de a executa hotărârea pe teritoriul său.

Republica Moldova poate redobîndi dreptul la executarea hotărîrii în cazul în care persoana condamnată se sustrage de la executare.

O altă procedură, care merită a fi examinată în acest capitol, este procedura de recunoaștere pe cale incidentală, care se poate face în cadrul unui proces penal în curs de către procuror, în faza de urmărire penală, sau de către instanța de judecată în fața căreia este cauza penală.

În doctrină, prevederile legale referitoare la această procedură sunt considerate incomplete, deoarece dispozițiile *Legii Republicii Moldova nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală*, au prevăzut numai cadrul procesual în care poate avea loc, legea nefăcînd nicio referire la procedura efectivă care trebuie urmată.

Așadar, în lipsa unei reglementări speciale, unii autori consideră că atât procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală, cît și instanța de judecată pot fi sesizate cu o cerere de recunoaștere a unei hotărîri penale străine sau a unui act juridic străin de către persoana care este urmărită penal ori judecată pentru săvîrșirea unei infracțiuni.

Sesizarea organelor judiciare menționate și recunoașterea de către

acestea a unor hotărîri penale și acte juridice străine poate avea loc și din oficiu, chiar în cazul în care s-ar crea prin aceasta o situație defavorabilă persoanei urmărite sau judecate.

În practică este foarte probabil ca acest lucru să se întîmple doar atunci cînd consecințele juridice ale unei astfel de recunoașteri sunt pozitive pentru situația persoanei urmărite sau judecate (de exemplu: cazul în care fapta pentru care persoana este urmărită sau judecată este concurentă cu o altă faptă pentru care aceeași persoană a fost condamnată printr-o hotărîre străină și, în urma contopirii pedepselor s-ar putea ajunge la neexecutarea sau executarea parțială a unei pedepse).

În concluzie, activitatea de realizare a unei justiții penale complete și eficiente desfășurate în fiecare stat ar putea rămîne fără rezultat, dacă efectele hotărîrilor penale s-ar opri la granițele statului în care au fost pronunțate ori dacă actele juridice care ar putea servi la rezolvarea unor cauze penale ar fi lipsite de valoare în afara teritoriului țării în care au fost efectuate.

BIBLIOGRAFIE:

Acte normative internaționale și naționale

1. Convenția Europeană privind valoarea internațională a hotărîrilor represive din 28.05.1970, ratificată prin Legea Nr. 19-XVI din 10.02.2006;
2. Convenția Europeană asupra transferării persoanelor condamnate, 1983, ratificată prin Legea nr.69-XV din 11.03.04;
3. Protocolul adițional la Convenția Europeană asupra transferării persoanelor condamnate, din 18.12.1997, ratificat prin Legea nr.70-XV din 11.03.04;
4. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, publicat la 07.06.2003 în Monitorul Oficial nr. 104-110, art. nr: 447, în vigoare din 12.06.2003;
5. Legea nr. 371- XVI, din 01.12.2006, cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, publicat la 02.02.2007 în Monitorul Oficial nr. 14-17, art nr. 42.

Manuale, monografii, articole de specialitate

1. Alexandru Boroș, Ioan Rusu. Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Editura C.H. Beck, București, 2008;

2. Florin Răzvan Radu. Cooperarea în domeniul justiției și al afacerilor interne în cadrul Uniunii Europene. Revista *Dreptul* nr. 6/2007;
3. Valerica Mirea. Recunoașterea hotărârilor penale și a actelor judiciare străine. Revista *Dreptul* nr. 5/2007;
4. Florin Răzvan Radu. Cooperare judiciară internațională și europeană în materie penală. Editura *Wolters Kluwer*. București, 2009;
5. Valerică Bondar. Aspecte privind cooperarea judiciară în materie penală în lumina Tratatului de la Lisabona. *Analele Universității „Constantin Brâncuși”, Tg. Jiu, Seria Științe Juridice*, nr. 4/2010.

Surse Internet

[www// Coe.int/](http://www.coe.int/)

[www// justice.md](http://www.justice.md)